беларуская газэта. Заснаваная ў 1906 г. у Вільні. Адноўленая тамсама ў 1991 г. як штомесячнік. З 1 сакавіка 1996 г. выходзіць у Менску штотыднёва

НАША НІВА

№ 21(59)
19 жніўня 1996 г.
панядзелак

выходзіць у панядзелкі

КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА
ТЭЛЕПРАГРАМА
БІРЖА ПРАЦЫ

Зянон Пазьняк:

«У Беларусі ідзе вайна»

Як вядома, старшыня БНФ Зянон Пазьняк і прэс-сакратар Фронту Сяргей Навумчык зьвярнуліся да ўладаў ЗША з просьбай аб палітычным прытулку і сёньня чакаюць вынікаў свайго звароту. Наш карэспандэнт Алег Дашкевіч зьвязаўся праз тэлефон з З.Пазьняком і задаў яму некалькі пытаньняў.

«НН»: Якія вынікі Вашага звароту аб палітычным прытулку ?

З.П.: Адразу гэта ня робіцца, цяпер наш зварот на разглядзе ў Дзяржэпартамэнце, але нам вядома, што амэрыканскія ўлады паставіліся да нашай просьбы досыць станоўча. Зь іншага боку мы маем інфармацыю, што расейскія палітычныя колы робяць захады, каб нашую просьбу не задаволілі. У гэтым самым кірунку працуе і беларуская дыпляматыя. Яны разумеюць, што прыйдзецца даваць пэўныя тлумачэньні аб тым рэжыме, які яны ўстанавілі ў Беларусі.

«НН»: У чым канкрэтна выяўляецца расейскі ціск і захады Міністэрства Замежных Справаў РБ?

З.П.: У такіх справах звычайна не фігуруюць прозьвішчы канкрэтных людзей. Я проста ведаю, што такія захады робяцца. Афішаваць іх няма сэнсу, тым больш цяпер, калі ўвесь сьвет пабачыў, што такое рэжым Лукашэнкі, калі скандал ідзе за скандалам. Гэта, што тычыцца Расеі. Беларускае МЗС адкрыта супрацьдзейнічае таму, каб мы атрымалі статус палітычных уцекачоў. Праз заявы, празь дзеяньні пасольства РБ у ЗША і асабіста пасла Мартынава. Гэта і зразумела, бо надта вялікія будуць выдаткі для рэжыму.

«НН»: Як паўплывае на палітычнае становішча Беларусі станоўчы альбо адмоўны адказ на Вашую просьбу: дадуць ці не дадуць Вам палітычны прытулак?

З.П.: Наконт таго, што не дадуць, думаю, мовы няма. Станоўчае рашэньне засьведчыць, што міжнародная грамадзкасьць прымае сытуацыю, якая склалася ў Беларусі, да сваёй увагі. Калі не адбудзецца нейкіх палітыканскіх нечаканасьцяў, на працягу гэтага месяца мусіць быць прынята станоўчае рашэньне.

«НН»: Ці ў дастатковай ступені амэрыканцы валодаюць інфармацыяй пра рэжым Лукашэнкі і ці сур'ёзна да яе ставяцца?

З.П.: Перад тым, як мы прымалі сваё рашэньне, на працягу тыдня практычна ўвесь сьвет гаварыў пра становішча ў Беларусі, інфармацыя ішла кожны дзень і ў амэрыканскіх газэтах, і ў іншых.

«НН»: Калі Вам дадуць палітычны прытулак, Беларусь для міжнароднага супольніцтва патрапіць у шэраг краінаў, дзе сур'ёзна парушаюцца правы чалавека, кшталту Кубы, Іраку, Паўночнай Карэі. Ці значыць гэта, што аўтаматычна Беларусь апынецца перад пагрозаю санкцыяў з боку Захаду?

Працяг на староньцы 2.

Беларусь – Нідэрлянды

Адбываецца міжнародны эканамічны абмен. Што, як Вы мяркуеце, пастаўляе Каралеўства Нідэрлянды ў Рэспубліку Беларусь? Прадукты хімічнай вытворчасьці. А што, на Вашу думку, Беларусь пастаўляе ў Галяндыю? Таксама прадукты вялікай хіміі. Туды хімія, сюды хімія. Такая вось дыпляматыя...

Знаёмства зь Нідэрляндамі і гутарка з культурным аташэ пасольства гэтай краіны Каспарам Вэльдкампам — на староньцы 3.

Рэфэрэндум для сябе

Прэзыдэнт А.Лукашэнка мае намер правесьці ўвосені яшчэ адзін свой рэфэрэндум. Якое значэньне будзе мець чарговы плебісцыт для Беларусі? Напэўна такое самае, як і ўсе папярэднія. Каб зразумець гэта, трэба спачатку самому сабе адказаць на наступныя пытаньні:

1. Які вынік меў для нас гарбачоўскі рэфэрэндум (1990), на якім беларускі народ выказаўся за захаваньне СССР? СССР не існуе.

2. Якія станоўчыя наступствы для сытуацыі ў нашай краіне меў папярэдні лукашэнкаўскі рэфэрэндум (травень 1995)? Сьцягі памянялі, увялі расейскую мову, інтэграцыя з Расеяй засталася на паперы, а прэзыдэнт так і не скарыстаўся правам разганяць Вярхоўны Савет.

3. Чаго не хапае сёньня прэзыдэнту А.Лукашэнку? Улады? Мудрасьці? Культуры? Што да ўлады, то за два гады прэзыдэнцтва ніхто ані разу не спыніў прэзыдэнта, нават калі ён дзейнічаў супраць Канстытуцыі і законаў. Што да ўсяго астатняга, тое яно не даецца на рэфэрэндумах.

4. А.Лукашэнка сёньня, безумоўна, знаходзіцца на вяршыні ўлады і ўласнай палітычнай кар'еры. Чаго-небудзь яшчэ большага чакаць ад яго не даводзіцца. Гэта значыць, што ён задае ўзровень існаваньня грамадзтва на ўсе гады свайго прэзыдэнцтва. ЯМУ лепей быць ужо ня можа. А нам? Ці хачу я, каб мае дзеці таксама жылі пры Лукашэнку – так, як жыву я?

Сумленнага адказу на гэтыя чатары пытаньні будзе дастаткова, каб зразумець, што новы рэфэрэндум, таксама як і папярэднія, ня будзе мець ніякага практычнага значэньня. На тры з чатырох пытаньняў прэзыдэнт чакае ад сваго народу адмоўных адказаў – супраць незалежнасьці, продажу зямлі і адмены сьмяротнае кары. На адно пытаньне – пра новую Лукашэнкаву канстытуцыю – адказ мусіць быць станоўчы. Словам, ці згодныя вы, каб усё было так, як ёсьць?

100 беларускіх кніг XX стагодзьдзя

24 чэрвеня «Наша Ніва» надрукавала сьпіс ста найлепшых кніжак XX стагодзьдзя. Гэты сьпіс быў складзены супрацоўнікамі Нью-Ёрскай Публічнай Бібліятэкі, і ахопліваў кнігі ўсяго сьвету і ва ўсіх сфэрах жыцьця чалавецтва. У канцы сьпісу мы прапанавалі нашым чытачам стварыць свой сьпіс — ста найлепшых беларускіх кніг XX стагодзьдзя. Сёньня рэдакцыя ўжо атрымала некалькі лістоў з прапановамі. Нехта называе ўсе сто кніг, нехта толькі палову, а нехта і ўвогуле ўсяго адну. Рэдакцыя «НН» разьлічвае да канца гэтага году атрымаць шмат чытацкіх прапановаў, зьвесьці іх у адзіны сьпіс Ста Лепшых Беларускіх Кніг Стагодзьдзя і на Каляды апублікаваць гэты сьпіс. Той чытач, чыя прапанова найбольш супадзе з выніковым сьпісам, атрымае ад рэдакцыі каштоўны падарунак.

Працяг тэмы – на староньцы 15.

навіны 1-м сказам

навіны 1-м сказам

КОСМАС. У мінулую суботу расейцы запусьцілі касьмічны карабель, на борце якога акрамя расейцаў ёсьць яшчэ француская астранаўтка.

ЧАЧЭНІЯ. Чачэнцы занялі Грозны і цяпер вядуць перамовы з сакратаром савету бясьпекі Расеі А.Лебедзем.

ВЫБАРЫ. А.Лукашэнка выказаўся супраць давыбараў дэпутатаў, якіх не хапае ў Вярхоўным Савеце; Цэнтральная Выбарчая Камісія прызначыла давыбары на 24 лістапада.

ПІВА. Беларускія мытнікі сканфіскавалі ў даход дзяржавы 432 тыс. літраў піва «Баварыя», што празь Беларусь траспартавалася па чыгунцы ў Расею.

САТАНІСТ? Па падазрэньні ў прыналежнасьці да нядаўняга апаганьваньня праваслаўнага Сьвята-Духава Катэдральнага сабору ў Менску сатанінскімі надпісамі супрацоўнікі крымінальнага вышуку затрымалі навучэнца 1-га курсу менскага ПТВ №24 17-гадовага Сяргея Багатырова.

«ГАРЫЗОНТ». Менскі завод «Гарызонт» распачаў вытворчасьць новай мадэлі аднайменнага тэлевізара маркі 655-4 пры старым кошце ў 255 даляраў.

ЯГАДЫ. Распараджэньнем старшыні Менскага аблвыканкаму на тэрыторыі вобласці ўстаноўленыя тэрміны збору лясных ягадаў: брусьніц – з 17 жніўня, журавін – з 7 верасьня.

УЦЯКЛІ. Сямёра расейскіх пілётаў, што знаходзіліся ў палоне апазыцыйнай афганскай групоўкі «Талібан», уцяклі на траспартным самалёце ў Аб'яднаныя Арабскія Эміраты.

ХЛЕБ. Кароль Ярданіі Хусэйн паабяцаў «жалезнай рукой» падавіць народны бунт, што ўспыхнуў з-за падвышэньня ўдвая цэнаў на хлеб, і ўжо распусьціў ніжнюю палату парлямэнту, частка дэпутатаў якога выступіла супраць такога падвышэньня.

ЛЕВЫ БУНТ. У Сэуле адбыліся жорскія пабоішчы паміж паліцыяй і падбухторанымі паўночнакарэйскай камуністычнай прапагандай паўднёвакарэйскімі левымі студэнтамі, якія патрабуюць неадкладнага ўзьяднаньня дзьвюх частак Карэі.

ВЫБАРЫ II. У ЗША ў прэзыдэнцкую гонку ўключыліся два кандыдаты: Боб Доўл ад Рэспубліканскай партыі і мільярдэр Рос Пэро, які дзеля гэтага стварыў альтэрнатыўную Партыю Рэформаў, выдаткаваўшы на яе 6 млн. даляраў.

КАМБОДЖА. Адзін з былых лідараў «чырвоных кхмэраў» Ен Сары, які перабег на бок ураду, паведаміў, што ягоны былы паплечнік Пол Пот, пра сьмерць якога паведамлялі раней, жывы.

АДАМОВІЧ. На пачатку мінулага тыдня Славамір Адамовіч быў этапаваны са сьледчага ізалятара КГБ у Менску ў сьледчы ізалятар Віцебску, дзе ён мусіць знаходзіцца няпэўны час да пачатку судовага працэсу.

Рэпартаж

У пошуках няіснага анкляву

Анкляў – частка тэрыторыі адной дзяржавы, цалкам акружаная тэрыторыяй іншай дзяржавы. Беларуская Энцыкляпэдыя прыводзіць у прыклад нейкую Анголу. Быццам не заўважаючы ўласнага прыкладу. А я заўважыў.

Гадоў дзесяць таму я заўважыў на мапе нашай краіны каля Добруша гэтую плямку, злучаную стрэлкай з тэрыторыяй тагачаснай РСФСР. Прычым тады мне да яе не было ніякай справы. Ну падумаеш – бранскія калгасьнікі засеялі наша поле. Сёньня ж самое існаваньне гэтай «Малой зямлі» з двух вёсак пры наяўнасьці за мяжой зямлі Вялікай не давала мне спакою. І ніхто ня мог толкам распавесьці, што гэта такое, Сенькава й Мядзьвежае – расейскія паселішчы ў Беларусі ці беларускія вёскі пад юрысдыкцыяй суседняй краіны? Энцыкляпэдыі маўчалі. Абазнаныя прыяцелі будавалі вэрсіі: ад стараверскіх сёлаў часоў Вялікай Літвы да нейкіх «нядаўніх выселак з гораду Злынка». Навошта тых няшчасных злынцаў выслалі ў БССР ці наадварот, чаму старавераў у ім не пакінулі, мне было незразумела. Але, як бы там ні было, а ажно дзьве вёскі жывуць пад сваім сьцягам, ніяк не залежныя ад Галоўнага калгасьніка. Можа нават ужо й без калгасаў, але абавязкова з галоўным атрыбутам першай зайздрасьці беларускіх калгасьнікаў – расейскімі грашыма. А можа й зь людзьмі прызыўнога ўзросту? Цікава, як ім адсюль бачыцца тая Чачэнія? А як яны прагаласавалі? І ў якой увогуле краіне яны жывуць? І як глядзяць на нас?.. Пытаньні, адказы на якія ляжаць у двух кроках.

Працяг на староньцы 2.

Шэрыя часы

Я выдатна памятаю, як тры гады таму, пры чытаньні «Аўтабіяграфічных нататак» Борхеса мяне зьдзівіла зьмена рытмікі Борхесавага тэксту. Блёк пра кафкіянскую стылістыку «Бабілёнскай вежы» раптам пераламіўся фразаю: «У 1946 годзе да ўлады прыйшоў прэзыдэнт, чыё імя я не хачу называць». Хутка пісьменьнік атрымаў паведамленьне пра сваё «падвышэньне» — зь бібліятэкі яго пераводзілі на пасаду інспэктара гандлю птушкаю на гарадзкіх кірмашах. Борхес накіраваўся ў мэрыю высьвятліць, што ўсё гэта азначае. «Паслухайце, — сказаў ён, — досыць дзіўна, што сярод многіх супрацоўнікаў бібліятэкі менавіта мяне палічылі годным гэтае новае пасады». «Дык што ж, — адказаў чыноўнік, — вы ж былі прыхільнікам заходніх хаўрусьнікаў, чаго ж вы чакалі?» «Цяпер я стаў беспрацоўным».

Ня будзем праводзіць вельмі простыя паралелі, але чым падобная Аргентына ў пэрыяд дыктатуры Пэрона да Беларусі 90-х гадоў, дык гэта аўраю анэкдатызму вакол рэжыму. Спэцыфічнаю рысаю рэжыму ў Аргентыне было тое, што нават афіцыйныя яго прыхільнікі намякалі, што яны ня ставяцца сур'ёзна да гэтага ўраду, але служаць яму проста з карысьлівых інтарэсаў. «Гэткае было зразумелым і даравалася, бо большасьць маіх суайчыньнікаў дастаткова разьвітыя ў інтэлектуальным, калі не ў маральным, пляне». Амаль усе непрыстойныя показкі пра Пэрона й ягоную жонку складаліся самімі ж пэраністамі, якія спрабавалі такім чынам уратаваць свой імідж. У тыя гады за Борхесам пастаянна хадзіў «хвост», якога пісьменьнік спачатку ўводзіў у доўгія, бязмэтныя вандроўкі. Урэшце яны пасябравалі. Шпег прызнаўся, што ненавідзіць Пэрона, але, маўляў, мусіць падпарадкоўвацца загаду.

Была ўсё ж адна важная рыса ў стаўленьні Борхеса й ягонага кола да рэжыму, якая выглядае сьвежаю на тле беларускай сытуацыі й паводзінаў беларускай інтэлігенцыі. Аднойчы Хорхе Луісу прапанавалі прадставіць яго Нязручнавымоўнаму (Борхесава вызначэньне), але Борхес не захацеў зь ім сустракацца. «Як я мог падыйсьці да чалавека, якому ні ў якім разе не пацісну руку».

Галоўным жа эмацыйным адчуваньнем пэрыяду рэжыму Пэрона была шэрасьць часу. У сваёй малечкай навэле «Марцін Ф'ера» Борхес напіша, што «дыктатура прынесла многім турму й сьмерць, а астатнім — трывогу, штодзённы прысмак ганьбы й неадступнае прыніжэньне... Сон аднаго ўвайшоў у памяць усіх».

Набліжаючыся да такіх шэрых часоў, Беларусь мае два радыкальныя адрозьненьні ад пэраніс цкай Аргентыны. Адно адрозьненьне падкрэсьлівае цьмянасьць нашага становішча, другое — надае нейкую пэрспэктыву.

Да Пэрона аргентынская культура ўжо прайшла пэрыяд самавызначэньня. Сьпеласьць культуры дазволіла й за Пэронам ствараць культурныя каштоўнасьці, урэшце новыя кнігі пісаў той жа Хорхе Луіс. Аргентынскае таварыства пісьменьнікаў стала адным зь нешматлікіх апірышчаў супраціву дыктатуры. У выніку гэтае таварыства было распушчанае. У Беларусі ж найбольш неакрэсьленыя роля й функцыі менавіта нацыянальнай культуры, яна не зусім гатовая прыняць выклік рэжыму.

Але адначасова ў Беларусі падымаецца гарачая тэмпэратура нараджэньня нацыі, яе экспансіі на нацыянальнай тэрыторыі. Гэтыя працэсы будуць уцягваюць у актыўнае жыцьцё ўсё большую колькасьць людзей, зь якіх народзіцца Новы супраціў аўтарытарнаму рэжыму. Асобна яшчэ раз адзначым малую эфэктыўнасьць і няпоўную адэкватнасьць сытуацыі з боку нацыянальнай культуры, што ўскладняе нацыятворчыя працэсы й эканамічную мадэрнізацыю ў краіне.

Пасьля магчымае перамогі на чарговым рэфэрэндуме рэжым вымушаны будзе распачаць сваю, аўтарытарную мадэрнізацыю, што таксама набліжае беларускую сытуацыю да лацінаамэрыканскай. Вось тут ужо вынікі зусім цяжка спрагназаваць. Аргентына прайшла свой унікальны шлях.

У 1955 годзе ў выніку ўзброенага паўстаньня дыктатура Пэрона пала. У 1972 годзе ў апавяданьні «Другі» Борхес зноў напіша пра правінцыялізм ды самазамілаваньне, якія захліснулі краіну. А ўжо ў наступным годзе гэтая краіна другі раз, але цяпер сама, абірае прэзыдэнтам Пэрона, які вярнуўся з эміграцыі. Борхес, гэты галоўны бібліёграф XX ст., мае што зьдзейсьніць у адказ — ён пакідае пасаду дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі, якую заняў пасьля падзеньня першай пэраніс цкае дыктатуры.

Алег Дзярновіч

"Наша Ніва"
незалежны тыднёвік
НАША НІВА
заснаваны ў 1906, адноўлены ў 1991
заснавальнік і выдавец Павал Жук
рэдактар Сяргей Дубавец
адказны сакратар Алег Дзярновіч
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
навіны Уладзімер Бараніч
рэдактар дадатку "Інфарматар" Андрэй Лапцёнак
макет Віктар Корзун
дызайн і вёрстка Лявон Раманчык
набор Тацяна Чуйвід
стыль Антон Кузьміч
карэктура Сяргей Сматрычэнка пры ўдзеле Сяргея Шупы
прадстаўнік рэдакцыі ў Гомелі Зьміцер Бартосік (тэл. 56-94-36)
АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ
220123 Менск, а/с 71
Тэл./факс 239-78-49
Падпісны індэкс 63125

Зянон Пазьняк:

«У Беларусі ідзе вайна»

Працяг са старонкі 1.

З.П.: Не азначае, што аўтаматычна. Але гэты факт дае падставу такое пытаньне паставіць. Уступаюць у дзеяньне міжнародныя капвэцыі і тыя рычагі, якія раней толькі дыскутаваліся ў прэсе. Цяпер жа перасьлед, які чыняць улады ў Беларусі, становіцца прызнаным фактам. Прызнаньне гэтага будзе мець вельмі вялікае значэньне для падтрымкі дэмакратыі і правоў чалавека ў Беларусі. Магчыма палітыкі яшчэ не зусім разумеюць беларускую сытуацыю. Я адчуваю, што ім не хапае досьведу. Але, паўтараю, гэта будзе мець вельмі вялікае значэньне. Спадзяюся, што ў сёньняшніх умовах і мы, са свайго боку, і БНФ, і ўсе людзі добрай волі ў Беларусі будуць працаваць заадно, за вызваленьне нашай Бацькаўшчыны ад гэтага рэжыму, ад зьняважлівых адносінаў да нацыі, ад парушэньня правоў чалавека.

«НН»: Якія мэханізмы можа задзейнічаць Захад для ўплыву на антынацыянальны рэжым Лукашэнкі?

З.П. Зьмене адносінаў Захаду да гэтага рэжыму садзейнічалі веснавыя выступленьні людзей у абарону незалежнасьці і дэмакратыі. Але больш за нас наша дэмакратыя нікому не патрэбная. Калі мы махнем на сябе рукой, то і Захад таксама махне рукой. Што тычыцца мэханізмаў узьдзеяньня, то тут нічога новага няма: дыпляматычныя захады ў справе абароны правоў чалавека, магчымасьць выдатканьня крэдытаў, прыём у Раду Эўропы і гэтак далей. Дарэчы, мы з свайго боку робім усё, каб Беларусь як мага хутчэй прынялі ў гэтую арганізацыю. Беларусь нельга пакідаць у ізаляцыі, бо тады рэжым будзе рабіць усё, што заўгодна. Трэба прымаць, ставіць умовы і такім чынам стрымліваць. Калі Беларусь будзе прадстаўлена ў гэтай арганізацыі, увесьці войскі ў парлямэнт будзе значна цяжэй. Гэтую пазыцыю я даводзіў на сустрэчах з кіраўніком дэпартамэнту Ўсходняй Эўропы Рады Эўропы, з кіраўніком адміністрацыі прэзыдэнта Чэхіі і іншымі эўрапейскімі палітыкамі.

«НН»: Цяпер у Амэрыцы пачалася перадвыбарчая кампанія. Якая з асноўных палітычных партыяў — рэспубліканцы альбо дэмакраты — выяўляе большую цікавасьць да нашай сытуацыі?

З.П.: Я б такога падзелу не рабіў, таму што няма адзінства і ў самой дэмакратычнай партыі, але што тычыцца правоў чалавека, то ў гэтым пытаньні і рэспубліканцы, і дэмакраты — адзіныя. Гэта грунт, на якім стаіць амэрыканскае грамадзтва.

«НН»: Як, на Вашую думку, паўплываюць на беларускую сытуацыю, на рэжым Лукашэнкі вынікі прэзыдэнцкіх выбараў у Расеі і тое, што там цяпер адбываецца?

З.П.: Я думаю, пасьля таго, як расейцы прайгралі вайну ў Чачэніі, усю сваю сілу яны накіруюць на Беларусь. У Беларусі таксама ідзе вайна, толькі іншымі спосабамі. Трэба паважаць саміх сябе, трэба быць салідарнымі, трэба ўмець падтрымаць адзін аднаго ва ўсім сьвеце. Я тут і выступаю за тое, каб аб'яднаць беларусаў усяго сьвету за свабоду нашай Бацькаўшчыны, за дэмакратыю, за правы чалавека, бо цяпер вырашаецца лёс нацыі. Яшчэ не было ў нашай гісторыі такога, каб нацыяй кіраваў вар'ят. Ніхто так не разбурыць дзяржаву, як кіраўнічы вар'ят. Гэта трэба разумець і трэба знаходзіць мэтады і сілы, каб спыніць гэтае вар'яцтва.

«НН»: Спадар Зянон, ходзяць чуткі, што хутка Вы можаце стаць пераемнікам сп. Язэпа Сажыча на пасадзе Прэзыдэнта БНР...

З.П.: Магу сказаць, што гэта толькі чуткі, якія ня маюць пад сабой глебы. У нас пакуль хапае працы і кожны будзе рабіць сваю справу. Ідэалы БНР, незалежнасьці Бацькаўшчыны сьвятыя для кожнага з нас, і дзе б мы ні былі, мы будзем памятаць пра іх і змагацца за іх.

«НН»: Ці ёсьць аб'ектыўныя падставы спадзявацца на тое, што Захад нейкім чынам будзе ўдзельнічаць у лёсе Беларусі альбо аддасьць Беларусь у сфэру расейскага ўплыву?

З.П.: Вось гэта цяпер і вырашаецца. Захад, здаецца, пачаў разумець, што зрабіў памылку, калі заплюшчыў вочы на дзеяньні рэжыму Лукашэнкі і дазволіў разьбірацца зь ім Расеі. Цяпер, вядома, становішча больш складанае, але апошнія падзеі ў Беларусі, воля народу да незалежнасьці спрыялі таму, каб Захад задумаўся пра становішча Беларусі і ролю нашай краіны ва Ўсходняй Эўропе.

«НН»: Спадар Зянон. За чый кошт фінансуецца вашае знаходжаньне ў Злучаных Штатах?

З.П.: Нас падтрымвае беларуская эміграцыя. Натуральна, трэба за нешта жыць, бо мы пакуль не працуем. Я вельмі ўдзячны гэтым людзям, якія даўно выехалі з Бацькаўшчыны, перасьледаваліся бальшавікамі, але праз усё жыцьцё пранесьлі любоў да Айчыны, да мовы, да нацыянальнага сьцягу і цяпер, як могуць, дапамагаюць.

«НН»: Як Вы глядзіце на сёньняшнюю дзейнасьць БНФ пры Вашай адсутнасьці?

З.П.: Мы маем сталую сувязь. Што да дзейнасьці Фронту, спачатку не было поўнай арыентацыі, былі вялікія цяжкасьці і Фронт ня змог у першыя месяцы зрабіць нам падтрымку. Гэта прывяло да таго, што кіраўнік Фронту быў вымушаны апынуцца ў эміграцыі. Такую сытуацыю выкарыстаў рэжым. Спэцслужбам было дадзена распараджэньне нэўтралізаваць нас. Нават пачалі публічна прызначаць у Польшчу сваіх рэзыдэнтаў. Так што прымаліся прэвэнтыўныя меры. Характэрна, што выказваньне Ілюхіна ў расейскай Думе выявіла гэтыя пляны. Цяпер я думаю, што Фронт разумее ўсю сытуацыю, якая склалася, і дзейнічае так, як павінен у гэтай сытуацыі. Тут важна не згубіць ніводнага дня. Важна, каб было адзінства дзеяньняў і там, і тут. Зараз пра падзеі ў Беларусі гаворыць увесь сьвет. Гэта значыць, што на карту пастаўлены лёс Беларусі. Трэба бараніць Беларусь разам. У апошні час, здаецца, у Фронце гэта зразумелі і цяпер становішча лепшае. Хачу толькі пажадаць ім посьпехаў і рашучасьці ў іхняй працы.

«НН»: Шчыры дзякуй за інтэрвію і посьпехаў Вам.

Рэпартаж

У пошуках няіснага анкляву

Працяг са старонкі 1

Каб не сумаваць, я вырашыў зрабіць прыемнае свайму старому прыяцелю, таксама маскалю, але яшчэ маскалейшаму. Маўляў, «не жалаеш лі пракаціцца на історычаскую родзіну»? Зразумела, адмовіцца ад гістарычнай радзімы той ня змог.

Якая сумная дарога ад Гомеля на ўсход! Жоўтая роўнядзь пад белым небам, перасечаная вышкамі ЛЭП. Новыя кварталы Добруша наганяюць яшчэ больш сьпякоты й стомы. Што дае сілы тут жыць жыхарам гэтых раскаленых на сонцы дамоў?!

Як хутка паўстала мяжа! Мы не пасьпелі нават зарыентавацца, дзе нам збочыць на тое Мядзьвежае (нармальнай мапы ў нас не было), як апынуліся на ўсходнім посьце дзяржавы. Міліцыянт, які раней добрасумленна спраўджаў адпаведнасьць майго фота маёй фізіяноміі, цяпер не хацеў заўважаць ні нас, ні нашай машыны. Прыйшлося выходзіць, каб запытацца ў яго, як нам патрапіць на тую расейскую тэрыторыю, не перасякаючы гэтых межаў. Толькі пасьля такога пытаньня погляд вартаўніка рэспублікі напоўніўся пільнасьцю і ўсьведамленьнем таго, навошта ён сюды пастаўлены. «А як гэта?» — пытаўся ён пільным поглядам. Калі ж сяк-так удалося растлумачыць яму, што й такое бывае, ён махнуў рукой у невядомым кірунку.

Праехаўшы яшчэ пару мэтраў, мы ўпёрліся ў Расею. У сапраўдную. Дзе далей на ўсход ужо ня будзе ніводнага памежнага паста аж да Вялікага Акіяну. Зразумець гэта лёгка, а вось уявіць ва ўсёй паўнаце — не магу. Варшава й Парыж перад гэтай дзябёлай стэлай зь няроўна выразаным сылюэтам дзьвюхгаловага арла падаюцца бліжэйшымі за Маскву.

Ніякіх паказальнікаў на Мядзьвежае не было, і я збочыў на першую грунтоўку, не надаўшы належнай увагі «кірпічу» з папярэджаньнем аб магчымым штрафе ў дзесяць мінімальных заробкаў. Мы паехалі па нейкім дзікім і дзіўным полі. Зусім непадобным да поля, знаёмага мне з гарачых рэпартажаў БТ зь месца Падзеяў. Вакол не каласілася жыта, ня йшлі стройныя шэрагі камбайнаў, не мітусіліся мэханізатары. Хоць абазваць яго можна было толькі Полем бітвы. Пыльны шлях пачаў пятляць па гэтым Лукамор'і. Шаша зьнікла, лес наблізіўся, а прыкметаў жыцьця пакуль бачна не было. Нават вароны адсутнічалі. Настрой падаў разам са стрэлкай узроўню бензыну. Неверагодных памераў страказа заляцела ў салён, напоўніўшы яго непрыемным гукам бормашыны.

— Радыяцыйныя мутанты пачынаюць наступ, — заўважыў сябра.

— Вунь туды глядзі, нейкая тэхніка тырчыць! — закрычаў я нібы марак, які заўважыў на даляглядзе зямлю. Мы амаль што напрасткі паляцелі да таго аазысу цывілізацыі. Дзясятак паржавелых камбайнаў ды іншых невядомых мне драпежнага выгляду машынаў дагнівалі свой век ужо, відаць, ня першы год.

— Як ты думаеш, для чаго вунь тыя прылады? — запытаўся я.

— Каб з мутантамі змагацца. Але, як бачна, мутанты перамаглі.

— А вунь тымі мутантамі нас кормяць, — я паказаў на статак, што зьявіўся на даляглядзе.

— Ды не, тымі мутантамі кормяць брацкую Расею, — абнадзеіўся сябра.

Праз гадзіну мы ўсё ж выбіліся на асфальт. Які праз імгненьне абступіў вельмі цёмны і вельмі страшны лес. А яшчэ праз імгненьне сярод казачных ялін паказаліся дахі нежывых дамоў. Мы дасягнулі фінішу. Можна было выходзіць. Але выходзіць не хацелася. Гульня ў гасьцінных гаспадароў сваёй краіны не атрымалася. Гульня у няпрошаных гасьцей не прываблівала. Праблема расейскага анкляву, прыдуманая мной, была вырашана тады, калі яшчэ не прыдумалі сувэрэнітэт. І загатаваныя пытаньні можна было пакінуць сабе. Як адсюль бачыцца Чачэнія? У якой краіне жывем? Як глядзім на сябе?..

Зьміцер Бартосік

Беларусь — Нідэрлянды

Дыпляматыя як разьдзел хіміі

Неабходныя ўстаноўкі:

1. Часта Нідэрлянды называюць Галяндыяй, хоць насамрэч Паўднёвая і Паўночная Галяндыя — гэта толькі дзьве з дванаццаці правінцыяў Каралеўства Нідэрляндаў. Нідэрлянды ў перакладзе — нізкая мясцовасьць.
2. Незалежнасьць Нідэрляндаў усталяваная пасьля 80-гадовай вайны з Гішпаніяй, у 1648 годзе, калі было падпісанае Вэстфальскае замірэньне. Узначальваў барацьбу супраць гішпанскага караля прынц Уільям Аранскі, родапачынальнік Каралеўскага дому Нідэрляндаў.
3. Дзяржаўны лад Нідэрляндаў — канстытуцыйная манархія. Разам з Бэльгіяй і Люксэмбургам Галяндыя складае мытны зьвяз БЭНІЛЮКС, а таксама уваходзіць у NATO. У Гаазе месьціцца Міжнародны Трыбунал ААН.
4. Адміністратыўны падзел краіны: 12 правінцыяў, 647 муніцыпалітэтаў. Найбуйнейшыя гарады: Амстэрдам, Ротэрдам, Гаага, Утрэхт. Найбуйнейшыя рэкі: Рэйн, Маас і Шэльда.
5. У Нідэрляндах больш за 900 музэяў. Людзі да 26 гадоў маюць «Маладзёжны культурны пашпарт» — права на льготнае наведваньне тэатраў, кіно і музэяў, на меншы кошт кампакт-дыскаў, квіткоў на падарожжы, падпіску пэрыёдыкі і г.д. Найбольш вядомыя мастакі — Рэмбрант ван Рэйн і Вінцэнт ван Гог.

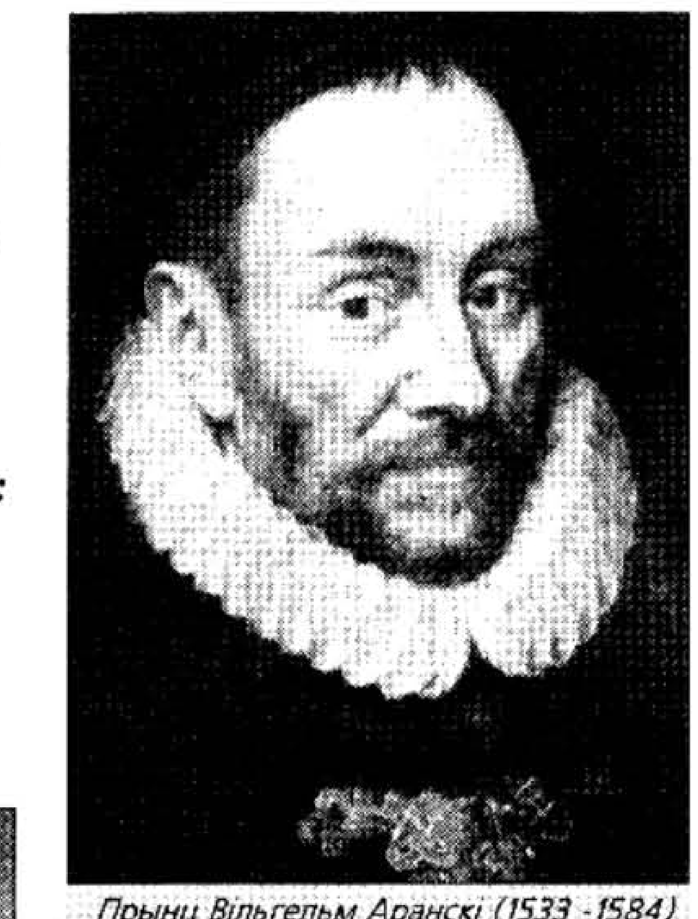
Прынц Вільгельм Аранскі (1533 -1584)

Беларуска-нідэрляндзкія кантакты не рэгулярныя і диктуюцца хутчэй фармальнай прыстойнасьцю (краіны мусяць мець нейкія дачыненьні), чым аб'ектыўнай патрэбай узаемнага выжываньня. Палітычна мы існуем у розных эпохах, паміж якімі тры сотні гадоў (калі адлічваць ад усталяваньня незалежнасьці і так званай буржуазнай рэвалюцыі). Сякі-такі эканамічны абмен можа быць, а можа й ня быць. Што датычыць культуры, то тут наша зацікаўленасьць яшчэ больш аднабаковая: цяжка сабе ўявіць галяндзкага музыку на вуліцах Менску, тады як у Нідэрляндах нашых заслужаных артыстаў з футараламі для гульдэнаў хапае. Адзіная «фора» беларушчыны ў гэтай справе — раман Адама Глёбуса «Толькі не гавары маёй маме» (у газэтным варыянце ён называўся «Амстэрдам»). Наколькі нам вядома, у галяндзкай літаратуры нічога падобнага пра Беларусь не было.

Увогуле нашая цікавасьць адно да адных выглядае вельмі па-рознаму. Мы цяпер, што тыя мятлікі, ляцім на сьвятло багатых краін, ня надта перабіраючы, дзе Галяндыя, а дзе Новая Зэляндыя. Яны ж разглядаюць нас «нэйрахірургічным» зрокам, імкнучыся пралічваць самыя дробныя наступствы кантактаў.

На мінулым тыдні Беларусь наведала нідэрляндзкая эканамічная місія. На 11 кастрычніка рыхтуецца візыт у Беларусь віцэ-міністра замежных справаў Нідэрляндаў Міхеля Патыйна. Гэта будзе найбольш значны такога роду візыт пасьля 1993 году, калі ў Менск прыяжджаў галяндзкі міністар замежных справаў. Вось, бадай, і ўся гісторыя візытаў. Які быў іх вынік і пра што думаюць сёньня ў пасольстве Нідэрляндаў на Хоцімскай вуліцы ў Варшаве, — пра гэта карэспандэнт «НН» запытаўся ў культурнага аташэ Каспара Вэльдкампа.

Каралева Беатрыкс і Крон-Прынц Вільгельм-Аляксандар

«НН»: Спадар Вэльдкамп, што сёньня ўяўляе зь сябе наш міждзяржаўны эканамічны абмен?

К.В.: Экспарт з Галянды ў Беларусь летась вырас на 83 працэнты, а сёлета, відавочна, павялічыцца яшчэ ў два разы. Імпарт зь Беларусі вырас на 30 працэнтаў. Увесь гандлёвы зварот паміж краінамі ў 1995 годзе склаў 261 млн. гульдэнаў. Для Беларусі гэта значны паказчык. Для Нідэрляндаў, адной з самых багатых краінаў Эўропы, — амаль нішто.

«НН»: Што канкрэтна Вы прадаеце нам і купляеце ў нас?

К.В.: Пераважна гэта імпарт і экспарт хімічных прадуктаў, якія дзеля пэўных стадыяў апрацоўкі прывозяцца з Галянды ў Беларусь.

«НН»: Ці прыходзяць у беларускую эканоміку буйныя галяндзкія прадпрыемствы?

К.В.: Менск і Эйндговэн – гарады-прыяцелі. А Эйндговэн –гэта сталіца сусьветна вядомага Philips'а. Philips адчыніў у Менску свой офіс. Сёньня ў Нідэрляндах набіраецца досьведу шмат прадпрымальнікаў зь Беларусі. Едуць таксама і галяндзкія кансультанты ў Беларусь. Праблема ў тым, што наладзіць вытворчасьць паводле высокіх эўрапейскіх стандартаў у асяродзьдзі, дзе самыя жыцьцёвыя стандарты (у тым ліку і адносіны людзей да працы) на досыць нізкім узроўні, вельмі складана.

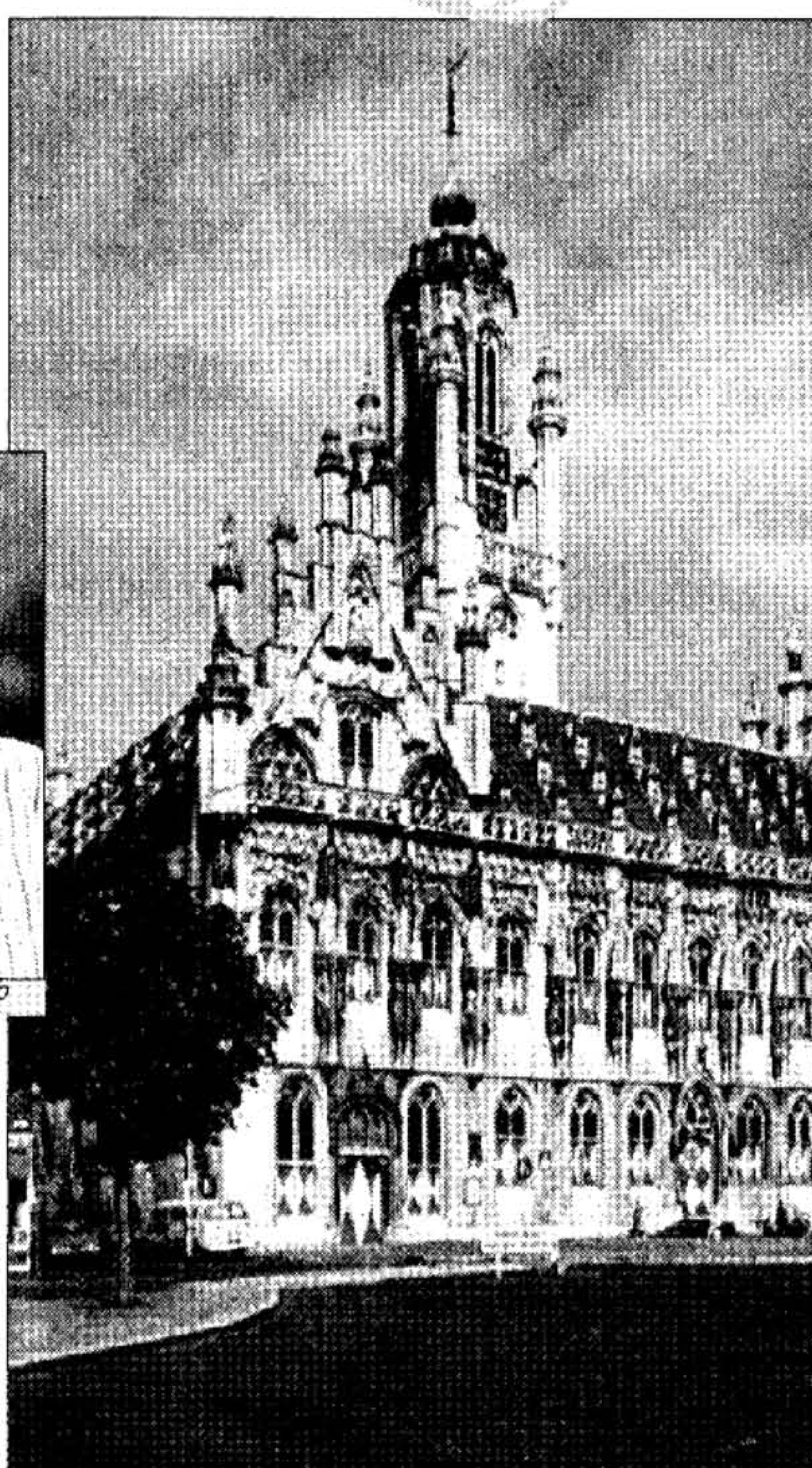
Ратуша ў Мідэльбурзе.

У такой сытуацыі больш эфэктыўнай можа быць іншая форма супрацоўніцтва, калі дасьведчаны галяндзец не кансультуе беларускіх кіраўнікоў, а сам зьяўляецца кіраўніком або ўладальнікам прадпрыемства. Зразумела, што адносіны работніка да гаспадара зусім іншыя, чым да нейкага там кансультанта. Праўда, у пасольстве занепакоеныя тым, што галяндзкі гаспадар створыць неадэкватную канкурэнцыю аднапрофільным беларускім фірмам і ўласна беларуская вытворчасьць усё адно разьвівацца ня будзе. Таму галяндцы прыдумалі такі варыянт: прысылаць у Беларусь сваіх прадпрымальнікаў зь ліку пэнсіянэраў, якія добра ведаюць вытворчасьць і адначасова не такія гарачыя ў канкурэнтнай барацьбе.

Параўнаўчая статыстыка нашых краінаў выглядае так: плошча Беларусі — 207.600 кв. км, Нідэрляндаў — 41.547 кв. км; насельніцтва Беларусі — 10.300 тыс., Нідэрляндаў — 15.129 тыс. Прычым пэнсіянэраў у нас 27,3%, у іх — 13%.

«НН»: Спадар Вэльдкамп, што агульнага паміж Беларусяй і Галяндыяй?

К.В.: Гэта малыя краіны Эўропы, дзе аграрная спэцыялізацыя суседзіць зь вялікімі перапрацоўчымі заводамі. Абедзьве краіны транзытныя: Галяндыя – на лініі поўнач-поўдзень, Беларусь – усход-захад.

Пералік падабенстваў можна працягваць. Менавіта Галяндыя выступае ў ролі галоўнага эўрапейскага інтэгратара. 38 працэнтаў насельніцтва Нідэрляндаў не вызнаюць ніякай рэлігіі, а астатнія падзеленыя на каталікоў (30%) і пратэстантаў (25%). Значная частка тэрыторыі краіны знаходзіцца ніжэй за ўзровень мора і таму ўся Галяндыя зазнала мэліярацыю, гэта краіна дамбаў і польдэраў.

Праўда, радыкальна адрозьніваецца сытуацыя нацыянальных моваў у нашых краінах. У Нідэрляндах, дзе ўсё насельніцтва ўвогуле гаворыць або разумее па-ангельску або па-нямецку, афіцыйная мова адна — галяндзкая. Яна родная для больш чым 21 млн. галяндцаў і флямандцаў і займае 30-е месца ў табліцы сусьветнай лігі. У правінцыі Фрысляндыя ў якасьці афіцыйнай выкарыстоўваецца таксама фрыская мова.

«НН»: Спадар Вэльдкамп, якія Вы назавеце прынцыповыя сутнасныя адрозьненьні паміж нашымі краінамі?

К.В.: Галяндыя знаходзіцца ў цэнтры Заходняй Эўропы, яна вельмі малая, але ў ёй вельмі шмат людзей. Гэта дапамагае краіне актыўна ўдзельнічаць у сусьветнай эканоміцы. Наша краіна моцная ня танкамі, а ўзроўнем жыцьця кожнага чалавека.

Людзі на Ўсходзе разважаюць у катэгорыях XIX ст. – процівага сілы, перасоўваньне межаў. На Захадзе гэтая энэргія сыйшла на футбольнае поле і ў сфэру эканамічнай канкурэнцыі. У нас іншая, чым у вас, канцэпцыя нацыі. У вас – паводле крыві, у нас – паводле краіны. Канцэпцыя нацыі на Ўсходзе Эўропы больш абапіраецца на мінуўшчыну і менш адпавядае сучаснасьці.

Вінцэнт ван Гог "Едакі бульбы"

Зрабіць выснову пра тое, што Нідэрлянды сапраўды адна з самых багатых краінаў сьвету, гледзячы на яе пасольства і яго прадстаўнікоў, немагчыма. Ніякай вонкавай раскошы, пазалоты або шыку дарагіх рэчаў і вышуканых манераў. Гэта вам ня пышныя амбасады «краінаў СНГ». Між тым вядома, што 1,5 працэнты нацыянальнага прадукту Нідэрляндаў выдаткоўваецца на дапамогу найбяднейшым краінам сьвету. Прыблізна такі ж працэнт свайго бюджэту Беларусь выдаткоўвае на разьвіцьцё ўласнай культуры...

С.Д.

Каналы ў [illegible]тэрдама

Міжнародны агляд

І хітраму, і ўмеламу, і віцязю славянскаму Міжнароднага Трыбуналу не мінуць

І хітраму, і ўмеламу, і віцязю славянскаму Міжнароднага Трыбуналу не мінуць. Так сказаў бы дастаслаўны Баян Радавану Караджычу, калі б быў жывы. Цікава было б правесьці псыхааналіз жалезнага псыхіятра Караджыча цяпер, калі стаў вядомы цьвёрды намер заходніх хаўрусьнікаў і, найперш, амэрыканцаў любымі сродкамі, любой цаной прымусіць Караджыча і Ратка Младыча зьявіцца ў Гаагу ў суд, які мае вырашыць, ці адказныя яны за блякаду Сараева, за равы-магілы, дзе знайшлі сабе апошні прытулак мусульмане Біхача і Жэпы, за бясьсьледнае зьнікненьне тысячаў жыхароў Срэбраніцы. Ангельская прэса апублікавала плян дэсантнай апэрацыі захопу Караджыча і прывяла словы амэрыканскага афіцэра: «Караджыч – не Хусэйн, ён ад нас не схаваецца». Вядома, гэткую «ўцечку інфармацыі» спэцслужбы могуць дапускаць толькі ў палітычных, перадвыбарчых мэтах, і сьведчыць гэта пра адсутнасьць канкрэтных плянаў сёньня. Аднак, здаецца, міжнародная супольнасьць, на шчасьце, зразумела, што адзіны спосаб папярэдзіць прыход да ўлады новых вар'ятаў – не даравашь ніводнага злачынства тых, хто хітрасьцю, умельствам і красамоўствам ужо дамогся ўлады. Межы не павінны спыняць Фэміду.

Ніякія рэфэрэндумы не перашкодзяць суду ўстанавіць праўду. Караджыч быў без параўнаньня віртуозам плебісцытарнай дыктатуры, ладу, калі валадарыць умела кіраваны натоўп, «народныя масы», аморфныя і безаблічныя, а не грамадзтва –праз свае дзесяцігодзьдзямі замацаваныя структуры, інстытуты, абраных прадстаўнікоў, што адчуваюць адказнасьць ня толькі перад «масамі», але і перад гісторыяй, перад дзяржавай як гістарычнай цэласнасьцю, якая існавала і да таго, як «безназоўныя масы», просты народ нарадзіўся на сьвет, і будзе існаваць пасьля, і, нарэшце, адказнасьць перад Богам. Народам прыкрывацца проста. «Народ мяне не зразумее, калі я падпішу пагадненьне аб міры», – заяўляў Караджыч і ладзіў чарговы рэфэрэндум. І вялікі, працавіты, разважлівы народ амаль аднагалосна адказваў у бюлетэнях: «Не». «Вось бачыце, воля народу для мяне закон, я не магу парушыць свае абяцаньні», –абвяшчаў герой Балканаў.

У кастрычніку пачнецца яшчэ адно паседжаньне Міжнароднага Трыбуналу па правах чалавека. Ужо бадай што гатовы абвінаваўчы дакумэнт для суда над вінаватымі ў генацыдзе ў Руандзе ў красавіку 1994 году. Суд адбудзецца ў танзанійскім горадзе Аруша. Тады загінула больш за мільён чалавек: мужчыны і жанчыны, старыя і дзеці. Будуць судзіць перш за ўсё тых высокапастаўленых забойцаў, хто са сьпісамі ў руках мэтадычна зьнішчаў усю інтэлігенцыю, усіх палітыкаў-апазыцыянэраў без разбору: хуту, тутсі... Але дзе ж карэніцца дзікая, унутрыграмадзянская нянавісьць, чаму яна нарадзілася? Калі бэльгійцы, старэйшыя браты руандыйскага народу, занялі «краіну тысячы пагоркаў», яны спачатку вырашылі абапірацца на тутсі, пастухоў, а не на хуту, земляробаў. Яны распаўсюдзілі думку, што тутсі прыгажэйшыя, разумнейшыя, больш прыдатныя, каб кіраваць. Абраных тутсі паслалі вучыцца за мяжу, пра іх клапаціліся, а пасьля вярнулі іх на бацькаўшчыну. Але раптам аказалася, што гэтыя адукаваныя тутсі патрабуюць аўтаноміі, нават незалежнасьці. Тады палкоўнік Гі Лаж'ест, кіраўнік бэльгійскіх сілаў у Конга вылучае новы плян (пра гэтыя жахлівыя разьлікі ён піша ў кнізе, што выйшла ў Бэльгіі). Лаж'ест прапанаваў зрабіць стаўку на хуту, падбухторваць іх супраўць тутсі, падграваць іх крыўды, іх абурэньне мініапартэідам, панаваньнем тутсі, якое ўявілі самі каланізатары. Прызнаўшы незалежнасьць Руанды, на разьвітаньне бэльгійцы пасадзілі прэзыдэнтам краіны неадукаванага хуту, які кіраваў з дапамогай карумпаванай адміністрацыі.

Трэба думаць, неўзабаве будзе скліканы суд і над тымі, хто зьдзейсьніў злачынствы супраць чачэнскага народу. Цяпер, пасьля вызваленьня Грознага, зьяўляецца магчымасьць сабраць дадатковыя сьведчаньні пра жахлівую вайну, што вядуць наёмнікі, якім напляваць на ўсе правы чалавека і на якіх напляваць ураду, што паслаў іх. Але няпраўда, быццам на вайне вінаватых не бывае, няпраўда, нібыта ніхто не аддаваў загаду на захоп Самашак, нібы ніхто не замаўляў «ковровые» бамбардзіроўкі. Кожнаму адплаціцца.

Як адплаціцца эсэсаўцу Эрыху Прыбке, што расстрэльваў людзей у Ардэатынскіх равах у Рыме ў 1943 годзе. Калі трыбунал засудзіў яго не за злачынства супраць чалавецтва, а толькі за наўмыснае забойства, што азначала вызваленьне з-за даўніны злачынства, то Нямеччына й Аргентына запатрабавалі выдаць Прыбке для новых судовых працэсаў, а ў Рыме на Капіталійскай гары адбыўся шматтысячны мітынг пратэсту з удзелам мэра гораду Рутэлі і прэм'ер-міністра Продзі. У знак пратэсту было адключана таксама асьвятленьне фантанаў і архітэктурных помнікаў «вечнага гораду».

Памяць і ўдзячнасьць – два пачуцьці, безь якіх чалавек робіцца зьверам. Кожны раз, чытаючы пра Чачэнію, я з удзячнасьцю згадваю людзей, палітыкаў, дзякуючы якім я, як і усе беларускія хлопцы, сёньня магу не баяцца, што заўтра мяне кінуць гнісьці ў акопы пад Грозны.

Сёньня некаторыя з гэтых палітыкаў нават ня маюць магчымасьці вярнуцца на Бацькаўшчыну, але ўдзячнасьць ад гэтага робіцца толькі мацнейшай.

Андрэй Дынько

Расея – зблізку

Мафія ў Бэрліне

Расейскія бандыты за апошнія гады сталі неад'емнай часткай стракатае карціны бэрлінскага жыцьця. Як і прадказвалі нямецкія спэцыялісты, у Бэрліне мала што зьмянілася з часу, калі назаўсёды зьнік паўмільённы кантынгент Заходняй групы войскаў.

Іншы цікавы фэномэн: тэма «расейскай мафіі» апошнім часам амаль зьнікла з скандальна-крымінальнае кронікі бэрлінскіх газэтаў. Складаецца ўражаньне, што пасьля некалькіх нашумелых забойстваў-разборак апошніх гадоў расейскі арганізаваны злачынны сьвет у Бэрліне ўсё больш спрабуе, зразумела, наколькі гэта магчыма, крочыць поруч зь нямецкім законам. Ці прынамсі ўдаваць, што гэта так.

Бэрлінскі сэнатар унутраных справаў Ёрг Шэнбам прызнаў, што ня схільны асабліва вылучаць расейскую мафію сярод іншых арганізаваных бандаў, што дзейнічаюць у сталіцы Нямеччыны. Апроч таго, бэрлінская паліцыя ўжо назапасіла значны досьвед супрацьдзеяньня злачынным групоўкам, найперш з краінаў Усходняе Эўропы. Павялічана колькасьць паліцыянтаў на вуліцах — да аднаго службоўца ў зялёнай форме на 203 жыхары гораду. Таму Бэрлін жартоўна называюць «самай зялёнай сталіцай Эўропы». Апроч таго, рэзка палепшылася забесьпячэньне аднаведных службаў бараць-бы з бандытамі.

Расейцы дзейнічаюць у Бэрліне больш сьціпла, чым, прыкладам, віетнамцы. Былыя расейцы ўчынілі трохі болей за тузін забойстваў у пэрыяд з 1993 году. Спэцыяліст у гэтым пытаньні Увэ Шміт, адзначае надзвычайную жорсткасьць чачэнскіх наёмных забойцаў. Гэтыя «спэцыялісты», сьцьвярджае ён, карыстаюцца ў злачынным сьвеце асаблівым попытам. Таму і такса за дадзены від сэрвісу досыць высокая: таньней за 10 тыс. марак замоўнае забойства не каштуе. Усяго ж за 1995 г. крымінальная паліцыя ўзбудзіла 2139 крымінальных справаў супраць грамадзянаў з СНГ і Балтыі, якія жывуць у Бэрліне.

У адрозьненьне ад стваральнікаў фільма «Толькі па каханьні» (сьпярша яго хацелі назваць «Расейская мафія») зь нямецкай топ зоркай Кацяй Рыман, нямецкі экспэрт праблемаў арганізаванай злачыннасьці Юрген Рот, відавочна, ня думаў доўга пра назву сваёй апошняй дакумэнтальнай кнігі «Расейская мафія. Самы небясьпечны сындыкат у сьвеце». Мінімум 10 злачынных груповак з былога СССР, сьцьвярджае гэты аўтар, маюць свае апорныя пункты ў сталіцы Нямеччыны. Сярод 5 найбольш небясьпечных — «Чачэнская супольнасьць», «Джыбу», «Даўтапрудненская», «Солнцаўская» і «Пушкінская».

Больш за 1,3 млрд. даляраў перапраўілі, лічыць Ю.Рот, у Нямеччыну злачынныя групоўкі з былой савецкай імпэрыі за апошнія чатыры гады. 20 працэнтаў з гэтай гіганцкай сумы аказаліся «запаркаваныя» ў Бэрліне — паміж Курфюрстэндам і Аляксандарпляц. Няма сумневу, што вобразы новых расейскіх кілераў-мафіёзі чакаюць свае чаргі на нямецкім экране.

Паводле матэрыялаў друку

Каляндар

Убачыць Ружу

Дзякуючы лібэралізацыі, якая наступіла ў Расейскай Імпэрыі пасьля рэвалюцыйных падзеяў 1905 году, у Санкт-Пецярбурзе 90 гадоў таму было заснаванае першае беларускае легальнае выдавецтва. Сталічныя інтэлігенты, якія стварылі сваю суполку на каапэратыўных асновах, назвалі яе «Загляне сонца і ў наша ваконца».

Мне шчыра хацелася б папрысутнічаць на іхніх сустрэчах, паназіраць, як дамы й джэнтэльмэны «элеганцко, двума пальцамы» трымаюць «філіжанкі з парцаляны», і мэдытуюць на тэму занядбанай беларускай вёскі. З глыбіні кавярні праз струменьчыкі дыму гаванскіх цыгараў і водбліскі галяндзкіх сьвечак пранікае незямная мэлёдыя струннага квінтэту... За вітражным вакном сьняжынкі ствараюць калейдаскапічна непаўторны воблік Зімняга... Камусьці з прысутных бракуе настрою з-за немагчымасьці аплаціць рахунак дамы, хтосьці дагэтуль не прызвычаіўся да піцерскага «прамозглага» клімату, але ці вартае ўсё гэта ўвагі, калі тут і цяпер закладаецца падмурак вялікай справы — пашырэньня асьветы сярод цёмных суайчыньнікаў?

За восем гадоў існаваньня суполка выдала 38 кніжак агульным накладам 100 тысячаў асобнікаў. Сярод іх «Беларускі каляндар, або Першая навука чытаньня» Каруся Каганца, «Першае чытаньне для дзетак беларусаў» Цёткі, першыя кнігі Янкі Купалы, Зьмітрака Бядулі, Цішкі Гартнага й інш. Ці верылі ініцыятар праекту Б.Эпімах-Шыпіла і ягоныя паплечнікі ў посьпех сваёй справы? Ці разьлічвалі яны ад пачатку, што беларуская мова ўжо ў дваццатых гадох стане дзяржаўнай? Мне падаецца, што не. Я не магу ўявіць, чым бляск і чарнота тагачаснай сталіцы Імпэрыі маглі паўплываць на людзей з унівэрсытэцкай адукацыяй, пры выбары ТАКОЙ назвы для нацыянальна-адраджэнскай арганізацыі. Сучасныя «Свабода» й «Наша Ніва» пасьпяхова працягваюць традыцыю сваіх газэтаў-прамацерак, але ніводнае сучаснае нацыянальна-асьветніцкае выдавецтва не наважылася ўзяць на сябе гонар ПРАЦЯГУ справы першага беларускага выдавецтва. «Загляне сонца і ў наша ваконца» — паспрабуйце зрабіць рэкляму прадпрыемству з такой назвай.

Задоўга да ўзьнікненьня суполкі «Загляне сонца...», задоўга да пабудовы Мікенаў і Эгіпэцкіх пірамідаў у трэцім з паловай тысячагодзьдзі да нашага часу ў Ірляндыі было створана культавае пахаваньне. Сёньня яно мае назву Нью-Грэндж і ўяўляе сабою велічэзны курган, складзены з 200.000 тонаў камянёў, засыпаных зямлёй, якія прыкрываюць тунэль і пахавальную камэру, да якой ён вядзе. У дзень зімовага сонцастаяньня сьвятло пранікае ў камэру й выхоплівае з самай далёкай сьцяны адзіны камень, упрыгожаны адмысловымі карункамі. Натуральна, што ні праз які фантастычны зьбег абставінаў гэтыя карункі не падобныя да беларускіх. Гэтак натуральна, як тое, што Нью-Грэндж ня стаўся сымбалем Ірляндзкага нацыянальнага адраджэньня.

Вядома, піцерскія рамантыкі-беларусы пачатку стагодзьдзя разумелі, што, каб сонца глядзела ў ваконца, трэба памыць шкло й зьняць чорныя акуляры. За апошнія дзевяноста гадоў мы навучыліся гэта рабіць. Але ці бачылі ў свой час першыя беларускія асьветнікі новага часу, што ружа, ператвораная ў попел, ізноў можа стаць ружай? Калі памятаеце, дзеля гэтага трэба няшмат — веры.

Севярын Квяткоўскі

З учора ў заўтра

пытайцеся ў шапіках "Белдруку"
і ў прыватных распаўсюднікаў,
а яшчэ лепш – выпісвайце

НЕЗАЛЕЖНЫ ТЫДНЁВІК
НАША НІВА
наш індэкс 63125

№ 21/96
19 — 25 жніўня

Новае слова на рынку беларускае прэсы — штотыдзень 8 палосаў патрэбнае інфармацыі

Інфарматар
НАША НІВА

ШТОТЫДНЕВЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫ ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ BELARUSIAN PUBLIC RELATIONS ASSOCIATION

БІРЖА ПРАЦЫ • КНІГІ • РЫНАК • ТРАНСПАРТ • АДПАЧЫНАК • АДУКАЦЫЯ • СПАЖЫВЕЦ • ЗДАРОЎЕ • КІНО • ТБ • ТЭЛЕСАТ • РАДЫЁ • СПОРТ • МУЗЫКА • ЗА МЯЖОЮ

КУПОН
Бясплатнай прыватнай абвесткі

Імя і прозьвішча ____________________

Адрэса, тэлефон ____________________

Тэкст: ____________________

Запоўніце гэты купон і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна.

220123, Менск, а/с. 71 НАША НІВА

Беларусь і сьвет
стар. 11

Беларуска-Індзейскае Таварыства створана 3 студзеня 1987 г., абвясьціўшы мэтай беларуска-індзейскае збліжэньне.

Галоўныя кірункі дзейнасьці БІТ: доследная праца ў галіне індзеяністыкі, гісторыі беларуска-індзейскіх сувязяў; разьвіцьцё кантактаў з індзейскімі і індзеяністскімі арганізацыямі; падтрымка індзейскага самавызначэньня, палітычны індзеянізм.

"ЗЭКАНОМІЦЬ ПАРУ ВАТАЎ"

Мы павінны пачынаць зь сябе і з тысячы маленькіх крокаў атрымаецца шмат вялікіх – усё болей грамадзянаў нашай краіны, не спадзеючыся болей на законы й пастановы, бяруць на сябе ініцыятыву ў барацьбе з марнаваньнем энэргіі. Кожны паасобку, лічаць яны, можа ўнесьці свой, хай нават невялікі ўклад у абарону прыродных рэсурсаў.

Хатняя гаспадарка ўсё яшчэ належыць да ліку марнатраўцаў энэргіі ў вялікіх маштабах. Тут пральная машына працуе, загружаная бялізнай толькі напалову, многія ня могуць уявіць сабе ні дня без гарачай ванны, а каб хрумсьцелі булачкі да нядзельнага сьняданку, духоўку электрычнай пліты ўключаюць на тэмпэратуру да 200 градусаў. І так штодня адбываецца бесэнсоўнае марнаваньне каштоўнай энэргіі – бессэнсоўнае, бо гэтую энэргію ў кожным зь пералічаных выпадкаў можна было б не адзін раз зэканоміць і, натуральна, не за кошт камфорту ці пагаршэньня бытавых умоваў.

Бярыце ўдзел у гульні "Эканомім энэргію", якую Вам прапануе газэта "Наша Ніва". Рэдакцыя заклікае ўсіх чытачоў узяць удзел у гульні-кампаніі за эканомію энэргіі. Правілы гульні нагэтулькі простыя, наколькі дзейсныя: двойчы з прамежкам у два тыдні кожная сям'я, якая ўдзельнічае ў гульні, павінна зьняць сьведчаньні ўласнага лічыльніка й запісаць выкарыстаную колькасьць кіляват-гадзінаў. Гэтую працэдуру трэба пазьней паўтарыць яшчэ раз.

Пра астатнія ўмовы гульні мы раскажам у наступным нумары "ІНФАРМАТАРА"

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусі
АБАНЭМЭНТ на газэту **63125**
НАША НІВА

Колькасьць камплектаў

На 1996 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ____ (паштовы індэкс) ____ (адрэса)

Каму ____ (прозьвішча, ініцыялы)

ПВ	месца	Літэр

ДАСТАЎНАЯ КАРТКА
на газэту **63125**
НАША НІВА

Кошт	падпіскі ______ руб.	Колькасьць камплектаў
	пераадрас. ______ руб.	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ____ (паштовы індэкс) ____ (адрэса)

Каму ____ (прозьвішча, ініцыялы)

Стар. 6

Набыцьцё аўтамабіля ў Польшчы
Доведка "ІНФАРМАТАРА":

Асноўныя выдаткі для грамадзяніна РБ пры набыцьці аўто ў Польшчы: кошт уласна машыны, набытай на польскім аўтарынку; кошт растаможкі; кошт пастаноўкі на ўлік.

1) Растаможка: $ 0,38 за куб. см.

Кошт растаможкі вылічваецца: колькасьць куб. см об'ёму рухавіка памнажаецца на $ 0,38.

Ад ацэначной вартасьці бярэцца 0,1% за афармленьне дакумэнтаў. Апрача таго 200 тыс. бел. рублёў за пасьведчаньне мытні.

2) Кошт пастаноўкі на ўлік: 500 тыс. бел. руб. у ДАІ за нумары і тэхпашпорт. Апрача таго 20 тыс бел. руб. за тэхагляд.

Усё большую папулярнасьць набываюць тэлевізары зь вялікім экранам і стэрэагукавой сыстэмай "Nicam". Наколькі высокая якасьць адлюстраваньня й гуку, паказалі выпрабаваньні дванаццаці мадэляў тэлевізараў з дыяганальлю экрану 59 см, што былі ажыцьцёўлены Брытанскай асацыяцыяй спажыўцоў.

Бясплатныя прыватныя абвесткі

Гатунковыя глядыёлюсы

Гатунковыя глядыёлюсы сусьветнай сэлекцыі,
насеньне кветак-летнікаў, агародных культураў.
Для атрыманьня каталёгаў — капэрту са знамкамі.
ТАДОРСКІ ІВАН ФЁДАРАВІЧ
225653 Берасьцейская вобласьць, Лунінецкі раён, п/а Дзятлавічы

КВАТЭРЫ: продаж, абмен, набыцьцё

Прадам 4-пакаёвую кватэру ў Гатаве. 48 м², 1 паверх, тэлефон, прыватызаваная. Кошт $ 17.000. Якавенка Алесь 220108, Менск, а/с 76, тэл. 277-85-28. Абмяняю 4-пакаёвую кватэру ў Гатаве – 48 м², 1 пав., тэл., прыватыз. – на 3-пак. у Менску. Без даплаты.

ПЕРАКЛАДЫ

Ангельская, беларуская, польская мовы:
пераклады любой складанасьці, індывідуальныя заняткі.
Тэл. 221-24-81

ПЕРАКЛАДЫ

НЯМЕЦКАЯ МОВА
пераклады
тэл. 275-11-78.

ПРАЦА ДОМА

Праца дома, са штодзённым атрыманьнем грошай,
ад 100 тыс. руб. на дзень.
Капэрта з а/а + купон б/а. 220073, г. Менск, а/с 26 "РНД".
Тэл. 253-92-26

Печы й каміны

Майце справу з прафэсіяналамі. Тэл. 224-29-74, 232-37-54.

КОШТЫ НА КАМАРОЎЦЫ 16.08.1996 г.

Назва прадукту	Межы коштаў	Сярэдні кошт
МЯСА		
СЬВІНІНА		
- шыя	40.000-50.000	45.000
- філе	35.000-45.000	40.000
- карэйка	25.000-35.000	28.000
- мяса бяз косткі	35.000-45.000	40.000
- ножкі (1 шт.)	3500-4500	4000
- галава	8000-12.000	10.000
- сала	15.000-25.000	20.000
- парасяціна (костка задняя)	30.000-40.000	36.000
ЯЛАВІЧЫНА		
- выразка	25.000-35.000	30.000
- язык	50.000-60.000	55.000
ЦЯЛЯЦІНА		
- выразка	40.000-50.000	45.000
- мяса	25.000-35.000	28.000
- скабы	25.000-45.000	30.000
БАРАНІНА	50.000-60.000	55.000
- скабы	30.000-40.000	35.000
ПТУШКА		
КУРЫ		
- кураняты бройлерныя	25.000-40.000	33.000
- індычка вэнджаная	35.000-45.000	40.000
МЯСНЫЯ ВЫРАБЫ		
- фарш "Хатні"	28.000-33.000	30.000
- тушаніна ялавічная (470 г.)	20.000-30.000	25.000
ЛІВЭР		
- нырка ялавічная	15.000-30.000	20.000
- пячонка сьвіная	18.000-25.000	20.000
- пячонка ялавічная	18.000-30.000	20.000
- пячонка курыная	25.000-40.000	31.000
- паштэт пячонкавы ялавічны	25.000-40.000	32.000
- лёгкія ял.	8000-20.000	13.000
- сэрца ял.	20.000-30.000	26.000
- страўнічкі курыныя	20.000-35.000	28.000
ВЭНДЖАНЫЯ ВЫРАБЫ		
- бачок сыравэндж.	50.000-60.000	56.000
- грудзінка	40.000-70.000	63.000
- карэйка	60.000-80.000	74.000
- паляндвіца	50.000-90.000	60.000
- шыйка сьвіная	40.000-50.000	45.000
- бэкон	50.000-60.000	55.000
- вяндліна	60.000-80.000	71.000
- карбанад сьвіны	95.000-115.000	99.000
- дымляніна сьвіная	90.000-100.000	95.000
- шынка сьвіная	80.000-105.000	88.000
- балык	85.000-105.000	99.000
- філей цялячы	80.000-100.000	89.000
- шчаковіна	25.000-35.000	30.000
- сальцісон	60.000-70.000	65.000
- кумпячок ялавічны	60.000-75.000	64.500
- рулет з індычкі	60.000-80.000	69.000
- пастрама сьвіная	80.000-90.000	85.000
- сала з кменам	50.000-70.000	60.000
ЯГАДЫ, СУШАНІНА		
- агрэст	5000-12.000	8000
- чарніцы	2000-5000	2500
- суніцы	5000-10.000	7000
- маліны	5000-13000	10.000
- парэчкі чырвоныя	3000-6000	4000
- разынкі	20.000-35.000	28.000
- курага	35.000-45.000	40.000
- чарнасьліў	15.000-20.000	18.000
- інжыр (250 г.)	10.000-25.000	15.000
- шыпшына	14.000-18.000	16.000
АРЭХІ І ІНШАЕ		
- семкі белыя (1 кг.)	10.000-20.000	15.000
- семкі чорныя (1 кг.)	7000-15.000	12.000
- міндаль	55.000-65.000	60.000
- арахіс (1 кг.)	20.000-22.000	21.000
- фундук ачышчаны (120 г.)	6000-8000	7000
- фісташкі (120 г.)	8000-12.000	10.000
- грэцкія ачышчаныя (120 г.)	9000-12.000	10.000
- какос (шт.)	10.000-15.000	13.000
ГРЫБЫ		
- белыя (1 кг.)	10.000-20.000	13.000
- падасінавік	7000-15.000	10.000
- сушаныя грыбы (300 г.)	75.000-95.000	80.000
- марынаваныя (літровы слоік)	45.000-60.000	50.000
МАРЫНАДЫ, КВАШЭНЬНІ		
- журавіны марынаваныя (1 л.)	10.000-16.000	13.000
- перац марынаваны	15.000-25.000	20.000
- капуста квашаная	8000-15.000	10.000
- чарамша (пучок)	3000-6000	4000
- часнык марынаваны	50.000-70.000	60.000
- лісьце вінаграду	25.000-45.000	35.000
- морква марынаваная		
- карэйская (тубік)	4500-5500	5000
МАЛОЧНЫЯ ВЫРАБЫ		
- малако каровінае (2 л.)	10.000-15.000	12.000
- малако казінае (1 л.)	8000-12.000	10.000
- сыр вяршковы	50.000-65.000	58.000
- масла	35.000-40.000	38.000
- сьмятана (1 л.)	9000-11.000	10.000
- тварог	9000-12.000	10.000
- тварог (тлусты)	16.000-25.000	22.000
- брынза	90.000-110.000	100.000
- сыругіні	90.000-110.000	100.000
- маргарын (250 г.)		5600
- маянэз (250 г.)		5500
МЁД		
- грэчкавы (1 л.)	65.000-75.000	70.000
- кветкавы малінава-ліпавы	58.000-64.000	60.000
- травеньскі	58.000-60.000	59.000
- у сотах	115.000-125.000	120.000
- прапаліс (1 г.)		2000
СМАЖАНЫЯ ВЫРАБЫ		
- дранікі		3500
- чабурэкі		3000
- смажні		4000
КАЎБАСНЫЯ ВЫРАБЫ		
- сардэлькі сьвіныя	30.000-37.000	34.000
- каўбаскі хатнія	85.000-125.000	100.000
- сасіскі малочныя	33.000-37.000	35.000
- сасіскі вэнджаныя	35.000-45.000	40.000
- салямі	58.000-73.000	60.000
- сыравэнджаная каўбаса	115.000-135.000	125.000
- вараная каўбаса	30.000-55.000	45.000
- пальцам пханая	95.000-125.000	110.000
- купаты	45.000-55.000	48.000
ЯЙКА		
- курынае I кат.	11.000-12.000	11.000
II кат.	9.000-11.000	9.000
ГАРОДНІНА		
- кавун (1 кг.)		7.000
- гарбуз (1 кг.)	5.000-7.000	6.000
- бульба	2000-3000	2500
- цыбуля	6000-8000	7000
- сьв. зялёная цыбуля (пучок)	2000-4000	3000
- морква	4000-6.000	5000
- рэдзька (200 г.)	1.000-2.000	2000
- рэдзькаўка (радыска) (350 г.)		3000
- кабачок	2.000-3.000	3000
- бакляжаны	16.000-23.000	20.000
- перац сьвежы (папрыка)	35.000-45.000	40.000
- хрэн (пучок) (150 г.)	2000-4000	3000
- капуста	3000-4.000	3800
- часнык	17.000-25.000	20.000
- салата	4.000-6.000	5000
- памідоры	8.000-12.000	10.000
- гуркі	8.000-12.000	10.000
- буракі	2000-4000	3000
- пятрушка (100 г.)	2.000-3.000	2000
- кукуруза марынаваная (500 г.)		12.000
- гарошак зялёны (слоік 420 г.)		8500
- фасоля	12.000-14.000	13.000
САДАВІНА		
- бруква (пэрсік)		18.000
- аранжыкі	15.000-19.000	18.000
- нэктарын	15.000-19.000	18.000
- цытрыны	20.000-26.000	24.000
- яблыкі беларускія	3.000-5.000	4000
- яблыкі галяндзкія	32.000-37.000	35.000
- ананас (1 шт.)	32.000-40.000	35.000
- ківі (1 шт.)	3500-4500	4000
- манга (1 шт.)	35.000-80.000	65.000
- авакада (1 шт.)	16.000-22.000	20.000
- ігрушы	20.000-35.000	25.000
- вінаград	25.000-35.000	30.000
- мэлён (дыня) (1 кг.)	25.000-35.000	30.000
- бананы	7.000-12.000	9000
- мандарыны	22.000-30.000	25.000
- гранат (1 шт.)	4.000-9.000	8000
- сьліва (1 кг.)		3500
РЫБА ДЫ МОРСКІЯ ПРАДУКТЫ		
- вугар вэнджаны		240.000
- сёмга (200 г.)		70.000
- шпроты	9.000-11.000	10.000
- гарбуша салёная	30.000-35.000	33.000
- гарбуша халоднага вэнджаньня	50.000-60.000	55.000
- кета халоднага вэнджаньня	90.000-100.000	95.000
- скумбрыя халоднага вэнджаньня	45.000-50.000	47.000
- скумбрыя слабасалёная		28.000
- селядцы	15.000-20.000	17.000
- крэвэткі сьвежамарожаныя (1 кг.)		120.000
- асятрына	190.000-210.000	200.000
- крабавыя палачкі (100 г.)		11.500
- камса салёная		20.000
- ікра чырвоная (140 г.)	80.000-100.000	90.000
- ікра чорная (100 г.)	155.000-165.000	160.000
- камбала (сьвежамарож.)		22.000
- пячонка траскі (225 г.)	23.000-28.000	25.000
- шчупак натуральны	10.000-15.000	12.000
- шчупак сушаны		60.000 (70 см.)
- салака	14.000-18.000	15.000
ТРАВЫ Й ПРЫПРАВЫ		
- корань салодкі (100 г.)	3000-5000	3500
- гвазьдзіка		5000
- аер	2000-4000	3000
- ядловец	2000-3000	2500
- кмен	3000-5000	4000
- чыстацел	3000-5000	4000
- сафара	3000-5000	4000
- мак (50 г.)		4000
- сьвятаяньнік	3000-4000	3500
- любіста	2000-4000	3000
- падбел	2000-4000	3000
- аніс	2000-3000	2500
- каляндра (50 г.)	3000-5000	4000
- воўчкі	2000-5000	3000
- мэліса	2000-5000	3000
- сухацьвет	3000-5000	4000
- мускат		6500
ЦУКЕРКІ ДЫ ІНШ. СЛОДЫЧЫ		
- "Суфле"		78.000
- "Грыльяж"		82.000
- "Сталічныя"		80.000
- "Сюрпрыз"		78.000
- "Сьліва"		78.000
- халва (1 кг.)	25.000	35.000
- чучхэла (арэхі ў абалонцы з гранат. соку) (1 шт.)		10.000
ІНШЫЯ ПРАДУКТЫ ДЫ ТАВАРЫ		
- макарона (0,5 кг.)		6000
- мука (1 кг.)		9000
- цукар (1 кг.)		8000
- грэчка (1 кг.)		11.000
- рыс (1 кг.)	11.000-12.500	11.000
- вехаць з марскай капусты	18.000-21.000	20.000
- гарох		8400
КВЕТКІ		
- гвазьдзікі (1 шт.)	3.000-5.000	3500
- ружы беларускія	15.000-35.000	20.000
- ружы (1 шт.)	15.000-45.000	30.000
- касачы (1 шт.)	10.000-13.000	12.000
- лілея (1 шт.)	45.000-55.000	50.000
- гербэры (1 шт.)	11.000-15.000	12.500
- рамонкі (галінка)	2000-3000	2000
- актурыюм	25.000-35.000	30.000

Камэрцыйная фірма запрашае на працу **намесьніка галоўнага бугальтара, начальніка аддзелу забесьпячэньня, начальніка вытворча-пляновага аддзелу, хіміка-тэхноляга фарбаў на тканіне**. Патрабаваньні: узрост да 45 гадоў, вышэйшая адукацыя, досьвед працы ў вытворчасьці. Тэлефон 69-01-86 з 9.00 да 17.30.

Аўтакрама запрашае на працу **прадаўца-кансультанта**. Тэлефон 223-57-74.

Установа абвяшчае набор на пасаду **мэнэджэра** (рэгіянальнага прадстаўніка) на рынку паслугаў для дзяцей. Даведкі праз тэлефон 277-35-38 з 8.00 да 17.00.

Запрашаем на працу энэргічных маладых людзей, якія жадаюць працаваць **гандлёвымі агентамі** продажу офісных канцылярскіх тавараў. Аплата спрацаваная. Тэлефон 33-39-35.

Камэрцыйная фірма запрашае на працу **адміністратара крамы**. Тэлефон 263-33-98.

Установа запрашае на працу ў аддзел кан'юнктуры рынку УВС **спэцыялістаў зьнешнеэканамічнай дзейнасьці**. Патрабаваньні: вышэйшая адукацыя, веданьне ПЭВМ, веданьне замежнае мовы (нямецкай ці ангельскай). Даведкі праз тэлефоны 238-76-05, 238-76-90.

Фірма "Сота" запрашае на працу **тэхнічнага мэнэджэра**. Патрабаваньні: вышэйшая адукацыя, добрае веданьне праграмнага забесьпячэньня (Novell Netware, MS Office), добрае веданьне апаратной часткі ПК, ахайнасьць і дакладнасьць. Пажадана: досьвед працы ў камэрцыйнай фірме, уменьне працаваць з кліентамі, узрост да 30 гадоў, рэкамэндацыі. Зьвяртацца з 17.00 да 18.00 на тэл. 268-47-77.

Кавярня "Арыентал" запрашае **кельнераў**. Тэлефануйце з 17.00 да 18.00 на тэлефон 254-63-73.

Запрашаем **выкладчыкаў ангельскае мовы** для працы зь дзецьмі дашкольнага ўзросту. Тэлефон 231 73 45.

Установа запрашае на працу **начальніка швачнай вытворчасьці**, пажадана з досьведам працы. Тэлефон 244-12-65.

Аддзел ваенізаванай пажарнай службы Першамайскага раёну г. Менску запрашае на працу **кіроўцаў пажарных аўтамабіляў**. Патрабаваньні: катэгорыя "С", досьвед працы ня меньш за 3 гады, узрост да 27 гадоў. Тэлефоны: 66-28-49, 66-26-35, 66-27-91.

Прадпрыемства, што спэцыялізуецца на пашыве моднага жаночага трыкатажу, запрашае на працу маладога **спэцыяліста маркетынгу**, які імкнецца да посьпеху. Тэл. (017) 278-37-00.

Менскаму аўтамабільнаму заводу патрабуюцца: **газаэлектразваршчыкі ручной зваркі і зваркі на аўтаматах і паўаўтаматах, электраманцёры**. Наша адрэса: г. Менск, вул. Сацыялістычная, 2. Тэл. 246-98-54.

Менскі досьледна-выпрабавальны завод імя М.Гастэлы запрашае на працу **майстра ўчастку штампаў** інструмэнтальной вытворчасьці, **майстра ўчастку сантэхнікаў, плавільніка мэталу й сплаваў** (з досьведам працы з індукцыйнымі печамі) 5-6 ступені, **станера-станочніка** 5-6 ступені, **сьлесара мэханазборных працаў** 4-6 ступені, **токара-расточніка**. Аплата прэміяльная. Наша адрэса: г. Менск, вул. Пінская, 18. Тэл. 252-65-73.

БІРЖА ПРАЦЫ

Установа запрашае на працу **праграміста** зь веданьнем Delphi, Borland, Pascal, Assembler, з досьведам прыкладных распрацовак. Ініцыятыўнасьць ухваляецца. Тэлефон 228-00-48 з 18.00 да 19.00 у працоўныя дні.

Установа запрашае на працу досьведчаных **швачак**. Тэлефон: 244 12 65.

Атэлье запрашае на працу **спэцыяліста рамонту** імпартнай відэатэхнікі. Патрабаваньні: вышэйшая адукацыя, узрост да 28 гадоў. Тэлефон 220-26-44.

Установа запрашае на конкурснай аснове **дзяўчатаў** 18-27 гадоў для дапамогі на гаспадарцы, абслугоўваньня банкетаў і ўрачыстасьцяў. Тэлефон 246 39-11.

Арганізацыя запрашае **агентаў** для працы ў сфэры нерухомасьці. Аплата спрацаваная. Тэлефон 232 43 94.

Прадстаўніцтва замежнай фірмы запрашае на працу **інжынэра-чыгуначніка** з добрым веданьнем ангельскае мовы. Узрост 35-45 гадоў. Тэлефоны 2355-422, 2353-202 з 16.00 да 18.00; 2276-245 з 20.00 да 22.00.

Установа запрашае маладых і энэргічных **людзей** для працы зь дзецьмі. Узрост прэтэндэнтаў да 28 гадоў. Даведкі праз тэлефон 277-35-38 з 8.00 да 17.00.

Страхавая кампанія запрашае на працу **супрацоўнікаў**. Патрабаваньні: вышэйшая адукацыя, узрост 22-45 гадоў, камунікабэльнасьць. Тэл. 233-26-90 з 15.00 да 17.00.

Менскі досьледна-выпрабавальны завод тэхналягічнага абсталяваньня запрашае на сталую працу **эканаміста, токара** 5-6 ступені, **шліхтара, апэратара станкоў з ЛПК**. Наша адрэса: г. Менск, вул. Варвашэні, 15. Тэлефон 239-48-39.

Запрашаем **гандлёвых агентаў** на дамоўнай аснове (піва, віно, гарэлка). Тэлефон 8-0172-10-20-74.

Францускная касмэтычная фірма запрашае да супрацоўніцтва. Патрабуюцца ініцыятыўныя **людзі** 20-45 гадоў. Конкурсны адбор. Даведкі й запіс праз тэлефон 262 93-93.

Запрашаем да супрацоўніцтва ў сыстэме шматузроўневага маркетынгу ў СП "Габэст". Тэл. 224-17-02.

Запрашаем **прывабных дзяўчатаў** на в/о працу ў якасьці фотамадэлі. Да $220 за тыдзень. Ад Вас фота й 2 капэрты. 220108, Менск, п/с 272.

Запрашаем да супрацоўніцтва **асобаў** для рэалізацыі кандытарскіх вырабаў. Будуць разгледжаны ўсе прапановы. Тэл. 237 08 82, 264-97-26, Андрэй.

Менскі завод шасьцёрняў запрашае на працу досьведчаных **шліхтароў** 4-6 ступені (заробак да 3 млн. руб.), **мантажнікаў сантэхсыстэмаў** 4-6 ступені (заробак да 2 млн. руб.). Тэлефон 238-76-05.

Менскі завод сродкаў комплекснай аўтаматызацыі запрашае на працу **інжынэра нармаваньня працы, інжынэра-мэханіка, токараў** 4-6 ступені, **фрэзавальнікаў** 4-6 ступені, **карэктавальніка ваннаў**. Наша адрэса: г. Менск, вул. Ляшчынскага, 8, тэл. 58-71-23.

Запрашаем на працу **хатняга дыспэтчара** з уласным пэрсанальным кампутарам (не ніжэйшым за 386). Аплата 500-700 тыс. руб. за месяц. Тэлефон 232 43 94.

Рэклямное агенцтва на конкурснай аснове запрашае на працу мастака **дызайнэра** з досьведам працы ў кампутарна-графічных праграмах. Тэлефон 254-40-49.

Завод ЖБК трэсту "Менсксельбуд" запрашае на працу **эканаміста** з вышэйшай адукацыяй і досьведам працы на аналягічнай вытворчасьці ня меншым за 4 гады; **майстра-брыгадзіра РБУ, цесьляра, апэратара РБУ**. Наша адрэса: г. Менск, зав. Прамысловы, 6. Тэлефоны 244-18-02, 244-18-11.

Аўтамабільны рынак у Польшчы

На аўтамабільных рынках Польшчы, нягледзячы на сэзон адпачынкаў, кіпіць жыцьцё. Продаж аўтамабіляў ідзе поўным ходам, і звычайна прапанова перавышае попыт. Наш карэспандэнт, пабываўшы ў доўгатэрміновай выправе ў Польшчы, меў магчымасьць заехаць на розныя аўтамабільныя рынкі і спраўдзіць кошты на аўто мясцовай і замежнай вытворчасьці. Пасярэднікі з адміністрацыі рынкаў звычайна ладзяць угоду (зьдзелку) са зьмяншэньнем кошту да 10%.

У ВАРШАВЕ **Фіяты 126р** (95 г.) прапануюцца ад 9,7 да 11 тыс. злотых, такія самыя 94 г. выпуску – 9,4 тыс. зл., 93 г. – 8,1 тыс. зл., 92 г. – ад 6,5 да 7,7 тыс. зл., 91 г. – 6,2 тыс. зл., 90 г. – 5,2 тыс. зл., 89 г. – 4,8 тыс. зл., 88 г. – 4,25 тыс. зл., 87 г. – 3,3 тыс. зл., 86 г. – ад 3,0 да 3,2 тыс. зл., 85 г. – 2,5 тыс. зл., 82 г. – 1,6 тыс. зл.

Палянэзы: 95 г. – 17,0 тыс. зл., 94 г. – 13,9 тыс. зл., 93 г. – 13,5 тыс. зл., 90 г. – 8,0 тыс. зл., 89 г. – 6,8 тыс. зл., 88 г. – 6,5 тыс. зл., 87 г. – 6,0 тыс. зл., 85 г. – 4,2 тыс. зл., 83 г. – 3,8 тыс. зл.

Аўтамабілі замежныя: OPEL CORSA 1,2i (91 г.) – 18,0 тыс. зл., MERCEDES 190 Дз (87 г.) – 23 тыс. зл., VW GOLF ,1.6 Дз (86 г.) – 12,8 тыс. зл., OPEL KADETT 1,3 Д комбі (89 г.) – 15,7 тыс. зл., FORD FIESTA 1,1 (82 г.) – 6,2 тыс. зл., OPEL ASCONA 1,6 (85 г.) – 10,2 тыс. зл., FORD SIERRA 2,0 (90 г.) – 18,3 тыс. зл., FIAT UNO 1,7 Д (94 г.) – 19,0 тыс. зл., FIAT REGATA 1,7 (87 г.) – 9,2 тыс. зл., NISSAN SUNNY 1,6 (91 г.) – 22,5 тыс. зл., VW POLO 1,05 (91 г.) – 17,3 тыс. зл., TOYOTA CARINA (88 г.) – 17,0 тыс. зл., SUZUKI MARUTI 0,8 (92 г.) – 14,0 тыс. зл., SKODA 105i (80 г.) – 2,9 тыс. зл., CITROEN XM 2,0 (89 г.) – 19,0 тыс. зл.

У ЛОДЗІ **Фіяты 126р** (95 г.) прапануюцца ад 9,8 да 10,8 тыс. злотых, такія самыя 94 г. выпуску – ад 8,6 да 9,4 тыс. зл., 93 г.– ад 7,2 да 8,5 тыс. зл., 92 г. – ад 6,8 да 7,45 тыс. зл., 91 г. – ад 5,7 да 6,7 тыс. зл., 90 г. – ад 4,6 да 5,9 тыс. зл., 89 г. – ад 4,4 да 5,9 тыс. зл., 88 г. – ад 3,4 да 4,7 тыс. зл.,

Палянэзы: 95 г. – ад 16,8 да 18,5 тыс. зл., 94 г. – 13,8 да 16,5 тыс. зл., 93 г. – ад 13,0 да 14,0 тыс. зл., 92 г. – ад 10,2 да 14,6 тыс. зл., 91 г. – ад 10,5 да 11,8 тыс. зл., 90 г. – 8,3 тыс. зл.

Cinquecento: 96 г. – 17,7 тыс. зл., 95 г. – ад 15,0 да 16,8 тыс. зл., 93 г. – ад 14,0 да 14,5 тыс. зл.

Аўтамабілі замежныя: OPEL ASTRA (95 г.) – 32,0 тыс. зл., SKODA (92 г.) – 13,8 тыс. зл., PEUGEOT 306 (94 г.) – 34,0 тыс. зл., OPEL KADETT (91 г.) – 19,5 тыс. зл., FORD SIERRA (91 г.) – ад 20,7 да 22,0 тыс. зл., LADA (92 г.) – ад 11,2 да 15,5 тыс. зл. FIAT PUNTO (95 г.) – 31,8 тыс. зл., FIAT UNO (96 г.) – 25,8 тыс. зл., MERCEDES 180 C (96 г.) – 105 тыс. зл.

У КЕЛЬЦАХ **Фіяты 126р** (95 г.) прапануюцца за 11,0 тыс. злотых, такія самыя 94 г. выпуску – 10,0 тыс. зл., 93 г. – 9 тыс. зл., 92 г. – 8 тыс. зл., 91 г. – 6,5 тыс. зл., 90 г. – 6 тыс. зл., 89 г. – 5,4 тыс. зл., 88 г. – 4,8 тыс. зл., 87 г. – 4,5 тыс. зл., 86 г. – 3,5 тыс. зл., 85 г. – 3,0 тыс. зл.

Палянэзы: 95 г. – 18,0 тыс. зл., 94 г. – 16,0 тыс. зл., 93 г. – 13,05 тыс. зл., 92 г. – 11,0 тыс. зл., 91 г. – 10,0 тыс. зл., 90 г. – 9,8 тыс. зл., 87 г. – 6,5 тыс. зл., 86 г. – 5,5 тыс. зл.

Cinquecento 700: 95 г. – 15,0 тыс. зл., 94 г. – 14,5 тыс. зл., 93 г. – 13,5 тыс. зл.

Аўтамабілі замежныя: LADA SAMARA (88 г.) – 9,0 тыс. зл., SKODA FAVORIT (90 г.) – 11,0 тыс. зл., MERCEDES 300 Дз (94 г.) – 80 тыс. зл., FORD ESCORT (88 г.) – 12,6 тыс. зл., FIAT UNO (94 г.) – 19,0 тыс. зл., FIAT CROMA (88 г.) –13,0 тыс. зл., HONDA CIVIC (88 г.) – 14,0 тыс. зл.

У ТОРУНІ **Фіяты 126р** (95 г.) прапануюцца за 10,7 тыс. злотых, 94 г. выпуску – 9,6 тыс. зл., 92 г. – 7,8 тыс. зл., 88 г. – 4,05 тыс. зл., 87 г. – ад 3,1 да 3,8 тыс. зл., 86 г. – 3,05 тыс. зл., 85 г. – ад 2,5 да 2,8 тыс. зл., 84 г. – ад 2,3 да 2,4 тыс. зл.

Палянэзы: 93 г. – 12,6 тыс. зл., 92 г. – 11,4 тыс. зл., 90 г. – ад 6,7 да 9,0 тыс. зл., 89 г. – ад 5,9 да 6,1 тыс. зл., 87 г. – 5,7 тыс. зл.,

Аўтамабілі замежныя: OPEL VECTRA 1,8 (89 г.) – 22,0 тыс. зл., FORD FIESTA 1,1 (91 г.) – 16,0 тыс. зл., OPEL ASCONA 1,6 (85 г.) – 10,2 тыс. зл., FORD ORION (87 г.) – 11,9 тыс. зл., FIAT REGATA 1,6 (85 г.) – 6,1 тыс. зл., DACIA 1,3 (91 г.) – 5,1 тыс. зл., TAVRIA (95 г.) – 12,2 тыс. зл.

Даведка "ІНФАРМАТАРА":

1$ = 2,6 злотых

Асноўныя выдаткі для грамадзяніна РБ пры набыцьці аўто ў Польшчы: кошт уласна машыны, набытай на польскім аўтарынку; кошт растаможкі; кошт пастаноўкі на ўлік.

1) Растаможка: $ 0,38 за куб. см.

Кошт растаможкі вылічваецца: колькасьць куб. см аб'ёму рухавіка памнажаецца на $ 0,38.

Ад ацэначнай вартасьці бярэцца 0,1% за афармленьне дакумэнтаў. Апрача таго 200 тыс. бел. рублёў за пасьведчаньне мытні.

2) Кошт пастаноўкі на ўлік: 500 тыс. бел. руб. у ДАІ за нумары і тэхпашпарт. Апрача таго 20 тыс бел. руб. за тэхагляд.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Бацькаўшчына: Зборнік гістарычнай літаратуры: Для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту / Укладальнік С.Панізьнік; мастак У.Якунін. – Менск: Юнацтва, 1996. – 248 с.: іл. 3000 ас. ISBN 985-05-0021-2

Беларусы: Этнаграфія, дэмаграфія, дыяспара, канфэсіі: Атляс. – Менск: Камітэт дзяржаўных знакаў пры Міністэрстве фінансаў Рэспублікі Беларусі, 1996. 7000 ас.

Літаратурны музэй Максіма Багдановіча / Вера Мікута, Паліна Качаткова, Тацяна Шубіна. – Менск: Музэй М.Багдановіча, 1996 – 80 с.: іл. 3000 ас.

Якаб і Катарына: Гісторыі для чытаньня, гуляньня й думаньня / Пераклаў зь нямецкай Сяргей Шупа. – Менск: БКГ, 1996. 120 с. 7000 ас.

Białoruskie Zeszyty Historyczne. – Białystok: Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 1996. N1 (5). 176 с. ISSN 1232-7468

Сэпаратны праект

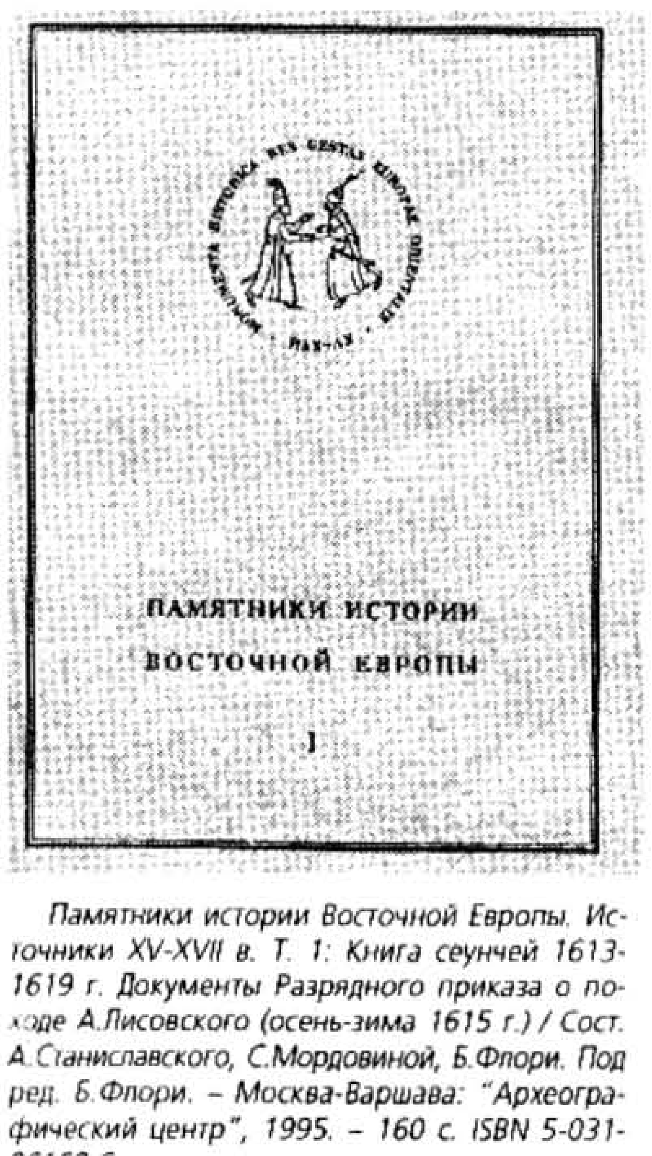

Памятники истории Восточной Европы. Источники XV-XVII в. Т. 1: Книга сеунчей 1613-1619 г. Документы Разрядного приказа о походе А.Лисовского (осень-зима 1615 г.) / Сост. А.Станиславского, С.Мордовиной, Б.Флори. Под ред. Б.Флори. – Москва-Варшава: "Археографический центр", 1995. – 160 с. ISBN 5-031-86169-6

Расейскія й польскія гісторыкі распачалі супольны археаграфічны праект публікацыі крыніцаў з гісторыі Ўсходняй Эўропы. Мэта праекту – увод у навуковы ўжытак малавядомых альбо зусім невядомых крыніцаў з гісторыі нашага рэгіёну, "з асаблівым улікам праблематыкі польска-расейскіх адносінаў XVI-XVII ст." Хранапягічна праект тычыцца пэрыяду Новага часу, але канцэптуальна ён ёсьць спробаю сканструяваць найноўшы стыль адносінаў паміж такімі рознымі польскаю ды расейскаю гістарычнымі школамі.

Сама ідэя праекту была сфармуляваная ў 1992 г. у Польшчы й вельмі хутка атрымала падтрымку польскіх афіцыйных інстытуцыяў. Расейскі дзяржаўны архіў старажытных актаў і выдавецтва "Археографический центр" падключыліся рэальна з 1994 г., і менавіта з тае пары праект стаў супольным польска-расейскім. Рэдактарам усяе сэрыі ёсьць польскі дасьледнік Еранім Граля, які з задавальненьнем раздаваў навюткую кніжку на сустрэчах прадстаўнікоў польскіх, беларускіх і ўкраінскіх "тоўстых часопісаў".

Першы том уяўляе сабою досыць дзіўнае спалучэньне дакумэнтаў – "Кнігі сеўнчаў" і сьведчаньняў пра паход Аляксандра Лісоўскага. "Кніга сеўнчаў" – вельмі спэцыфічны для татарскага й расейскага справаводзтва тып дакумэнтацыі. Гэта запісы пра раздачу ўзнагародаў пасыльным (сеўншчыкам) за добрыя весткі – весткі пра перамогі маскоўскіх войскаў. І самое слова "сеўнч" мае татарскае паходжаньне – "радасная, пераможная вестка". Натуральна, "Кніга сеўнчаў" за 1613-1619 г. (пэрыяд вайны паміж Расейскаю дзяржавай і Рэччу Паспалітай з-за праблемы вяртаньня Вялікаму Княству Смаленску) – гэта крыніца, якая дае аднабаковую выяву падзеяў, бо сьведчыць толькі пра посьпехі. Але на гэтай аднабаковасьці й палягае цікавасьць да крыніцы: "Як яны там нашым уваліпі?!"

Пасьля Кнігі перамогаў распачынаецца зусім іншы сюжэт – збор дакумэнтаў пра авантурны і ўдалы рэйд ліцьвінскага палкоўніка Аляксандра Лісоўскага ўглыбіню расейскае тэрыторыі. Зусім караценька пра перадгісторыю падзеі. Пасьля таго, як у лістападзе 1612 г. Другое апалчэньне вызваліла Маскву ад беларуска-літоўскіх інтэрвэнтаў і ў 1613 г. на пасад быў абраны прадстаўнік новай дынастыі Міхаіл Раманаў, расейскія войскі пачынаюць наступ на Смаленск. У красавіку 1614 г. групоўкі Яна Пятра Сапегі і Аляксандра Лісоўскага вызвалілі горад ад маскоўскай аблогі. А ўжо на працягу восені-зімы 1615 г. аддзелы Аляксандра Лісоўскага нечакана зьяўляюцца ў расейскім тыле й захопліваюць месты Бранск, Арол, Перамышль, Белеў. Абставіны, якія выходзяць за навуковыя рамкі, прывялі да таго, што значная частка сёньняшняй гістарыяграфіі пра рэйды Лісоўскага базуецца на аднабаковай базе крыніцаў (альбо расейскай, альбо той, якая паходзіць з Рэчы Паспалітай). У выніку – непазьбежныя разыходжаньні паміж польскай і расейскай гістарыяграфіямі ў ацэнцы дзейнасьці Аляксандра Лісоўскага. Апублікаваныя ў "Помніках гісторыі Ўсходняй Эўропы" дакумэнты значна карэктуюць галоўную расейскую крыніцу пра дзеяньні Лісоўскага – Разрадныя кнігі. Супастаўленьні сьведчаць, што ў Разрадных кнігах адсутнічаюць згадкі пра ўзяцьце Лісоўскім Арла, а пра ваяводу Перамышля, у поўнай супярэчнасьці зь ягонымі ўласнымі сьведчаньнямі, там сказана, што ён быў прысланы ў Перамышль ужо пасьля заняцьця места войскамі Лісоўскага. Як адзначае расейскі дасьледнік і публікатар дакумэнтаў пра Лісоўскага Барыс Флора, "у нашай галоўнай крыніцы (Разрадныя кнігі – А.Дз.) маюцца ня толькі замоўчваньні, але й сьвядомыя скажэньні, выкліканыя, магчыма, дзеяньнямі саміх зацікаўленых асобаў альбо іх сваякоў".

Удакладняючы некаторыя эпізоды, зьвязаныя з рэйдам А.Лісоўскага, "Помнікі гісторыі Ўсходняй Эўропы" кансэрвуюць панаваньне слэнгавага ў савецкай гістарыяграфіі прыметніка-вызначэньня "польскі". Той жа Б.Флора піша пра "вядомага польскага военачальніка часоў Смуты палкоўніка Аляксандра Лісоўскага". Для маскоўскага пісара XVII ст. нацыянальна-дзяржаўныя рэаліі выглядалі інакш, пра Аляксандра Лісоўскага пісалі як пра палкоўніка войска Вялікага Княства Літоўскага. Эпізод зь Лісоўскім скончым цытатаю з дакумэнту: "... а посадцкие, государь, и жилецкие всякие люди к нам, холопем твоим, в острог не пошли, как заслышели приход литовских людей, пошли все по лесом".

У гэтай старой тэрміналягічнай блытаніне праглядаюцца больш глыбінныя рэчы. Сам праект сэпаратны – расейскія ды польскія дасьледнікі фактычна ігнаруюць прафэсіяналаў Беларусі, Літвы, Украіны, хоць расейска-польскія дыскусіі адбываюцца па-над тэрыторыяй названых краінаў і народаў. Такая вэрсія навуковага дыскурсу выглядае вельмі архаічнаю й патэнцыйна канфліктагеннаю. Супярэчнасьць падобнага падыходу падкрэсьлівае знак усяе сэрыі, які зьмешчаны на вокладцы кніжкі – эпізод сустрэчы маскоўскага пасла Ф.Колычава зь літоўскім гаспадарскім маршалкам Астафеем Валовічам 2 лютага 1567 г. у Горадні.

Цяпер самы час пагаварыць пра стрыжнявое вызначэньне ў цэлай сэрыі – пра Ўсходнюю Эўропу. Уяўляецца, што невыпадкова менавіта гэтае вызначэньне было абрана для маркаваньня праекту, бо сам тэрмін канфліктуе з тэрмінам Сярэдняя Эўропа сутнасна. Тэрмін Усходняя Эўропа апроч уласна Расеі – найперш геапалітычны тэрмін, пазначэньне сфэры ўплыву. Менавіта такую функцыю ён выконвае ў расейскай мове ды ў амэрыканскай паліталёгіі. Сярэдняя Эўропа ведае традыцыі культурнай полігляісіі, гэта найперш культурна-цывілізацыйны тэрмін. Дасканалая назва праекту мусіла гучаць гэтак – "Помнікі гісторыі Ўсходняй ды Сярэдняй Эўропы". Але для сэпаратнага праекту сапраўды найбольш пасуе вызначэньне Ўсходняй Эўропы – тае Эўропы, якая зьвязаная з войнамі й несвабодаю. Усходняя Эўропа – знак сьмерці.

Алег Дзярновіч

Кніга – поштай

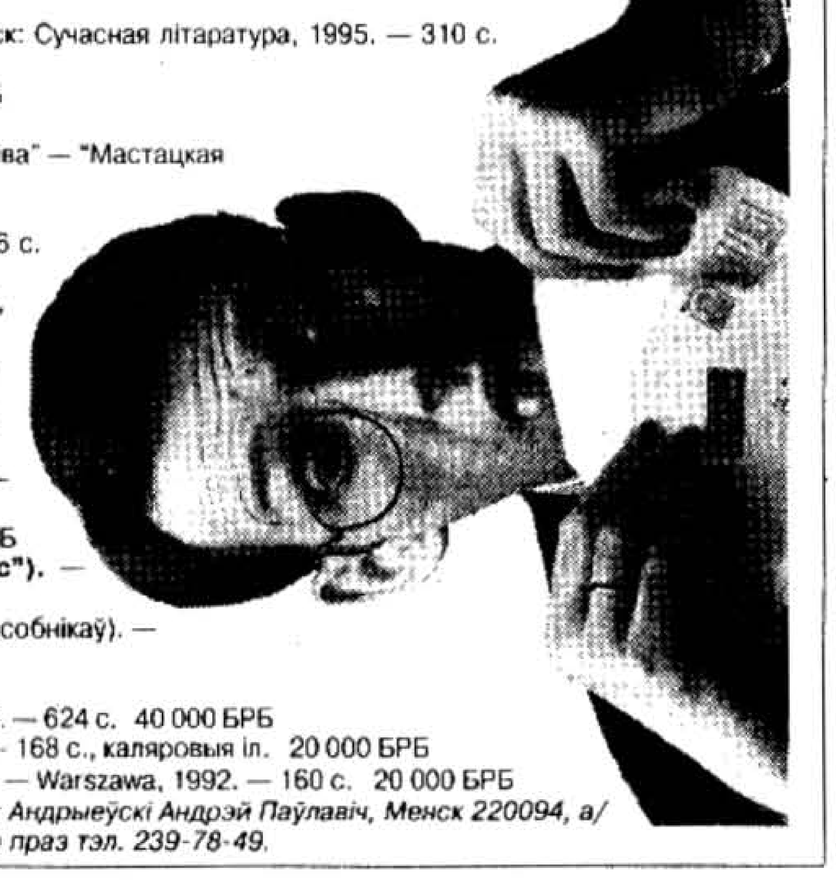

1. **Адам Глёбус. Толькі не гавары маёй маме... Зборнік інтымнае прозы.** — Менск: Сучасная літаратура, 1995. — 310 с. 49.000 БРБ
2. **Адам Глёбус. Скрыжаваньне.** — Менск: БАДППР — "Ковчег", 1993. — 46 с. 7.000 БРБ
3. **Юліяна Вітан-Дубейкаўская. Мае ўспаміны.** — Вільня, 1994. — 192 с. 29.000 БРБ
4. **Баляслаў Лесьмян. Пан Бліпчынскі** / Пераклад з польскай. — Вільня-Менск: "Наша Ніва" — "Мастацкая Літаратура", 1994. —93 с. 17.000 БРБ
5. **Вітаўт Кіпель. Беларусы ў ЗША.** — Менск, 1993. — 352 с. 29.000 БРБ
6. **Брэтон Ф., Пру С. Выбух камунікацыі.** — Менск: БФС — "Тэхналёгія", 1995. — 336 с. 24.000 БРБ
7. **Говард Майкл. Сучасная культурная антрапалёгія.** — Менск: БФС — "Тэхналёгія", 1996. — 486 с. 35.000 БРБ
8. **Лоўзі Дж. Пстарычныя ўводзіны ў філязофію навукі.** — Менск: БФС — "Тэхналёгія", 1995. — 328 с. 24.000 БРБ
9. **Энтані Сьміт. Нацыяналізм у дваццатым стагодзьдзі.** — Менск: БФС — "Эўрафорум", 1995. — 272 с. 20.000 БРБ
10. **Джын Эйчысан. Гаваркія істоты: Уводзіны ў псыхалінгвістыку.** — Менск: БФС — "Кліч", 1995. — 312 с. 20.000 БРБ
11. **Браян М. Фэйган. Уводзіны ў археалёгію.** — Менск: БФС, 1996. — 272 с. 24.000 БРБ
12. **Беларускі рок-н-рол: Тэксты ("Бонда", "Крама", "Мроя", "Новае Неба", "Уліс").** — Менск: "Ковчег", 1994. — 64 с. 7.000 БРБ
13. **Беларускі вайсковы строй і зброя XII-XVIII ст.** Камплект каляровых паштовак (12 асобнікаў). — Менск: НВФ "Vaukalaka", 1996. 25.000 БРБ
14. **Беларускі гістарычны агляд.** 1996, т. 3, сшытак 1. 35.000 БРБ
15. **Ш.Дэбаш, Ж.-М.Пант'е. Уводзіны ў палітыку.** — Менск: БФС — "Эўрафорум", 1996. — 624 с. 40 000 БРБ
16. **М.Грыгор'еў. Войска ВКЛ ад Сасаў да Касьцюшкі (1765-1794).** — Менск, 1994. — 168 с., каляровыя іл. 20 000 БРБ
17. **Z.Fedecki. Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі, czyli co śpiewano w Feliksowie.** — Warszawa, 1992. — 160 с. 20 000 БРБ

Каб атрымаць патрэбную Вам кнігу, трэба пералічыць пазначаную суму грошай на адрас: Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89. Не забудзьцеся падаць свой адрас. У Менску да А.Андрыеўскага можна зьвярнуцца праз тэл. 239-78-49.

КАСЯ Ў ШКОЛЦЫ / Малюнкі А.Фядорчанкі. –
Менск: Navia Morionum, 1996, 36 ст. Наклад 4000 асобнікаў.

НАВІНКА!

Героі гэтай невялічкай, арыгінальна ілюстраванай дзіцячай кніжкі – кацяня, вожык, вавёрка, зайчаня... Але жывуць яны ў мястэчку, што вельмі нагадвае старыя беларускія гарады, дый гавораць беларускаю моваю – не "наркамаўкай", а сапраўднаю, "тарашкевіцай". Дарэчы, ледзь не ўпершыню ў Беларусі пасьля 1933 году кніжка для дзяцей выходзіць у нармальнай артаграфіі, адпаведнае жывой мілагучнай матчынай мове. Выдаўцы кніжкі імкнуліся працягнуць традыцыю беларускае кнігі нашанiўскай пары, першых беларускіх чытанак – нескладаны тэкст і малюнкі неназольна прапануюць "беларускую мадэль Сусьвету". Агрэсіўна-безаблічнаму "дыснэеўскаму" стылю, які сёньня ў сваім расейскім адбітку апанаваў нашыя кніжныя паліцы, яны паспрабавалі супрацьпаставіць больш сьціплы, графічны, але індывідуальны варыянт афармленьня. "Кася ў школцы" распачынае сэрыю "Зосіна палічка", дзе кожная кніжка будзе прысьвечана пэўнаму аспэкту штодзённасьці, асяродзьдзю, у якім існуе дзіця, – школе, хатняй гаспадарцы, вясковаму ці гарадзкому побыту; адносінам, што складаюцца паміж дзецьмі ды Сусьветам. У канцы дадаецца невялічкі ілюстраваны слоўнічак, які дапаможа і бацькам і дзецям засвоіць беларускія словы, якія часам пачынаюць ужо забывацца.

У Менску кніжку можна набыць у кнігарнях: "Цэнтральная", "Сьветач", "Падпісныя выданьні", "Мастацтва", "Кніжная скарбонка", "Вільнюс", "Сельскагаспадарчая кніга", "Акадэмкніга".

НОВЫ БЕЛАРУСКІ КНІЖНЫ ПРАЕКТ

Беларускі Гуманітарны Фонд "Наша Ніва" наладзіў распаўсюджаньне найноўшых беларускіх выданьняў у галіне гуманістыкі, а таксама мастацкае літаратуры. Наша мэта — зрабіць новую беларускую кнігу жывым фактарам сучаснае культуры.

Сыстэма "Новага беларускага кніжнага праекту" дзейнічае ў гарадах:

БЕРАСЬЦЕ

Кнігі Браяна М. Фэйгана "Ўводзіны ў археалёгію", Энтані Сьміта "Нацыяналізм у XX ст.", Ш.Дэбаша й Ж.-М.Пант'е "Ўводзіны ў палітыку" можна набыць у кнігарнях "СЬВІТАНАК" (бульвар Касманаўтаў, 120) і "АСЬВЕТА" (вул. Маскоўская, 57). У "Сьвітанку" таксама прадаецца камплект каляровых паштовак "Беларускі вайсковы строй і зброя XII-XVIII ст."

ГОМЕЛЬ

У памяшканьні Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі (пл. Перамогі, 2) пры Аддзеле інфармацыйных тэхналёгіяў (тэл. 55-71-97) адкрыты кніжны аддзел. Гэта адзіная кропка ў 500-тысячным горадзе, дзе можна пабачыць такі асартымэнт сучасных беларускіх кніг — мастацкую літаратуру, дасьледаваньні ў галіне гуманістыкі, найноўшыя пераклады. Апроч кніжак тут таксама можна прыдбаць самыя апошнія запісы беларускае музыкі.

ГОРАДНЯ

Продаж кніжнай прадукцыі адбываецца ў шапіку "ВАСІЛЁК" (насупраць Унівэрсытэту).

МАЛАДЗЭЧНА

Кнігі можна набыць у шапіку ТБМ (на чыгуначным вакзале).Па даведкі можна зьвяртацца праз тэл. 6-71-70 да Алеся.

МЕНСК

Кніга Браяна М. Фэйгана "Ўводзіны ў археалёгію" прадаецца ў кнігарнях "Сьветач", "Акадэмкніга", "Кнігарня пісьменьніка", "Паліткніга". Кнігі Адама Глёбуса "Толькі не гавары маёй маме... Зборнік інтымнае прозы" й "Дамавікамэрон" прадаюцца ў крамах "Сьветач" і "Кнігарня пісьменьніка", у шапіку ў фае Нацыянальнай бібліятэкі.

Касэты — поштай

1. **НОВАЕ НЕБА.** Сон у трамваі.
2. **НОВАЕ НЕБА.** Go home (1995).
3. **НОВАЕ НЕБА.** Дзеці чорнага гораду (1991).
4. **КРАМА.** Камэндант (1995).
5. **КРАМА.** Хворы на Rock-n-Roll.
6. **КРАМА.** Гэй там налівай! (1994).
7. **N.R.M.** LaLaLaLa (1995).
8. **ULIS.** Life (1996).
9. **УЛІС.** Чужаніца (1991).
10. **УЛІС.** Краіна доўгай белай хмары (1990).
11. **БОНДА.** Найлепшыя песьні.
12. **МЯСЦОВЫ ЧАС.** Наша ўскраіна (1991).
13. **ПАЛАЦ.** Палац (1996).
14. **Песьні беларускіх бардаў** (1992).
15. **РЭНЭСАНС** (беларускі джаз).
16. **БЕЛАРУСКІЯ НАРОДНЫЯ КАЗКІ.**
17. **БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА** (1-3)
18. **БЕЛАРУСКАЯ ГІТАРНАЯ МУЗЫКА.**
19. **ЗАЛАТЫ ФОНД БЕЛАРУСКАГА РОК-Н-РОЛУ** (1-3).
20. **Мроя**. Лепшыя песьні з праграмаў 1987-90 г.

Т.1: Бонда. Уліс. Мроя. Рэй. Мясцовы Час. Блізьняты.
Т.2: Бонда. Уліс. Мроя. Крама. Новае Неба. Мясцовы Час. Тутэйшыя хлопцы.
Т.3: Золотая середина. Отражение. Алексей Шедько & "Доктор Моро". Гранит. Метро. Сузор'е. Зартипо.

Для атрыманьня адной касэты неабходна даслаць 22.000 руб. на адрас: 220094 Менск, а/с 89, Андрыеўскаму Андрэю Паўлавічу. Не забудзьцеся падаць Ваш адрас. У Менску да А.Андрыеўскага можна зьвярнуцца праз тэл. 239-78-49.

Кнігі для дзяцей

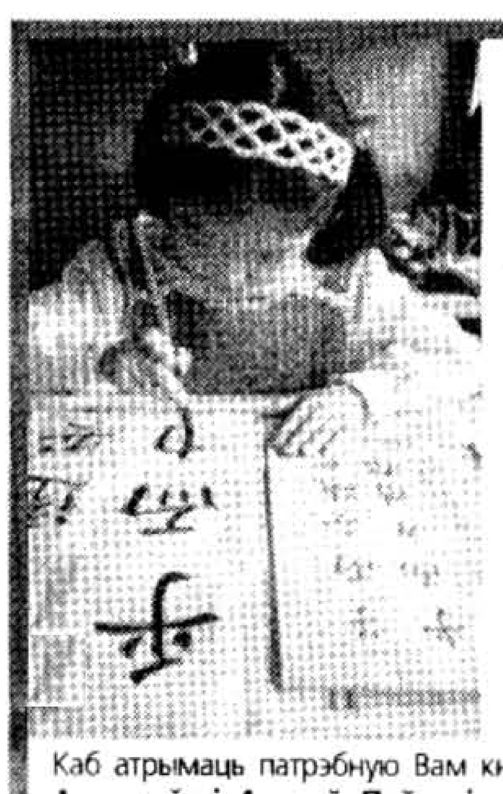

Выданьні Беларускага Гуманітарнага Адукацыйна-Культурнага Цэнтру

1. **Гарасьё Кірога. Казкі трапічнага лесу.** — Менск, 1993. 20.000 БРБ
2. **Марві Яла. Дзівосная ноч. Казачная аповесьць.** — Менск, 1994. 20.000 БРБ
3. **Шарль Пэро. Чарадзейныя казкі.** — Менск, 1993. 25.000 БРБ
4. **Графіня дэ Сэгюр. Зачараваная хатка. Казкі.** — Менск, 1992. 25.000 БРБ
5. **Лагодны цмок. Ангельскія літаратурныя казкі.** — Менск, 1993. 20.000 БРБ
6. **Мэры Сьцюарт. Людвік і зорны конь: Казачная аповесьць.** — Менск, 1996. 40.000 БРБ

Каб атрымаць патрэбную Вам кнігу, трэба пералічыць указаную суму грошай на адрас: **Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89.** Не забудзьцеся падаць свой адрас. Менчукам зручней зьвярнуцца праз тэл. **239-78-49** (Андрэй).

Ziemovit Fedecki. Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі czyli co śpiewano w Feliksowie. — Warszawa, 1992.

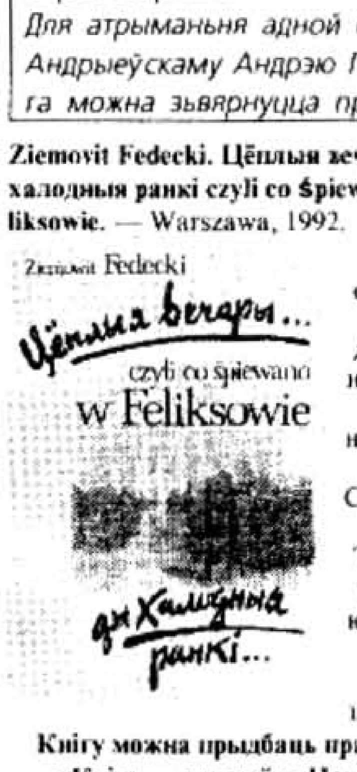

Кніжку складаюць 72 народныя песьні з нотамі, запісаныя на Лідчыне ў часе II Сусьветнай вайны. Тэксты песень падаюцца кірылічным і лацінскім шрыфтамі.

Кнігу можна прыдбаць праз сыстэму «Кніга — поштай» «Нашай Нівы».

Рарытэт!

Паведамленьне для аматараў «Нашай Нівы»

У рэдакцыі «НН» ёсьць рарытэтныя нумары «Нашай Нівы» з моманту аднаўленьня газэты ў Вільні: *№№ 1-4 за 1991, №№ 5-9 за 1992, №№ 13-18 за 1993, №№ 1-2, 6-9, 12 за 1994, №№ 2 і 7-8 за 1995 г.*

Газэту таксама можна замовіць праз сыстэму «Кніга — поштай». Для гэтага трэба даслаць 5 тыс. БРБ за адзін нумар газэты на адрас: **Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89.**

Паведамленьне для замоўцаў Літоўскае Мэтрыкі. У Менск завезены восьмы том Мэтрыкі *(да канца месяца плянуецца завезьці 5 і 6 тамы).* Просьба да тых, хто не пакідаў пры замове нумароў сваіх тэлефонаў, зьвярнуцца да Андрэя Андрыеўскага праз тэлефон **239-78-49.**

Міхась Грыгор'еў. Войска ВКЛ ад Сасаў да Касьцюшкі (1765-1794) / Каляровыя ілюстрацыі А.Прыбылоў. Графічныя ілюстрацыі М.Лазоўскі. — Менск: Выдавец Зьміцер Салошкін, 1994.

Кніга прысьвечана 200-м угодкам паўстаньня Касьцюшкі. Зьмешчаны каляровыя ілюстрацыі абмундзіраваньня войска ВКЛ, графічныя рэканструкцыі зброі. Распачынаецца кніга з грунтоўнага нарысу пра вайсковую гісторыю Вялікага Княства другой паловы XVIII ст. Кніга рэцэнзавалася ў «Нашай Ніве» (№ 7, 1994).

Кніга маецца ў сыстэме «Кніга — поштай».

19.08 – 25.08

Панядзелак, 19 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 "Прызыўнікі". М/ф. 8.55 Мультфільмы. 9.30 "Прыгоды Бураціна". М/ф. 11.40 Фінансавы час. 12.00 Залатыя ключы. 12.45 Прэс-імпрэза. 13.25 "Крыж на зямлі і месяц у небе". М/ф. 15.00 Навіны. 15.10 "Фліпэр". 15.40 "Тэатральныя гісторыі". М/ф. 16.25 На добры лад. 16.55 Параграф. 17.20 Музычны антракт. 17.30 Чарнобыль: праблемы і рашэньні. 18.05 Фінансавы час. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Крок". 19.35 "Гэтага мы не вывучалі...". 19.55 Беларускі дом. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.45 Спартовы тэлекур'ер. 22.05 Фільматэка. "Вясельле большага брата". 23.15 Музычны салён Э.Язерскай. 24.00 Навіны.

ОРТ 14.00 Навіны. 14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца". 14.45 Маратон-15. 15.00 Зорны час. 15.40 "Элен і дзеці". 16.05 Сьвята "Ператварэньне Гасподняе" ў Саборы Хрыста Збаўцы. 16.30 "Вакол сьвету". 17.00 Навіны. 17.20 "Новая ахвяра". 18.10 Час пік. 18.35 "Адгадай мэлёдыю". 19.00 "Мы". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.45 "Багз – электронныя жучкі-1". Сэрыял. 21.50 "Да і пасьля..." 22.40 Навіны. 22.50 "Лінія кіно". "Дзень анёла".

Канал "Расея" 16.50 "Чэленджэрс". 17.20 Экспа-весьнік. 17.30 L-клюб. 18.15 "Лебядзінае возера" на подмостках "Калізэю". 19.00, 22.00, 22.55 Весткі. 19.35 "Санта-Барбара". 20.30 Джэнтэльмэн-шоў. 21.00 Надвор'е на заўтра. 21.05 "Сем дзён пасьля забойства". М/ф. 22.45 Навінкі ад "ТВ-мэдыя". 23.10 З хуткасьцю гуку. 23.40 Прыватная калекцыя. "Японскі дзёньнік". Ч. 1.

Санкт-Пецярбург 12.55, 13,55, 15.00, 16.55, 18.55, 22.00 Інфарм ТБ. 13.10 Тэрмін адказу – сёньня. 13.40 Парады садоўнікам. 14.05 "Камо грядеши". М/ф. С. 1. 15.15 "Першае каханьне". 16.05 "Парад парадаў". 16.40 Тэлеслужба бясьпекі. 17.05 "Філязофія паводле Філа". 17.25 Стыль жыцьця. 17.30 "Нікола Паганіні". М/ф. С. 1. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.15 Спорт. 19.20 "Першае каханьне". 20.10 Г.Пэрсэл. "Хаджэньне ў Сібір". 20.40 Тэлеслужба бясьпекі. 20.50 Спартовы агляд. 21.00 "Камо грядеши". М/ф. С. 1. 22.15 "Нікола Паганіні". М/ф. С. 1.

IV канал, НТВ 6.00 Анонс тыдня. 6.05 Найлепшыя цыркі сьвету. 7.10 М/ф "Авіяпошта". 8.05 М/ф "Інквізытар: калодзеж іківач". 9.20 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.45 М/ф "У папа быў сабака..." 11.00 М/ф "Дзікая штучка". 12.50 Мультфільм. 13.00 Сёньня. 13.20 М/ф "Рабінавыя ночы". 15.00 Заняткі Фэміды. 15.30 Гульня на палітры ў чатыры рукі. 16.00 Музычныя навіны. 16.10 "Самотны кароль". 16.45 Навіны. 17.00 Д/ф "Дзікая прырода: змаганьне за жыцьцё". 17.30 Футбольны клюб. 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня. 18.35 Д/ф "У тыле ворага". 19.00 М/ф "Дачка пасла". 21.35 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 22.30 Часінка. 23.20 Тэніс апоўначы.

Аўторак, 20 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Аўта-парк. 8.30 Абібок. 9.00 Мультфільмы. 9.30 "Усё пра ўсё ". 9.55 "Гэтага мы не вывучалі..." 10.10 Тураб'ектыў. 10.30 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 11.25 "Сусьвет". 12.15 Акалада. 12.45 "Вязень замка Іф". М/ф. Ф. 1. 15.00 Навіны. 15.15 "Фліпэр". 15.40 "Ірына Оціева". Ф/к. 16.05 Беларускі мэрыдыян. 16.35 Канцэртны сэзон. 17.20 Заняткі Н.Наважылавай. 17.50 Музычны антракт. 18.00 "Таямніцы старажытных пячораў". Д/ф. 18.15 Бывайце здаровыя. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.00 Вэртыкаль. 19.30 Футбол. Кубак UEFA. "Дынама-93" (Менск) – "Хэльсынгборг" (Швэцыя). 21.20 Панарама. 22.05 Хроніка жніва-96. 22.25 М/ф "Палтэргейст-90". 23.50 Мультфільм для дарослых. 24.00 Навіны.

ОРТ 8.00 Навіны. 8.15 "Новая ахвяра". 9.50 "Сьмехапанарама". 10.20 "Кутх і мышы". Мультфільм. 10.30 "Адгадай мэлёдыю". 11.00 Навіны. 11.10 "Мы і рынак". 11.55 "Чатыры танкісты і сабака". 12.45 "Аляксей Глазырын. Каб памяталі..." 13.30 Каханьне зь першага погляду. 14.00 Навіны. 14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца". 14.45 Квар'етэ "Вясёлая квампанія". 14.55 Мультытролія. 15.10 Чароўны сьвет, альбо Сінэма. 15.40 "Элен і дзеці". 16.05 ...Да шаснаццаці і старэйшым. 16.30 "Вакол сьвету". 17.00 Навіны. 17.20 "Новая ахвяра". 18.10 Час пік. 18.35 "Адгадай мэлёдыю". 19.00 "Тэма". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.40 М/ф "Жаніцьба". 22.35 Навіны. 22.45 "Брава, маэстра!"

Канал "Расея" 16.00, 19.00, 22.30, 23.40 Весткі. 16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў. 16.35 Залежыць ад цябе. 16.50 "Чэленджэрс". 17.20 Тэлечасопіс "Здароўе". 17.30 Сьпяваюць драматычныя артысты. 18.00 "Нічога, апрача..." 18.15 Момант ісьціны. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 "Гарадок". 21.00 Надвор'е на заўтра. 21.05 Футбол. Кубак UEFA. "Спартак" (Масква) – "Краацыя" (Загрэб). 23.30 Навінкі ад "ТВ-мэдыя". 23.55 Прыватная калекцыя. "Японскі дзёньнік". Ч. 2.

Санкт-Пецярбург 11.55, 12.55, 13.55, 15.00, 16.55, 18.55, 22.00 Інфарм ТБ. 12.05 "Першае каханьне". 13.10 Тэрмін адказу – сёньня. 13.40 Парады садоўнікам. 14.05 "Камо грядеши". С. 2. 15.10 "Нікола Паганіні". С. 2. 16.15 "Рытм, рытм, рытм". Ф/к. 16.40 Тэлеслужба бясьпекі. 17.05 "Філязофія паводле Філа". 17.25 Стыль жыцьця. 17.30 "Цікавае сланяня". 17.40 Паказвае ЛОТ. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.15 Спорт. 19.20 "Першае каханьне". 20.10 "Пецярбурскі акорд". 20.40 Тэлеслужба бясьпекі. 20.50 Спартовы агляд. 21.00 "Камо грядеши". С. 2. 22.15 "Нікола Паганіні". С. 2.

IV канал, НТВ 6.00, 13.00 Сёньня. 6.15 "Валадар джунгляў". С. 2. 6.40 "Авіяпошта". 7.35 М/ф "Гісторыя Давіда". 9.10 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.30 М/ф "Дачка пасла". 11.15 М/ф "Маэстра зь нітачкай". 12.45 Мультфільм. 13.20 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 15.00 Мы жывем у Гжэлі. 15.30 Гаспадар цемры і сьвятла. 16.00 Музычныя навіны. 16.10 "Рок лёсу". Элвіс Прэсьлі. 16.45 Навіны. 17.00 Д/ф "Дзікая прырода: змаганьне за жыцьцё". 17.30 Жаночыя гісторыі. "Зачараваная Зоі". 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня. 18.35 Д/ф "Жанчыны ў падпольлі" сэрыялу "Шпіёны". 19.00 Фільм "Шалёны месяц". 21.35 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 22.30 Часінка. 23.20 Вялікі рынг. 23.50 Мэляманія.

Серада, 21 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 "І зноў апэрэта". Ф/к. 8.55 Мультфільмы. 9.15 "Рыжы, сумленны, закаханы". М/ф. 11.45 Відзьма-нявідзьма. 12.45 "Імгненьні каханьня". Ф/к. 13.15 "Вязень замка Іф". Ф. 2. 15.00 Навіны. 15.15 "Фліпэр". 15.40 Як нараджаецца музыка? 16.00 "Вясковыя канікулы". М/ф. 16.30 "Сядзіба". 16.55 Крэда. 17.15 Госьці ў дом. 17.45 Музычны антракт. 17.55 Майстэрня. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 20.00 "Хто гэта?" 20.05 Супэргол. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Фуэтэ". М/ф. 23.45 Каралеўскае паляваньне. 0.25 Навіны.

ОРТ 17.00 Навіны. 17.20 "Новая ахвяра". 18.10 Час пік. 18.35 "Адгадай мэлёдыю". 19.00 "У пошуках страчанага". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.40 Фільм "Верай і праўдай". 23.15 Навіны. 23.25 Аркестар Каўнта Бэйсі ў Маскве.

Канал "Расея" 6.30 Ранішні экспрэс. 7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 0.35 Весткі. 7.20 "Мак і Матлі". 7.50 Час справавых людзей. 8.00 Прасьцей за простае. 8.30 Наш сад. 9.00 "Санта-Барбара". М/ф. 9.55 Тавары – поштай. 10.20 "Санта-Барбара". М/ф. 16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў. 16.35 "Чэленджэрс". 17.05 Мультфільм. 17.20 Экспа-весьнік. 17.30 Свая гульня. 18.00 Лідар-прагноз. 18.30 Як маладыя мы былі. 19.05 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Аланія" (Уладзікаўказ) – "Глазга-Рэйнджэрс". 21.00 "Санта-Барбара". М/ф. 21.55 Надвор'е на заўтра. 22.05 Навінкі ад "ТВ-мэдыя". 22.15 Музыка ўсіх пакаленьняў. 22.30 Подыюм. 23.00 "Лох – пераможца вады". М/ф.

Санкт-Пецярбург 11.55, 12.55, 13.55, 15.05, 16.55, 18.55, 22.00 Інфарм ТБ. 12.05 "Першае каханьне". 13.10 Тэрмін адказу – сёньня. 13.40 Парады садоўнікам. 14.05 "Камо грядеши". С. 3. 15.15 "Агрыпіна Ваганава". Т/ф. 16.20 Санэты Ў.Шэксьпіра чытае І.Озераў. 16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі. 17.05 "Філязофія паводле Філа". 17.25 Стыль жыцьця. 17.30 "Цікавае сланяня". 17.40 Паказвае ЛОТ. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.15 Спорт. 19.20 "Першае каханьне". 20.10 Толькі бяз панікі. 20.50 Спартовы агляд. 21.00 "Камо грядеши". С. 3. 22.20 Кубак "19 жніўня".

IV канал, НТВ 6.00, 13.00 Сёньня. 6.15 "Валадар джунгляў". С. 3. 6.40 "Авіяпошта". 7.40 М/ф "Дыпінджэр". 9.25 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.50 М/ф "Шалёны месяц". 11.40 М/ф "Маскоўскае каханьне". 13.20 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 14.30 XX стагодзьдзе ў кадры і па-за кадрам. 15.20 "Пагалоска пра мяне". 15.40 Тэатар аднаго мастака. 16.00 Музычныя навіны. 16.10 "Народжаная зоркай". Лайза Мінэлі. 16.45 Навіны. 17.00 Д/ф "Дзікая прырода: змаганьне за жыцьцё". 17.30 Жаночыя гісторыі. "Зачараваная Зоі". 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня. 18.35 Д/ф "Майстры дэзінфармацыі". 19.00 Фільм "Паліцэйскі і бандыт". 20.40 Доктар Кут. 21.35 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 22.30 Часінка. 23.20 Супэрмотакрос. 23.50 Кавярня "Абломаў".

Чацьвер, 22 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Сяляне. 8.45 Госьці ў дом. 9.15 "Таямніца выспы, якая сьпявае". М/ф. 10.15 Каралеўскае паляваньне. 10.55 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 11.50 Музыка бязь межаў. 12.30 "Замовы бабы Сашы". Д/ф. 12.45 "Лайдак". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Фліпэр". 15.40 "Памежжа". 16.10 "Ход вышнікам". М/ф. 16.20 Пэдагагічны экран. 17.20 Заняткі Н.Наважылавай. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Творцы. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 20.05 "Крок". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Хроніка жніва-96. 22.15 "Чалавек з бульвару Капуцынаў". М/ф. 23.55 "Крок". 0.25 Навіны.

ОРТ 17.00 Навіны. 17.20 "Новая ахвяра". 18.10 Час пік. 18.35 Лято-мільён. 19.00 "Мая сям'я". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.40 Фільм "Аса". 23.25 Навіны. 23.35 "Абоз".

Канал "Расея" 6.30 Ранішні экспрэс. 7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 22.55 Весткі. 7.20 "Мак і Матлі". 7.50 Час справавых людзей. 8.00 Прасьцей за простае. 8.30 Джэнтэльмэн-шоў. 9.00 "Санта-Барбара". М/ф. 9.55 Тавары – поштай. 10.20 "Ад'ютант яго вялікасьці". С. 4. 16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў. 16.35 Залежыць ад цябе. 16.50 "Чэленджэрс". 17.20 Ваш партнэр. 17.30 Суайчыньнікі. 18.00 Тэлескоп. 18.30 Нічога, апрача... 18.40 "Цёмная" для М.Гарбачова. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 Сам сабе рэжысэр. 21.00 Надвор'е на заўтра. 21.05 "Элітны аддзел". М/ф. 22.45 Навінкі ад "ТВ-мэдыя". 23.10 Адамаў яблык. 23.55 Прыватная калекцыя. "Японскі дзёньнік". Ч. 3.

Санкт-Пецярбург 11.55, 12.55, 13.55, 15.00, 16.55, 18.55, 22.00 Інфарм ТБ. 12.05 "Першае каханьне". 13.10 Тэрмін адказу – сёньня. 13.40 Парады садоўнікам. 14.05 "Камо грядеши". С. 4. 15.15 "Нікола Паганіні". С. 3. 16.20 "Музычныя серады ў М.Рымскага-Корсакава". Д/ф. 16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі. 17.05 "Філязофія паводле Філа". 17.25 Стыль жыцьця. 17.30 "Цікавае сланяня". 17.40 Паказвае ЛОТ. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.15 Спорт. 19.20 "Першае каханьне". 20.05 "І хлеб, і песьня". Ф/к. 20.50 Спартовы агляд. 21.00 "Камо грядеши". С. 4. 22.15 "Нікола Паганіні". С. 3.

IV канал, НТВ 6.00, 13.00 Сёньня. 6.15 М/ф "Валадар джунгляў". С. 4. 6.40 "Натуральная хлусьня". Сэрыял. 7.35 М/ф "Псых-аўт". 9.00 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.25 М/ф "Паліцэйскі і бандыт". 11.00 М/ф "Таёжная аповесьць". 12.35 Мультфільм. 13.20 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 14.45 Ансамбль "Руставі". 15.00 XX стагодзьдзе ў кадры і па-за кадрам. 16.00 Музычныя навіны. 16.10 "Актрыса і зорка". Бэт Дэвіс. 16.45 Навіны. 17.00 Д/ф "Дзікая прырода: змаганьне за жыцьцё". 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня. 18.35 Д/ф "Ворагі ўнутраныя". 19.00 М/ф "Паліцэйскі і бандыт-2". 20.45 Доктар Кут. 21.35 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 22.30 Часінка. 23.20 Кіно не для ўсіх. "Няшчасны выпадак".

Пятніца, 23 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Да Дня незалежнасьці Ўкраіны. 9.00 "Выпадак у Чорнай пячоры". М/ф. 10.15 Мультфільм. 10.30 "Люстра". 10.50 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 11.45 Роднае слова. Тэлечасопіс. 12.05 "І зноў музыка". Ф/к. 12.45 "Стэп". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Фліпэр". 15.40 "Спораўскія жарты". 16.15 "Восеньская дарога да мамы". М/ф. 16.55 ШАНЦ. 17.25 Канцэртны сэзон. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Рэкс – верны сябар паліцэйскага". 20.05 Міжнародны кур'ер. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.10 М/ф "Кожнаму сваё пекла". 23.55 "12, альбо На ноч гледзячы". 0.15 Навіны. 0.30 Акалада.

ОРТ 16.30 Футбол. Лёсаваньне Лігі чэмпіёнаў сэзону 1996-1997 г. 17.00 Навіны. 17.20 "Новая ахвяра". 18.15 Чалавек і закон. 18.45 "Поле цудаў". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.40 Фільм "Знаёмства". 22.00 Пагляд. 22.45 Навіны. 22.55 Начная кіназаля. "Цьвёрдае абяцаньне".

Канал "Расея" 6.30 Ранішні экспрэс. 7.00, 10.00, 16.00, 22.00, 23.00 Весткі. 7.20 "Мак і Матлі". 7.50 Час справавых людзей. 8.00 Свая гульня. 8.30 Сам сабе рэжысэр. 9.00 "Санта-Барбара". М/ф. 9.55 Тавары – поштай. 10.20 Гандлёвы дом "Ле Монці". 10.35 "Ад'ютант яго вялікасьці". С. 5. 16.20 Музыка ўсіх пакаленьняў. 16.35 Залежыць ад цябе. 16.50 "Чэленджэрс". 17.20 Мая Крошка і я. 17.30 Эх, дарогі! 18.00 5 гадоў без генсэка. 18.30 Вэртыкаль. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 Раз на тыдзень. 20.55 Надвор'е на заўтра. 21.00 "Кола асуджаных". М/ф. 22.50 Навінкі ад "ТВ-мэдыя". 23.15 "Хіт на замову". 0.10 "Сэнсацыя". М/ф.

Санкт-Пецярбург 11.55, 12.55, 13.55, 15.00, 16.55, 18.55, 22.00 Інфарм ТБ. 12.05 "Першае каханьне". 13.10 Тэрмін адказу – сёньня. 13.40 Парады садоўнікам. 14.05 "Камо грядеши". С. 5. 15.10 "Нікола Паганіні". С. 4. 16.20 "Мэлёдыі каханьня". Ф/к. 16.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі. 17.05 "Філязофія паводле Філа". 17.30 Стыль жыцьця. 17.40 Паказвае ЛОТ. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.15 Спорт. 19.20 "Першае каханьне". 20.05 "Бяз назвы". 20.50 Спартовы агляд. 21.00 "Камо грядеши". С. 5. 22.10 Як быць каханымі. 22.30 "Нікола Паганіні". С. 4.

IV канал, НТВ 6.00, 13.00 Сёньня. 6.15 "Валадар джунгляў". С. 5. 6.40 "Натуральная хлусьня". С. 2. 7.40 М/ф "Вецер з усходу". 9.30 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.55 М/ф "Паліцэйскі і бандыт-2". 11.35 М/ф "Балотная стрыт, альбо Сродак супраць сэксу". 12.50 Мультфільм. 13.20 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 14.35 Лексыкон гісторыі культуры. 15.00 XX стагодзьдзе ў кадры і па-за кадрам. 16.00 Музычныя навіны. 16.10 Востраў. 16.45 Навіны. 17.00 Д/ф "Дзікая прырода: змаганьне за жыцьцё". 17.30 Футбольны клюб. 18.00, 21.00, 23.00 Сёньня. 18.35 Д/ф "Выкраданьне атамнай бомбы". 19.00 М/ф "Непакорнае сэрца". 20.45 Доктар Кут. 21.35 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 22.30 Часінка. 23.20 М/ф "Шугарлэнд-экспрэс". 1.10 Начны канал. Эратычныя шоў сьвету.

Субота, 24 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 8.00 Навіны. 8.15 Да Дня незалежнасьці Ўкраіны. 8.25 "Сугучча". 8.45 Лёс мой і надзея. 9.20 Сутнасьць. 9.50 Здароўе. 10.15 Заняткі Н.Наважылавай. 10.45 Усё пра ўсё . 11.10 "Ералаш". 11.30 Шматгалосьсе. 12.00 Канцэртны сэзон. 12.25 Сьвет прыроды і захапленьняў. 13.15 Прэм'ер-кіно. 14.05 Эўрапейская дваццатка MTV. 14.50 Каляж. 15.20 Чацьвертае вымярэньне. 15.50 "Віншуем Вас!" 16.40 Галерэя. 17.10 "І зорка з зоркаю гаворыць..." 18.40 М/ф "Оскар". 20.05 Слоік коміксаў. 20.40 Калыханка. 21.00 Навіны. 21.45 "Трамвай "Жаданьне". М/ф. 23.45 Безьліч. 0.45 Цёмны пакой.

ОРТ 7.00 У сьвеце жывёлаў. 7.40 Рэха вайны ў фільме "Ноч кароткая". 9.00 Навіны. 9.10 Слова пастыра. 9.30 "Не пазяхай!". 10.00 Ранішняя пошта. 10.35 Смак. 10.55 "Дзіўны град Маскоў". 11.25 "Як адзін мужык двух генэралаў пракарміў". Мультфільм. 11.50 М/ф "Рэвізор". 14.00 Навіны. 14.20 "Востраў скарбаў". С. 2. 15.25 У сьвеце жывёлаў. 16.00 "Шчыра запрашаем". Мультфільм. 16.10 "Вызваленьне". Ф. 1. "Вогненная дуга". 17.50 Навіны. 18.10 "Вызваленьне". Ф. 2. "Прарыў". 19.45 "Дабранач, дзеці!". 20.00 Час. 20.40 Сэрыял "Віетнам, да запатрабаваньня". 21.45 "Брэйн рынг". 22.30 Фільм "Манашка".

Канал "Расея" 7.00, 13.00, 19.00, 22.00, 23.45 Весткі. 7.20 "Мак і Матлі". 7.45 Мультфільм. 8.15 Экспартлес. 8.30 Дзёньнік Кубку сьвету па хакеі. 9.00 "Брадвэй" нашага юнацтва". Д/ф. 9.30 На вашыя лісты. 10.00 Весткі аб адзінаццатай. 10.15 Кнігарня. 10.30 Добрае раніцы. 11.25 Лекара выклікалі? 11.55 Прасьцей за простае. 12.25 Тэатар маёй памяці. 13.20 "Эй, ухнем!". 13.35 Дэ факта. 14.05 "Квіні". М/ф. 15.00 Асоба з вокладкі. 15.15 Пілігрым. 15.55 Футбол. Чэмпіянат Расеі. 18.00 XX стагодзьдзе ў кадры і па-за кадрам. 19.35 Суботні вечар зь Вячаславам Папуніным. 20.55 Надвор'е на заўтра. 21.00 Цалкам сакрэтна. 22.05 "Залатыя дзянькі ў Антарыё". М/ф. 24.00 Праграма "А".

Санкт-Пецярбург 9.10 Стыль жыцьця. 9.15 Страсьці-мардасьці. 9.30 "Жах прыходзіць апоўначы". 10.05 "Гонар маю". 10.25 Непазнанае. 10.55, 12.55, 14.55, 18.55 Інфарм ТБ. 11.10 Ток-шоў "Наўзгад". 11.40 Мы і банк. 12.15 Яшчэ адна Расея. 12.40 Старое танга. 13.05 Мультфільм. 13.20 "Каінаў дым". 14.15 "Скарбы Пецярбургу". "Строганаўскі двор". 14.30 Парадоксы гісторыі. 15.10 Мультфільм. 15.45 Раўнуецца каханьне. 16.15 "Іржавыя правады". 16.55 Спартовы агляд. 17.10 "Час ікс". М/ф. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.25 "Экстрасэнс". М/ф. 20.55 Сьвецкая кроніка. 21.40 Блеф-клюб. 22.20 "Парад парадаў".

IV канал, НТВ 6.00 Сёньня. 6.15 М/ф "Валадар джунгляў". С. 6. 6.40 "Натуральная хлусьня". 7.30 М/ф "Пракол". 9.15 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.35 М/ф "Непакорнае сэрца". 11.15 Час сэрыялу. "Дом жахаў Хамэра". 12.05 М/ф "Коні ў акіяне". 14.00 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Бэльгіі. Кваліфікацыі. 15.05 Лацінаамэрыканскае капрычыё. 15.45 Крок з кола. 16.05 Навіны кіно. 16.25 Па старонках "Шарман-шоў". 17.00 Мультсэрыял "Горац". 17.30 Дог-шоў. Я і мой сабака. 18.00, 21.00 Сёньня. 18.30 М/ф "Бяз доказаў". 20.00 Надоечы. 20.45 Лялькі. 21.35 М/ф "Пагібель багоў". 0.10 Трэцяе вока. 0.55 Начны канал. "Плэйбой".

Нядзеля, 25 жніўня

Беларускае тэлебачаньне 8.00 Мультфільм. 8.10 "Танцуе "Тысьменічанка". 8.45 "Кола часу". 9.10 "Конан". 9.35 Лято "Лімпапо". 9.55 Тэлебом. 10.25 Найлепшыя хіты MTV. 10.55 "Марсава поле". 11.25 "Усё нармальна, мама!" 11.55 Тураб'ектыў. 12.15 "Пераможца". 12.35 Усе мы родам зь дзяцінства. 13.35 Студыя "Вакно". 14.15 Сяляне. 14.50 Мост. 15.15 "Вайна ў паветры". Д/сэрыял. 15.45 Аўта-парк. 16.00 Вяршыня сьвету. 16.30 Тэлевізійны Арт-клюб. 17.05 Залатыя ключы. 17.45 Абібок. 18.20 М/ф "Белае сонца пустэльні". 19.40 Калыханка. 20.00 Рэзананс. 20.50 Спартовы тэлекур'ер. 20.55 Навіны-ТВ. 21.10 Ток-шоў "Карамболь". 21.45 М/ф "Вялікая чыстка". 23.25 Атлянта-96. Пасьляслоўе да Алімпіяды. 23.55 Аксамітавы сэзон.

ОРТ 7.00 Тыраж "Спартлято". 7.10 "Ляўша". Мультфільм. 7.50 Зоя Фёдарава ў фільме "Дзяўчынка і кракадыл". 9.00 Навіны. 9.15 "Недарожныя нататкі" Д.Крылова. 9.30 Пакуль усе дома. 10.10 Ранішняя зорка. 11.00 "Служу Расеі!" 11.30 "Грай, гармонік любы!". 12.00 "Правінцыйныя гісторыі". 12.25 "Пад знакам "Пі". 12.55 "Сьмехапанарама". 13.30 "Таямніцы пірацкіх скарбаў". 14.00 Навіны. 14.20 Музыка ў эфіры. 15.05 Клюб падарожнікаў. 15.55 Мультфэервэрк. 16.25 "Шчасьлівы выпадак". 17.15 "Граф Монтэ-Крыста". С. 1. 19.00 Час. 19.40 "Граф Монтэ-Крыста". С. 2. 21.20 Футбольны агляд. 21.50 "Цьвік". 22.15 Навіны. 22.25 Дэтэктыў "Крумкач".

Канал "Расея" 7.00 "Крохкія імгненьні гісторыі". Д/ф. 7.20 "Мак і Матлі". 7.45 Прыхільнікам Тэрпсыхоры. 8.00 Твае магчымасьці, чалавек. 8.30 Вуснамі дзіцяці. 9.00 Футбол бязь межаў. 9.30 Прысяга. 10.00 Весткі аб адзінаццатай. 10.15 Расейскае лято. 10.55 Гарачая дзясятка. 11.50 Мультфільм. 12.00 Прасьцей за простае. 12.30 Кнігарня. 13.00, 23.10 Весткі. 13.20 "Эй, ухнем!" 13.35 Чалавек на Зямлі. 14.00 "Падарожжа барка "Крузэнштэрн" вакол сьвету. 14.15 Расейскае караоке. 14.35 Дылягі пра жывёлаў. 15.05 Сьлеўныя біенале "Масква – Санкт-Пецярбург". 15.45 Імпэрыя гульняў. 16.40 Рапартэр. 17.00 Чароўны сьвет Дыснэя. 17.55 Кліп-антракт. 18.00 Аншляг і К°. 19.00 Люстра. 19.55 Надвор'е на заўтра. 20.00 "Сюжэт". 20.55 "Прыватны дэтэктыў, альбо Апэрацыя "Каапэрацыя". М/ф. 22.25 У Ксюшы. 22.55 Рэк-тайм. 23.25 "Голая мішэня". М/ф.

Санкт-Пецярбург 10.20 Стыль жыцьця. 10.35 Увесь гэты цырк. 10.55, 12.55, 14.55, 16.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ. 11.05 Асабістая справа. 11.35 Яшчэ адна Расея. 12.35 Мультфільм. 13.05 "Праводзіны белых ночаў". М/ф. 14.30 Сабор. 15.05 "Шчасьлівец Шолці". 15.55 Дзецям пра зьвяроў. 16.15 Казка за казкай. 17.05 Фэстываль футболу. 18.40 Вялікі фэстываль. 19.25 "Аліса і букініст". М/ф. 21.10 Ноў смокінг. 21.55 Міжнародны агляд. 22.25 Дом кіно.

IV канал, НТВ 6.00 М/ф "Валадар джунгляў". С. 7. 6.25 "Судзьдзя". Сэрыял. 7.20 М/ф "Місісіпі ў вагні". 9.20 Д/ф "Загадкі Бібліі". 9.45 М/ф "Бяз доказаў". 11.00 М/ф "Пагібель багоў". 13.30 Надоечы. 14.05 Лялькі. 14.55 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Бэльгіі. 17.00 Мультсэрыял "Горац". 17.30 Тэлегульня "Сто да аднаго". 18.00, 21.00 Сёньня. 18.30 М/ф "Пратакол дазнаньня: паліцэйская гісторыя". 20.45 Доктар Кут. 21.40 М/ф "Невінаваты". 23.50 Найлепшыя шоў і вар'етэ сьвету.

19.08 – 25.08

КІНО. МЕНСК

АЎРОРА *(Прытыцкага, 23, тэл. 533-360, 533-361)* – Чужыя-2 (2 сэрыі) 19-25 – 16.30 (ільготны); Паварот лёсу 19-23 – 19.00, 20.40; 24-25 – 19.00 (ільготны), 20.40; Для дзяцей: Кінг-Конг (2 сэрыі) 19-21 – 14.00; Кінг-Конг жывы 22-25 – 14.30

БЕРАСЬЦЕ *(пр. газэты "Праўда", 25, тэл. 728-660, 716-888)* – Вулічны прыгажун 19-25 – 15.00, 18.40; Імпэрыя пачуцьцяў 19-22, 25 – 17.00, 20.40; 23-24 – 17.00; Інфармацыйна-забаўляльная праграма 23-24 – 20.30

ВІЛЬНЯ *(Каліноўскага, 55, тэл. 655-262)* – Максымальнае паскарэньне (баявік з элемэнтамі камэдыі) 19-25 – 15.00 (ільготны), 21.10; Месца дзеяньня: ЗША (дэтэктыў) 19-25 – 18.05; Кіна-дыска-шоў для падлеткаў 25 – 15.00; Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Ўсьмешка" 20, 24-25 – 21.00; Альтэрнатыўная дыскатэка 22 – 21.00; Танцавальны вечар "Для тых, каму за 30" 23 – 20.30; Для дзяцей: Пачвара (мульт.) 19 – 10.30

ЗЬМЕНА *(Даўгабродзкая, 4, тэл. 353-903)* – Малыш-каратэ (баявік, ЗША) 19-22, 24-25 – 14.00, 18.00; Спакушэньне (Італія) 19-22, 24-25 – 16.00, 20.00; Для дзяцей: Цудоўныя прыгоды мушкетэраў 21 – 10.00; 24-25 – 12.00

КАМСАМОЛЕЦ *(Жылуновіча, 39, тэл. 454-194)* – Вяртаньне ваўчыцы 19-25 – 12.00, 17.00; Няма куды болей бегчы 19-25 – 15.00, 19.00, 20.40; Гудзонскі ястраб 19-25 – 14.00, 16.00, 20.30; Заля індыйскага фільму: Сысьці ад мафіі (2 сэрыі) 19-25 – 18.00; Для дзяцей: Ну, пачакай! (вып. 1-7) 19-25 – 10.30

КАСТРЫЧНІК (пр. Ф.Скарыны, 73, тэл. 329-325, 329-429) – Карыба 19-23 – 16.20, 17.50, 21.00; 24-25 – 16.20 (ільготны), 17.50, 21.00; Тупы й яшчэ тупейшы 19-25 – 19.20; Макс-шоў (232-00-38) 19-25 – 22.00

КІЕЎ *(бульвар Шаўчэнкі, тэл. 373-270)* – Сьпіс каханак 20-23, 25 – 15.00; 24 – 15.00 (ільготны); Водар жарсьці 20-25 – 16.50, 18.40, 20.30; Відэапаказ 19 – 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00; Для дзяцей: Прыгоды Квэнтына Дорварда, стралка каралеўскае гвардыі 20 – 13.30; Хітрая варона і іншыя мультфільмы 13.30

МАСКВА *(пр. Машэрава, 13, тэл. 231-448, 231-533)* – Шчасьлівыя разам (амэрыканская маладзёжная камэдыя пра тое, як закаханыя студэнты шукаюць сваё шчасьце) 19-25 – 16.30, 19.50; Сэнсацыя 19-25 – 18.10, 21.30

МІР *(Казлова, 4а, тэл. 333-771)* – На залатым ганку сядзелі... (стэрэа) 19-25 – 12.00; Гадзюка 19-25 – 16.00, 18.00, 20.00; Сьляды чырвонай памады 19-25 – 13.00, 17.00, 21.00; Замужам за мафіяй 19-25 – 15.00, 19.00

ПАРТЫЗАН *(Талбухіна, 18, тэл. 663-526)* – Шукаецца герой 19-21, 23-25 – 16.00, 19.25; 22 – 16.00 (ільготны), 19.25; Гарэзьнік з вар'ятні 19-25 – 17.45, 21.10; Жыкава дынастыя 23 – 14.30 (дабрачынны)

ПІЯНЭР *(Энгельса, 20, тэл. 278-945)* – Тэрмінатар 19-20 – 14.00, 16.00; 21-22 – 13.40, 15.40; 23-25 – 15,40, 17.40; Ваўчыца 19-20 – 18.00, 19.50; 21-22 – 17.40, 19.30; 23-25 – 19.30; Для дзяцей: Маці 19-20 – 10.30; Заклён даліны зьмеяў 19-20 – 12.10; Вандроўка па рацэ з курыцай 21-22 – 10.30; Вар'яты на стадыёне 21-22 – 12.00; Ну, пачакай! 23-25 – 10.30; За ваколіцай дракон 23-25 – 12.00; Зорныя войны 23-25 – 13.30

РАДЗІМА *(Лізы Чайкінай, 16, тэл. 426-779)* – Паліцыянт і дзяўчына 19, 21-25 – 15.00, 18.00; Гарачыя галовы-1 19, 21-22 – 16.30; 23-25 – 16.30, 20.00; Музычна-забаўляльная праграма 23-25 – з 19.00 да 23.00; Музычна-забаўляльная відэапраграма 21-22 – з 18.00 да 22.00; Відэазаля: Кожны паляўнічы жадае ведаць (дзіцячы) 21-25 – 16.00; Кібарг-паліцыянт 21-25 – 18.00; Нулявы допуск 21-25 – 20.00; У кінатэатры працуе відэабар; Для дзяцей: Палёт навігатара 21 – 10.00; 24-25 – 13.00

РАКЕТА *(Рабочы зав., 3, тэл. 260-620)* – Спакушэньне 19-21 – 17.00, 20.20; 24-25 – 16.40, 20.00; Вяртаньне ў школу жахаў 19-21 – 18.40; 24-25 – 18.20; Найлепшы з найлепшых 24-25 – 15.00; Відэапаказ 19-21 – 16.50, 19.00; 24-25 – 15.30, 17.40

САЛЮТ *(пр. Ракасоўскага, 150а, тэл. 474-167)* – Асацыяцыя зламысьнікаў 19-23 – 16.00, 19.30; 24-25 – 14.00, 17.30, 21.20; Скрайнія захады 19-23 – 17.50, 21.20; 24-25 – 15.50, 19.20; Начны танцавальны рух 23-24 – з 21.00 да 6.00

СУЧАСЬНІК *(Харкаўская, 70а, тэл. 515-563)* – Зьвер 19-20, 22 – 18.00, 19.30; 21 – 18.00; 25 – 21.00; Эмілія 19-20, 22 – 16.30, 21.00; 21 – 16.30; 25 – 21.00; Назіральнік жарсьці 23-25 – 16.30, 18.00; Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Аранжык" 21, 23-24 – з 20.00 да 23.00; Для дзяцей: Шэрлак Холмс у XX стагодзьдзі 24 – 14.30; Амэрыканскі кікбаксэр 25 – 14.30

СЬЦЯГ *(Вялікаморская, 3, тэл. 211-009)* – Дом спатканьняў 19-21, 23 – 16.30, 20.00; 24-25 – 12.30, 16.30, 20.00; Быць каханай 19-21, 23 – 14.00, 18.00; Для дзяцей: Фальшывы прынц 24 – 11.00; Хаджа з П'юорта 25 – 11.00

УДАРНІК *(Жукоўскага, 156, тэл. 259-630)* – Прывід у кампутары 19-25 – 15.30; Шпіёнскія жарсьці 19-25 – 17.10; Мядовы месяц у Ляс-Вэгасе 19-25 – 18.50; Для дзяцей: Тры таўстуны і іншыя мультфільмы 21 – 14.00; Воўк энд Чырвоны Каптурок 24-25 – 14.00

ЦЭНТРАЛЬНЫ *(пр. Ф.Скарыны, 13, тэл. 208-297)* – Джэкпаскакун 19-25 – 12.05, 15.40, 19.15; Незаконнае ўварваньне 19-25 – 13.50, 17.25, 21.00

ЭЛЕКТРОН *(Казінца, 117, тэл. 789-563)* – Я люблю непрыемнасьці 19-23 – 12.00, 21.00; 24-25 – 21.00; Камэдыя строгага рэжыму 19-25 – 14.00, 16.40, 19.30; Мужчына лёгкіх паводзінаў 19-25 – 15.30, 18.10; Для дзяцей: Залаты цюлень 20 – 10.30; Заечае сэрца 22 – 10.30; Маўглі (мульт.) 24-25 – 12.00;

Відэасалён – Геркулес у Нью-Ёрку. (Рэжысэр Артур Сэйдэльман, у галоўных ролях – Арнольд Шварцэнэгер, Арнольд Стэнг, Майкал Ліптан і іншыя).

Камэдыя. ЗША. Магутны паўбог Геркулес сумуе на гары Алімп. Пакінуўшы бацьку, ён трапляе на карабель, які ідзе ў Нью-Ёрк. Тут ён адразу прыцягвае ўвагу жанчынаў, афэрыстаў і дзяпкоў, якія адбіраюць спартоўцаў-барацьбітоў для спаборніцтваў. Яны жадаюць зрабіць зь яго зорку першай велічыні. Але багіня Гера, якая жыве на гары Алімп, пазбаўляе Геркулеса ягонай моцы. Ён прагульвае спаборніцтвы, у якія мафія ўклала вялікія грошы. Ужо нішто ня можа дапамагчы герою. Але моц ізноў вяртаецца да яго. І вельмі своечасова! 19-25 – 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00

Птушыны сэзон

Даведка "ІНФАРМАТАРА": *На тэрыторыі РБ ладзіцца паляваньне на пяро, пушніну і капытных жывёлаў. Дасягнутая за апошнія гады высокая колькасьць такіх відаў дзікіх жывёлаў, як лось і дзік, дазволіла павялічыць штогадовыя ліміты паляваньня ласёў да 3 тыс., дзікоў да 6 тыс. Здабываецца таксама (у тыс.): зайцоў — 80; вавёрак — 26; лісіц — 1,5; баброў — 1,5; качак усіх відаў — 230; улікоў — 20; цецерукоў — 1,2; рабчыкаў — 7 і інш. Дзяржаве штогод пастаўляецца 4,5-5,0 тыс. ц прадукцыі мяса дзікай жывёлы (80% яе ідзе на экспарт). Прадукцыя паляваньня, акрамя пушна-футравай сыравіны і шкур дзікіх жывёлаў, якая здабываецца паляўнічымі ў спартовых мэтах, ідзе ў маёмасьць паляўнічых, а з прамысловага паляваньня — здаецца загатоўчым арганізацыям.*

Міністэрства лясной гаспадаркі РБ штогод выдае адпаведныя загады, якія вызначаюць магчымасьць паляваньня на той ці іншы від жывёлы і карэктуе тэрміны і спосабы здабываньня дзічыны. У аснове гэтых карэктураў ляжыць клопат пра ахову прыроды, рацыянальнае выкарыстаньне яе рэсурсаў, падвышэньне вытворчасьці і прадуктыўнасьці паляўнічых гаспадарак. У нас у краіне паляваньне дазволена: на капытных толькі паводле ліцэнзіяў; на пушных зьвяроў (зайцы, лісіца, вавёрка, куніца, выдра, андатра, янотападобны сабака, гарнастай, ласка, норка, тхор, рысь) — зь сярэдзіны лістапада (зайцы, лісіца — зь першай нядзелі лістапада) да першай нядзелі лютага; на янотападобнага сабаку і ваўка — увесь год; крот палюецца зь 1 ліпеня да 1 красавіка наступнага году.

Аналіз упаляваньня птушак паказвае, што ў рэспубліцы палююць на нешматлікія іх віды. З вадаплаўных здабываюцца пераважна крыжанка, чырок-сьвістунок і чырок-траскунок, рабчык, слонка (вальдшнэп); з балотных — бакас і дупель. Гэта аснова спартовых паляваньняў на асноўныя віды. Усе астатнія віды птушак здабываюцца досыць рэдка, звычайна спадарожна з паляваньнем на асноўныя віды.

Паляваньне на птушак дазваляецца зь першай нядзелі жніўня да першай нядзелі лістапада. Веснавое паляваньне забаронена. Ліцэнзійная здабыча асобных відаў гэтым часам вызначаецца органамі, якія рэгулююць паляваньне.

Ініцыятыва "НН" №1

Ініцыятыўная група "НН" склала шэраг патрабаваньняў, якія кожны чалавек мусіць штодня выстаўляць самому сабе.

11 запаветаў на будучыню, у якой жыцьцё будзе мець сэнс.

1. Я жадаю зрабіць усё, каб не забруджваць паветра.

Я ежджу на машыне толькі тады, калі гэта сапраўды неабходна, і я часьцей карыстаюся грамадзкім транспартам, роварам ці хаджу пешкі. Пры карыстаньні машынай я ежджу з хуткасьцю, ня большай за 120 км/г, інакш я набуду машыну з каталізатарам. Для абароны азонавага слою я не карыстаюся аэразолямі з фрэонамі.

2. Я жадаю зрабіць усё, каб вада заставалася чыстай.

Я спажываю мала вады. Я набываю няшкодныя пральныя парашкі й мыйныя сродкі, і спажываю іх эканомна. Атрутныя рэчывы - лякі, алеі й мэдыкамэнты - я выкідаю толькі ў адмыслова прыстасаваных для гэтага месцах.

3. Я жадаю зрабіць усё, каб захаваць краявід і засьцерагчы глебу ад разбурэньня.

Я не карыстаюся ані пэстыцыдамі, ані іншымі хімічнымі ўгнаеньнямі. У вольны час я таксама спрабую з пэўнай павагай ставіцца да прыроды. Я не пакідаю пасьля сябе на прыродзе сьмецьця.

4. Я хачу зрабіць усё, каб зьменшыць сваё асабістае спажываньне энэргіі й выкарыстоўваць менш сыравіны.

Я набываю толькі тыя электрычныя прыборы, якія дазваляюць эканоміць электраэнэргію і стараюся не карыстацца электрапрыборамі без асаблівай патрэбы. За кошт цеплаізаляцыі й паніжанай тэмпэратуры ў жылых памяшканьнях я спажываю менш цяпла.

5. Я жадаю зрабіць усё, каб абараняць жывёлаў.

Я не купляю болей тавараў, з-за якіх гінуць жывёлы, што знаходзяцца пад пагрозаю выміраньня. Я не карыстаюся касмэтычнымі таварамі, для вырабу якіх ладзяцца досьледы над жывёламі.

6. Я жадаю зрабіць усё, каб захаваць разнастайнасьць расьліннага сьвету.

Я высаджваю ў садзе й на гаўбцы як мага болей разнастайных відаў расьлінаў. Я не ўжываю, наколькі магчыма, сродкі для вынішчэньня пустазельля і ня рву расьліны, якія знаходзяцца пад абаронай.

7. Я жадаю зрабіць усё, каб падтрымаць вырошчваньне й продаж карысных для здароўя прадуктаў харчаваньня.

Я пераважна купляю прадукты харчаваньня, якія вырасьцілі біялягічна чыстым спосабам, то бок без выкарыстаньня хімічных угнаеньняў. Я не купляю прадукты, што выробляюцца на фэрмах з масавым утрыманьнем гавяда й птушкі.

8. Я хачу зрабіць усё, каб было як мага меней адкідаў.

Я карыстаюся пакункам, толькі калі гэта неабходна. Я разьдзяляю свае адкіды на папяровыя, шкляныя, харчовыя й г. д. Я не купляю напоі ў аднаразовых бутэльках і карыстаюся для накупаў кошыкам замест таго, каб кожны раз купляць новы плястыкавы пакет.

9. Я жадаю не ствараць залішняга шуму.

Я карыстаюся прыборамі, ад якіх мала шуму. Радыё й тэлевізар я ўключаю ў кватэры толькі пры неабходнасьці, а не для стварэньня сталага шумавога тла.

10. Я жадаю зрабіць усё, каб стаць спажыўцом са сьвядомым стаўленьнем да навакольнага асяродзьдзя.

Я купляю толькі тавары, нэгатыўны ўплыў якіх на навакольнае асяродзьдзе мінімальны.

11. Я жадаю зрабіць усё, каб выконваць гэтыя дзесяць запаветаў у будзённым жыцьці.

НАДРУКУЕМ, ПАМНОЖЫМ

БЛЯНКІ, ВІЗЫТОЎКІ, РЭКЛЯМОВЫЯ ДЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ ЎЛЁТКІ.

Хутка — 1.000 асобнікаў за 10 хвілінаў. Танна — ад 98 рублёў за копію. На паперы якое заўгодна шчыльнасьці і на картоне.

Тэл. 35-10-19, 43-56-43

ВІДЭА 4 – 17 жніўня 1996 г.

НАДТА ХУТКІ, НАДТА МАЛАДЫ (TOO FAST, TOO YOUNG) ЗША, 1995, 95 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Тым Эвэрыт, у р. Майкал Айрансайд, Джэймс Ўэлінгтан, Кася Фігура. Баявік + пагоня, фільм актыўна рэклямуецца на тэлебачаньні!

БАТАН РУЖ (BATTON ROUGE) ЗША, 1996, 88 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Рафаэль Малеон, у р. Антоніё Бандэрас, Вікторыя Абрыл. Трылер.

ЛАНЦУГОВАЯ РЭАКЦЫЯ (CHAIN REACTION) ЗША, 1996, 102 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Эндру Дэвіс ("Ніка", "У аблозе"), у р. Кіну Рыўз, Морган Фрымэн, Фрэд Ўорд. Фантастыка + баявік.

ЗОННЫ ПАТРУЛЬ (ZONE TROOPERS) ЗША, 1994, 81 хв. Маст/кам ацэнка: 2.5/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. У р. Тым Томэрсан, Орт Ля Флер. Фантастыка + баявік.

МНОЖНАСЬЦЬ (MULTIPLICITY) ЗША, 1996, 120 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Гаральд Рэміс ("Дзень сурка"), у р. Майкал Кітан, Эндзі МакДаўэл, Рычард Мазур. Супэркамэдыя, зборы ў кінатэатрах большыя за $ 20 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

КАЧЫНЫЯ ГІСТОРЫІ (DUCK TALES: MICRODUCKS FROM OUTER SPACE) 45 хв. Мультфільмы.

ЛАНЦУГ (THE CHAIN) ЗША, 1996, 92 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Люка Бэркавічы, у р. Гары Б'юзі, Люка Бэркавічы. Супэрбаявік.

ЗА КРАЕМ ЦЕМРЫ (BEYOND THE EDGE OF DARKNESS) ЗША, 1996, 92 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. У р. Фрэнк Загарына, Сэм Ботамс, Крыстафэр Нім. Фантастыка + баявік.

СТРАХ (FEAR) ЗША, 1996, 96 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Джэймс Фолі, прад'юсэр: Браян Грэйзэр ("Выкуп", "Апалён 13", "Паліцэйскі зь дзіцячага саду"), у р. Ўільям Пэтэрсан, Алісія Міляна. Супэртрылер, зборы каля $ 25 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

СУД У БЭРЛІНЕ (JUDGMENT IN BERLIN) ЗША, 82 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. У р. Мартын Шын, Шон Пэн. Трылер.

ШВЫ (SUTURE) ЗША, 1993, 94 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/3.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Скот МакГіхі і Дэвід Сігел, у р. Дэніс Хэйсбэрт, Мэл Харыс, Майкал Харыс. Трылер.

ЕЙНЫ АПОШНІ ШАНЦ (HER LAST CHANCE) ЗША, 1996, 88 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Рычард Кола, у р. Кэлі Мартын, Джонатан Брэндыс. Трылер.

НАШЭСЬЦЕ / ПРЫБЫЦЬЦЁ (THE ARRIVAL) ЗША, 1996, 115 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Дэвід Тухай, у р. Чарлі Шын, Рон Сілвэр. Супэрфантастыка + баявік, зборы каля $ 20 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

АМЭРЫКАНСКІЯ КАМАНДАС (AMERICA'S SECRET COMMANDOS) 54 хв. Дакумэнтальны.

КЕЛЬЦКАЯ ГОРДАСЬЦЬ / ГОРДАСЬЦЬ "КЕЛЬТАЎ" (CELTIC PRIDE) ЗША, 1996, 90 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 13 гадоў. Рэж. Том Дэ Сэрхіё, у р. Дэн Эйкрайд ("Сэржант Білка"), Дэйман Вайнс ("Маёр Пэйн"), Дэніэл Штэрн ("Адзін дома"). Супэркамэдыя, зборы большыя за $ 12 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

ВЯЛІКАЕ БЕЛАЕ АШУКАНСТВА (THE GREAT WHITE HYPE) ЗША, 1996, 89 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Рэджыналд Хадлін, у р. Джэф Голдблюм, Сэмюэл Л. Джэксан, Дэйман Вайнс. Супэркамэдыя, зборы большыя за $ 10 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

ФАНТОМ (THE PHANTOM) ЗША, 1996, 95 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абм.: ад 13 гадоў. Рэж. Сэйман Ўінсэр ("Харлі Дэвідсан і каўбой Мальбара"), у р. Білі Зэйн, Крысьці Свэнсан. Супэрбаявік, зборы большыя за $ 16 млн.! Упершыню ў добрай якасьці!

ПАТАВАЯ СЫТУАЦЫЯ (STAND OFF) ЗША, 1996, 88 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Мюрэй Батл, у р. Дэвід Страйтэрн, Стывэн Шэлен. Трылер.

САКРЭТНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ 31, 32 (THE X FILES) ЗША, 1996, 88 + 88 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.: ад 16 гадоў. У р. Дэвід Духоўны, Гіліян Андэрсан. Працяг фантастычнага сэрыялу пра досьледы анамальных зьяваў агентамі ФБР.

САМАЕ СЬВЕЖАЕ ЗЬ ВІДЭАХІТОЎ VIDEO+

Адрэсы пунктаў пракату відэакасэтаў: пр. Ракасоўскага, 11а; вул. Пляханава, 42; пр. Партызанскі, 117; вул. Багдановіча, 147; вул. В.Харужай, 18.

ТЭЛЕВІЗАРЫ

Усё большую папулярнасьць набываюць тэлевізары зь вялікім экранам і стэрэагукавой сыстэмай "Nicam". Наколькі высокая якасьць адлюстраваньня й гуку, паказалі выпрабаваньні дванаццаці мадэляў тэлевізараў з дыяганальлю экрану 59 см, што былі ажыцьцёўлены Брытанскай асацыяцыяй спажыўцоў.

Якасьць адлюстраваньня

Ужо перад купляй тэлевізара бальшыня людзей ведае, які памер экрану ім неабходны. Параўнальныя выпрабаваньні трох мадэляў з дыяганальлю 59 см зь іхнымі 68-сантымэтровымі аналягамі тых самых фірмаў-вытворцаў паказалі, што якасьць адлюстраваньня ў тых і ў другіх практычна аднолькавая.

Стандартны тэлевізар – якой бы добрай ні была якасьць ягонага адлюстраваньня – узнаўляе 50 кадраў за сэкунду. Некаторыя людзі гэтак адчувальныя, што ўспрымаюць гэта як раздражняльнае мігценьне экрану. А вось удасканаленая мадэль "Philips 25822A" мяняе адлюстраваньне 100 разоў за сэкунду.

Экспэрты параўналі яе са стандартным тэлевізарам фірмы Philips з тым самым памерам экрану. Асобныя людзі не маглі адчуць аніякае розьніцы датуль, пакуль ім на яе не паказалі. Тыя ж, хто яе заўважыў, сьцьвярджаюць, што выява стала значна больш якаснай.

Такім чынам, калі мігценьне экрану непакоіць Вас, верагодна, ёсьць неабходнасьць выдаткаваць болей грошай і купіць новую мадэль.

Праблемы з шырокаэкраннымі тэлевізарамі

У продажы зьявіліся тэлевізары з шырокім экранам. З тае прычыны, што бальшыня праграмаў трансьлюецца ў стандартным фармаце, выява на экранах такіх тэлевізараў непазьбежна дэфармуецца: кадры альбо расьцягваюцца, губляючы верхнюю й ніжнюю часткі выявы, альбо застаюцца чорныя палосы з бакоў экрану. Апошнія мадэлі шырокаэкранных тэлевізараў называюцца "PALPlus" і працуюць у новым фармаце, што забясьпечвае найлепшую на сёньня якасьць шырокаэкраннай выявы.

Была праверана адна з мадэляў тэлевізараў сыстэмы "PALPlus" – "Nokia SFN 7296" (на фотаздымку зьлева). Якасьць выявы была ацэнена як добрая, нягледзячы на тое, што падчас ажыцьцяўленьня тэсту асобныя людзі скардзіліся на мігценьне экрану. Гэтая мадэль мае таксама дэкодэр "Dolby Surround Pro Logic" з ўзмацняльнікам. Так што, падключыўшы да яе дзьве пары калёнак, можна стварыць сыстэму для паказу "хатняга кіно".

Якасьць гучаньня

Усе пратэставаныя мадэлі маюць сыстэму "Nicam" і лепшую якасьць гуку, чым у монапрыёмнікаў.

Яны маюць таксама асобнае рэгуляваньне высокіх і нізкіх частотаў, што дазваляе настройваць гук на Ваша жаданьне.

У тэлевізара "Toshiba 2545DB" акрамя двух дынамікаў з бакоў ёсьць два дадатковыя, разьмешчаныя зьверху. Аднак асаблівых паляпшэньняў гэтыя дынамікі не даюць: нават пры ўключэньні ўсіх чатырох якасьць гуку ў гэтага тэлевізара заставалася сярэдняй у параўнаньні зь іншымі мадэлямі тэлевізараў зь вялікімі экранамі, а пры працы толькі бакавых дынамікаў яна была й зусім кепскай.

Нягледзячы на тое, што якасьць гучаньня ў мадэляў, якія маюць сыстэму "Nicam", выключна добрая, іхныя дынамікі не адпавядаюць патрабаваньням Hi-Fi.

Вы можаце палепшыць якасьць гуку й стэрэаэфект, калі падключые свой тэлевізар да Hi-Fi стэрэасыстэмы ці да вынасных калёнак, калі для гэтага ёсьць адпаведныя гнёзды.

У ідэале калёнкі трэба разьмясьціць мэтры за два ад тэлевізара ці з абодвух бакоў ад яго. Калі Вы паставіце іх бліжэй, моцныя магніты ўнутры дынамікаў будуць скажаць выяву.

Пульты дыстанцыйнага кіраваньня (ПДК)

Вытворцы спрабуюць рознымі шляхамі спрасьціць рэгуляваньне тэлевэзійнага прыёмніку з дапамогай ПДК.

Так, напрыклад, клявіятура на ПДК для тэлевізара маркі "Sony-X2572U разьмешчана з абодвух бакоў пульту. На адным баку знаходзяцца ўсе наяўныя функцыянальныя кнопкі, а на другім – толькі самыя асноўныя, якімі карыстаюцца найчасьцей: пераключальнік каналаў, гук і колер.

У некаторых ПДК менш ужывальныя кнопкі схаваныя пад рухомай ці адкідной накрыўкай. З ПДК такога кшталту экспэртам найбольш спадабаўся пульт да тэлевізара маркі "Panasonic TX-25X1".

Дапамога людзям з кепскім слыхам

У большасьці пратэставаных тэлевізараў ёсьць гняздо для падключэньня навушнікаў, што дае магчымасьць слухаць перадачы, не турбуючы навакольных. Аднак, гэтаксама як і ў Hi-Fi сыстэмах, пры падключэньні навушнікаў гук у дынаміках адключаецца. А гэта ня вельмі зручна, калі людзі жадаюць слухаць перадачы на розным узроўні гучнасьці (калі, напрыклад, адзін зь іх кепска чуе).

Толькі ў мадэлях "Fergusson D59N", "Philips 25532" і "Sony KV-X2572U" пры падключэньні навушнікаў дынамікі не адключаюцца, а ўзроўні гучнасьці рэгулююцца незалежна адзін ад аднаго.

Калі Вы жадаеце чуць перадачу толькі праз навушнікі, то можна націснуць кнопку "mute" (выключэньне гуку) на пульце дыстанцыйнага кіраваньня.

Наша парада

Ва ўсіх мадэлях, якія мы Вам раім набыць, вельмі добрая якасьць выявы і, прынамсі, задавальняльная якасьць гучаньня. Тэлевізары "JVC AV-25S4EK", "Panasonic TX-25X1" і "Sharp DV-5937H" – усе працуюць добра. Іх надзейнасьць – вышэйшая за сярэднюю.

Калі Вы жадаеце набыць тэлевізар з дыяганальлю экрану вялікага памеру, то спыніце свой выбар на аналягу гэтых мадэляў з экранам 68 см: "JVC AV-28S4EK", "Panasonic TX-28X1" і "Sharp DV-6635H". У іх такая самая якасьць выявы, як і ў 59-сантымэтровых мадыфікацыяў, але крыху лепшая якасьць гучаньня.

Найлепшым з усіх мадэляў, што прайшлі праверку, прызнаны тэлевізар маркі "Philips 25822A". Аднак каштуе ён вельмі дорага, пры тым, што надзейнасьць тэлевізараў маркі "Philips" сярэдняя.

Факты й лічбы

Усе пратэставаныя мадэлі маюць пункт дыстанцыйнага кіраваньня (ПДК) і падстаўку пад тэлевізар. Усе яны таксама маюць сыстэму "Fastext" і, прынамсі, адзін раздым тыпу SCART. Але існуюць і іншыя характарыстыкі, істотныя для спажыўца.

Аўтаматычная настройка

У большасьці мадэляў пры першым уключэньні трэба ўручную надаваць нумар каналу кожнай праграме. І толькі асобныя мадэлі робяць гэта аўтаматычна.

Запамінаньне тэксту

Чакаць зьяўленьня на экране выбранай Вамі старонкі тэлетэксту бывае даволі стамляльна. Гэтую праблему часткова вырашае "Fastext". Ён далучае яшчэ чатыры старонкі тэксту да першапачаткова абранай. Выбар адной з далучаных старонак становіцца тады хутчэйшым. Аднак тэлевізар маркі "Sanyo" працуе марудней за іншыя, бо "запамінае" ня самі старонкі, а толькі іхныя нумары.

Большасьць мадэляў, забясьпечаных сытэмай "Fastext", мае таксама памяць для тэлетэксту, і Вы можаце захоўваць старонкі (праўда, ня болей за чатыры). Выбраныя старонкі адлюстроўваюцца на экране гэтых тэлевізараў вельмі хутка.

Найлепшыя мадэлі з сытэмай "Fastext" пазначаны ў графе табліцы "Сталая памяць для тэлетэксту". Яны захоўвалі выбраныя тэксты нават пасьля таго, як тэлевізар выключалі.

Абарона ад дзяцей

Толькі асобныя мадэлі тэлевізараў маюць прылады, што блякуюць электронным шляхам ці ўвесь тэлевізар – так, каб увогуле нічога ня мог паглядзець, – ці асобныя каналы. Ва ўсіх іх, акрамя "Sony", блякуецца кіраваньне толькі на корпусе самога тэлевізара, а гэта значыць, што ПДК працуе і яго трэба хаваць.

Пазначэньне нумару каналу на экране

Усе мадэлі ўзнаўляюць нумар каналу на экране тэлевізара на працягу некалькіх сэкундаў. Аднак тэлевізар маркі "Samsung CI-5937AN" спрацоўваў не заўжды.

Аўдыё-/відэаўваход

Калі Вы маеце камкодэр і жадаеце ўзнаўляць зробленыя ім запісы, выбірайце мадэль з разьмяшчэньнем гнязда для ўваходу аўдыё-/відэасыгналу на пярэдняй панэлі. Гэта шмат у чым спросьціць Вашую задачу.

Агульныя зьвесткі

Функцыянальныя характарыстыкі

1⇨ Гл. раней

2⇨Тэлевізар аўтаматычна выключаецца, калі станцыя выходзіць з эфіру.

3⇨ З уключэньнем раздымаў кшталту SCART, гнёзды для падключэньня аўдыёсыстэмаў ці іхнай камбінацыі

4⇨ Выкарыстоўваецца для падключэньня Hi-Fi сыстэмаў.

Эксплюатацыйныя характарыстыкі

5⇨ Групы экспэртаў ацэньвалі якасьць выявы й гучаньня кожнай мадэлі тэлевізара.

6⇨ Калі Вы часта пакідаеце тэлевізар у рэжыме "чаканьне", мадэль, пазначаная ☆, за год спажывае электрычнасьці на 9,50 фунтаў стэрлінгаў болей, чым мадэль, пазначаная ●.

Выніковая ацэнка

Гэтая ацэнка, якая надаецца паводле дзесяцібальнай сыстэмы, улічвае вынікі ўсіх тэстаў. Яна ня ўлічвае кошт, але надае пільную ўвагу найбольш істотным характарыстыкам тэлевізараў, а менавіта:

якасьць выявы — 35%

якасьць гучаньня — 21%

карысныя функцыянальныя характарыстыкі — 15%

Пазначэньні:

★ найлепшыя вынікі

☆

○

● найгоршыя вынікі

Тэлевізары з дыяганальлю экрану 59 см

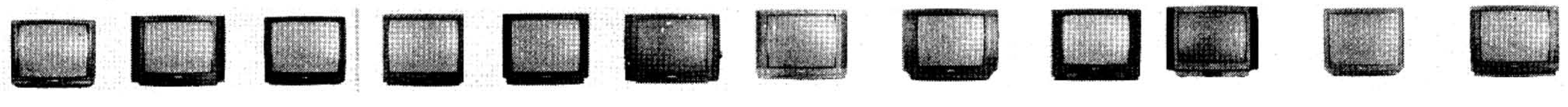

		Fergusson D59N	Hitachi C2546TN	JVC AV-25S4EK	Mitsubisi CT-25A5STX	Panasonic TX 25X1	Philips 25X1	Philips 25832B	Samsung CI-5937AN	Sanyo CB5948	Sharp DV-5937H	Sony KV-2572U	Toshiba 2545DB
Спэцыфікацыі													
Краіна-вытворца		Нямеччына	Ангельшчына	Ангельшчына	Ангельшчына	Ангельшчына	Францыя	Бэльгія	Ангельшчына	Ангельшчына	Гішпанія	Ангельшчына	Ангельшчына
Шырыня х вышыня х глыбіня (см)		62x48x45	70x52x47	60x50x45	57x50x43	63x50x47	69x49x47	67x50x49	71x53x50	68x53x45	69x54x43	59x49x51	67x53x44
Функцыянальныя характарыстыкі													
Аўтаматычная настройка	1⇨										ёсьць	ёсьць	
Пазначэньне каналу на экране	1⇨	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць[1]	ёсьць[1]	ёсьць	ёсьць	ёсьць
Сталая памяць для тэлетэксту	1⇨												
Аўтаматычнае выключэньне	2⇨	ёсьць			ёсьць	ёсьць		гл. 1	ёсьць		ёсьць	ёсьць	ёсьць
Таймэр для выключэньня		ёсьць	ёсьць[1]	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць
Таймэр для ўключэньня													
Абарончае блякаваньне ад дзяцей	1⇨	ёсьць		ёсьць[1]			ёсьць	ёсьць				ёсьць[1]	
Колькасьць аўдыё-/відэаўваходаў	3⇨	2	3	3	2	3	2	3	3[2]	1	3	3	3
Аўдыё-/відэаўваход на пярэдняй панэлі	1⇨	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць		
Аўдыёвыхад для стэрэасыгналу	4⇨	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць								
Выхад для вынасных калёнак		ёсьць	ёсьць	ёсьць									
Гняздо для падключэньня навушнікаў		ёсьць[1]	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць	ёсьць[2]			
Экплюатацыйныя характарыстыкі													
Якасьць выявы	5⇨	☆	☆	★	○	★	☆	★	○	★	★	★	★
Якасьць гучаньня	5⇨	●	○	○	●	○	○	★	○	●	☆	●	○
Прастата настройкі і інструкцыі да эксплюатацыі		●	☆	○	☆	○	○	●	●	●	☆	☆	☆
Зручнасьць карыстаньня		○	○	○	●	☆	○	☆	○	●	○	○	○
Спажываньне энэргіі ў рэжыме "чаканьне"	6⇨	○	○	○	○	○	○	○	●	☆	●	☆	○
Выніковая ацэнка		**6**	**7**	**8**	**6**	**8**	**7**	**9**	**6**	**6**	**8**	**8**	**8**
Інфармацыя													
Дадатковыя заўвагі/ Зьмены з часу ажыцьцяўленьня тэсту		1) Ёсьць незалежнае рэгуляваньне гучнасьці	1) Ёсьць спэцыяльны таймэр	1) Толькі выбраныя каналы		Ёсьць калькулятар/каляндар з вывадам на экран	1) Ёсьць рэгуляваньне гучнасьці	Выяўленьне ў лічбавым выглядзе, эфэкты, частата кадраў – 100 Гц, шматстаронкавая памяць	1)Ненадзейнае 2) Плюс адкрыты ўваход для S-VHS	1) Толькі выбраныя каналы 2) Ёсьць незалежнае рэгуляваньне гучнасьці		Не захоўвае ў памяці стар. "Fastext" 1) Толькі нумар, дадзены загадзя	Сыстэма з 4-х дынамікаў. Максымальны ўзровень гучнасьці заніжаны

Беларуска-Індзейскае Таварыства

246049, Гомель, а/с 114, тэл. (0232)481544

прапануе:
— кнігі, якія неабходна перакласьці па-беларуску
— узяць удзел у вызваленьні грамадзтва ад алькагалізму
— падаць свой голас у абарону індзейскіх народаў
— змагацца за сьвятую гару Грэям
— бізнэс-праекты ў Індзейскай Амэрыцы

«АРАЎКАНІЯ» НІЯК НЯ ВЕРНЕЦЦА НА РАДЗІМУ АЎТАРА

Да 500-х угодкаў «адкрыцьця» Амэрыкі польскія лацінаамэрыканісты выдалі творы беларускага дасьледніка Ігната Дамейкі, прысьвечаныя культуры мапучэ і барацьбе гэтага народу за незалежнасьць.

У новай сэрыі дасьледаваньняў «Польскі ўклад у пазнаньне Новага Сьвету» ўспаміны «Араўканія і яе жыхары», якія ўбачылі сьвет у 1845 г. у Сант'яга і ў 1860 г. у Вільні ў перакладзе на польскую мову Яна Замастоўскага, упершыню аб'яднаныя зь «Дзёньнікам падарожжа ў краіну дзікіх індзейцаў араўканаў», які дагэтуль быў надрукаваны толькі ў польскім трохтомніку І.Дамейкі (1962-63). Цяпер пад навуковай рэдакцыяй вядомай дасьледніцы польска-індзейскіх сувязяў праф. Марыі Парадоўскай і старшыні Польскага Таварыства Лацінаамэрыканскіх Дасьледаваньняў д-ра Анджэя Кшаноўскага апублікаваны новы польскі пераклад «Араўканіі» (Зоф'я Васітова) і першы гішпанскі «Дзёньніка» (Тадэвуш Вэранэцкі), якія разам з арыгінальнымі тэкстамі склалі дзьве асобныя кнігі першага тому сэрыі. Польскае і гішпанскае выданьні забясьпечаны рэдакцыйнымі заўвагамі, тэрміналягічным слоўнікам, паказальнікамі асобаў, геаграфічных і этнічных назваў. Ва ўступе праф. Парадоўская адзначае «сталую крыніцазнаўчую вартасьць для сусьветнай навукі» эўрацэнтрычных, але сумленных дасьледаваньняў І.Дамейкі.

У ліпені 1989 г. аб'яднаньне беларускіх амэрыканістаў праз газэту «Літаратура і мастацтва» ўжо зьвяртала ўвагу на патрэбу беларускага перакладу клясычнага апісаньня брацкага мапучыйскага (араўканскага) народу, якое зрабіў славуты ўраджэнец Беларусі, але вымушана паўтарыць свой заклік да сьвядомых беларускіх літаратараў-перакладчыкаў і прыхільнікаў нацыянальна-вызваленчых рухаў.

Domeyko Ignacio. Araucania y sus habitantes / Edicion, seleccion, notas y prologos de Maria Paradowska y Andrzej Krzanowski. — Warszawa-Kraków: Sociedad Polaca de Estudios Latinoamericanos, 1992. 270 p.

Domeyko Ignacy. Araukania i jej mieszkancy / Pod redakcją naukową Marii Paradowskiej i Andrzeja Krzanowskiego. — Warszawa-Kraków: Polskie Towarzystwo Studiów Latynoamerykanistycznych, 1992. 270 s.

Джон Годард. Апошні супраціў любікон кры. Ванкувэр — Таронта: Дуглас энд Макінтайр, 1992. 228 стар. На ангельскай мове.

БІТ зьвяртаецца да перакладчыкаў з просьбай спрыяць у падрыхтоўцы беларускага тэксту кнігі. **Гэта адна з найбольш важных кніг пра індзейскую праблему ў Канадзе, яна мае велізарнае значэньне для фармаваньня** ў беларусаў «карэнных» праваабаронцаў, салідарысцкіх і лібэртарных пазыцыяў, **а таксама для разьвіцьця беларуска-любіконскіх дачыненьняў.** Кніга ёсьць у біблія-

Беларусі можна атрымаць праз тэлефон у Гомелі: **481544** (Алесь).

ВЫЗВАЛЕНЬНЕ АД АЛЬКАГОЛЮ

Сябры гомельскага аддзяленьня Беларуска-Індзейскага Таварыства і арганізацыі Беларускага народнага фронту сталі заснавальнікамі «Вызваленьня ад алькаголю» — групы падтрымкі сем'яў і сяброў алькаголікаў, якая ўвайшла ў сусьветную сетку «Ал-Анон» і «Алацін». Мэтодыка, распрацаваная актывістамі руху, штаб-кватэра якога знаходзіцца ў Нью-Ёрку, улічвае досьвед «Ананімных алькаголікаў» і дапамагае сужэнцам і дзецям хворых на алькагалізм пераадолець яго цяжкія ўплывы на стан сям'і. Усе асобы, якія зьвяртаюцца па дапамогу або далучаюцца да групы «Вызваленьне», застаюцца ананімнымі. Парады, літаратуру, зьвесткі пра месцы і час сходаў у Гомелі і іншых гарадах

ШТО ТАКОЕ «КАРПАРАТЫЎНАЯ АДКАЗНАСЬЦЬ»?

«Палітыкі часта лічаць, што кожны ліст, які яны атрымліваюць, прэзэнтуе меркаваньне некалькіх соцень іншых людзей (у асобных выпадках да 600), якія не бяруць на сябе клопат пісаць», — так характарызуе «сілу пяра» сусьветная арганізацыя «Survival international» у сваіх «Бюлетэнях неадкладнага дзеяньня».

Менш вядомая, чым «Amnesty international», гэтая арганізацыя, тым ня менш, зарэкамэндавала сябе як найбольш аўтарытэтнага абаронцу правоў племянных народаў.

І таму беларусам, якія вераць у добрыя намеры Сусьветнага банку і некаторых шырока вядомых карпарацыяў, варта прыслухацца да катэгарычных ацэнак «Міжнароднага выжываньня», якое разглядае найбуйнейшыя бізнэс-аб'яднаньні сьвету як галоўны чыньнік пакутаў у бедных краінах.

«Міжнароднае выжываньне» было створана ў 1969 г. пасьля таго, як у «Sunday times» зьявіўся артыкул Нормана Льюіса пра масавыя забойствы, рабаваньне земляў індзейцаў бразыльскай Амазоніі.

26 сакавіка 1996 г. амэрыканскі нафтавы гігант «Мобіл», стрыжнявы ўдзельнік кансорцыюму, які ўключае Элф і Эксан, падпісаў кантракт зь дзяржаўнай кампаніяй «Пэрупэтра», атрымаўшы правы на пошук нафты на паўднёвым усходзе Пэруанскай Амазоніі, вядомым як Мадрэ дэ Дыёс (Маці Багоў). Прызнаны «найбольш біялягічна разнастайным рэгіёнам плянэты», ён па-дзелены на «блёкі»: 77-ы і 78-ы займаюць па 1,5 млн га кожны і населеныя двума дзясяткамі плямёнаў, многія зь якіх яшчэ ня мелі сталых кантактаў з «цывілізацыяй».

Уваход «Мобіла» на тэрыторыю ямінаўа, машка-піра, амаўака, арасаеры, пукірыеры, аракмбут, кісамбаеры, сапітэры, піра, мацыгенка і іншых плямёнаў пагражае ня толькі іх спакою (выведы ладзяцца з дапамогай падземных выбухаў і аналізу ўдарных хваляў), але і здароўю (хваробамі і ўсім іншым, што непазьбежна прынясуць супрацоўнікі нафтавых кампаніяў, як гэта ў 80-я гады ўжо прадэманстраваў «Шэл» у раёне ямінаўа).

Тыя, хто паверыў у эфэктыўнасьць дапамогі ліставаньнем і жадае патрабаваць ад прэзыдэнтаў Пэру і «Мобіла» ўстрымацца ад усякіх дзеяньняў бяз згоды на іх індзейскіх народаў, могуць атрымаць неабходныя адрасы і дадатковую інфармацыю ад Беларуска-Індзейскага Таварыства.

НЕ АПОШНІЯ З МАГІКАНАЎ

Паводле паведамленьня Associated Press з Боўлера, штат Вісконсін, лідар мясцовага племені магіканаў стокбрыдж-мунсі Ляўра Койхіс папрасіла камунальную кампанію адключыць электрычнасьць у будынку, дзе павінны былі адбыцца чарговыя выбары ў племянную Раду. Койхіс з большасьцю галасоў 4 супраць 3 вырашыла перанесьці выбары на больш позьнюю дату. Як вядома, магікане ня вымерлі, але апошнія месяцы перад згаданай падзеяй перажывалі сапраўднае палітычнае бязладзьдзе. Крытыкі курсу Ляўры Койхіс правялі 66-дзённую сядзячую забастоўку ў племянной штаб-кватэры, спрабуючы прымусіць старшыню Рады перайсьці ў іншы офіс, і маюць намер дамагчыся яе імпічмэнту.

Электрычная кампанія паведаміла, што сьвятло не было адключана «з-за халоднага надвор'я».

БАРАЦЬБА ЗА ГАРУ ГРЭЯМ

Гара Грэям, або Маўнт-Грэям, знаходзіцца ва ўсходняй Арызоне, на поўдзень ад рэзэрвацыі Сан-Карляс, за ракой Хіла. Яна ўздымаецца на вышыню каля 3265 м. Апачы называюць яе Вялікай Сядзячай Гарою і лічаць сьвятою. Такое рэлігійнае стаўленьне да гары выклікала спрэчкі, калі яна спатрэбілася для пабудовы тэлескопу: у дыскусію ўцягнуліся найперш каталіцкія дзеячы Італіі і Ватыкану. Нэгатыўныя выказваньні айцоў-астраномаў суправаджаліся ганьбаваньнем усёй сыстэмы традыцыйных вераваньняў апачаў, што ў сваю чаргу не магло ня выклікаць абурэньня з боку барацьбітоў за выжываньне індзейскіх культураў.

Намаганьні захаваць гару Грэям і выступы супраць будаўніцтва на ёй абсэрваторыі пачаліся ў сярэдзіне 80-х гадоў і прыцягнулі значную ўвагу грамадзкасьці эўрапейскіх гарадоў. Актывісты адгукнуліся мітынгамі, пэтыцыямі, іншымі формамі пратэсту. Так у 1992 г. адзначаўся 500-гадовы «юбілей» пачатку генацыду карэннага насельніцтва Амэрыкі.

Актыўней за іншых у Эўропе праблему Маўнт-Грэям асьвятлялі галяндзкія, італьянскія і швэйцарскія індзеяністы, якія зьмяшчалі адпаведныя матэрыялы ў сваіх пэрыядычных выданьнях «Трыбал Ньюс» (Амстэрдам), «Ціпі» (Турын), «Інкаміндыёс» (Базэль). У загаловак аднаго з матэрыялаў быў вынесены лёзунг «Хэй Поўп, ноў скоўп» («Гэй, папа, не тэлескопу»). Апач чырыкахуа, адзін з кіраўнікоў Міжнароднай Рады Індзейскіх Дамоваў і міжнародны прадстаўнік Камітэту Абароны Леанарда Пэлтыера Бобі Кастыльё асьвятляў гэтае пытаньне, будучы ў Швэйцарыі ў зьвязку з 500-мі ўгодкамі «адкрыцьця» Амэрыкі.

Апачаў актыўна падтрымалі прыхільнікі аховы навакольнага асяродзьдзя. Дадатковай прычынай для гэтага было тое, што будаўніцтва пляцоўкі для абсэрваторыі паставіла б пад пагрозу існаваньне чырвонай вавёркі Маўнт-Грэям, якая сустракаецца цяпер толькі там.

Агульны кошт тэлескопу ацэньваўся ў 200 мільёнаў даляраў. Пратэсты прымусілі дзьве фінансавыя групы адступіць, але Ватыканская Акадэмія Навук і Інстытут Макса Планка працягвалі настойваць на сваім, – паведамляў у справаздачы за 1992 г. рух «Міжнароднае выжываньне». У пачатку 1995 г. за захаваньне 15 мільёнаў даляраў на будаўніцтва працягвала змагацца Абсэрваторыя Арчэтры ў Флярэнцыі, адзіны партнэр у гэтай справе Ўнівэрсытэту Арызоны.

У сакавіку 1995 г. Італію наведала дэлегацыя Кааліцыі Выжываньня Апачаў пад кіраўніцтвам яе старшыні Олі Касадорэ-Дэвіс. 25-га яна ішла на чале вялікай групы заклапочаных жыхароў Флярэнцыі да цэнтру гораду.

Італьянская кааліцыя ў абарону Маўнт-Грэям уключыла ў свой склад нават астраномаў, але не пераканала кіраўніцтва найбуйнейшых абсэрваторыяў.

Вядомы астраном, дырэктар Абсэрваторыі Арчэтры Франка Пачыні арганізаваў, як лічаць аўтары асобных публікацыяў, сапраўдную змову ў мафіёзным духу, каб даказаць «ненавуковы» паганскі характар патрабаваньняў духоўных лідараў апачаў і іхных сяброў-экалягістаў. Была наладжана адзіная за ўсё дзесяцігодзьдзе сустрэча ініцыятараў праекту з Племяннай Радай апачаў санкарляс. Яна ня сталася эфэктыўнай супрацьвагай візыту ў Італію апачаў-«фундамэнталістаў», бо лідары племені схільныя адстойваць сваю рэлігійную свабоду. Пачыні суправаджаў айцец Джордж Койн з Ватыканскай абсэрваторыі, які некалькі гадоў таму заклікаў усімі сіламі змагацца зь нехрысьціянскай рэлігіяй карэнных жыхароў раёну будучай абсэрваторыі.

Шырокае кола італьянскіх палітычных і грамадзкіх арганізацыяў разглядае спыненьне фінансаваньня тэлескопу на гары Грэям як жэст добрай волі з радзімы Калюмба. Партыя Зялёных вынесла гэтае пытаньне на разгляд парлямэнту.

У Беларусі Маўнт-Грэям – адзін з найважнейшых клопатаў «беларуска-апачаўскай» групы БІТу.

Гордан Браніцкі:

«Я антраполяг, які спэцыялізуецца на індзейскіх дасьледаваньнях, і мае дзядуля і бабуля з боку бацькі прыехалі зь Менску ў Беларусі.

Таксама я маю ўласны бізнэс, працуючы з індзейскімі абшчынамі і арганізацыямі па ўсіх Злучаных Штатах, уключна з Аляскай, і Канадзе, каб прынесьці ў Эўропу найлепшае, што Індзейская Амэрыка мае прапанаваць, у тым ліку:
- экспарт індзейскіх мастацтваў і рамёстваў;
- сучаснае індзейскае мастацтва;
- індзейскія фільмы і відэа;
- індзейская музыка і танец, традыцыйныя і сучасныя;
- тэатар;
- маркетынг турызму ў «Індзейскай краіне»;
- зьмяшчэньне эўрапейскіх інвэстыцыяў;
- праца з плямёнамі, каб прыцягнуць эўрапейскую прамысловасьць;
- зьмяшчэньне племянных матэрыялаў у эўрапейскія і амэрыканскія музэі;
- культурныя абмены, перасоўныя музэйныя выставы і падобныя праграмы.

Я прэзэнтую некалькі індзейскіх мастакоў і групаў, якія жадаюць выступіць або выставіцца ў Беларусі, і я вітаў бы ўсе прапановы аб магчымых месцах паказаў, выставаў або лекцыяў.

Праз сваю працу я ў кантакце з найлепшым, што можа прапанаваць Індзейская Амэрыка: ад сучасных шкляных вырабаў да сэмінольскіх твораў з абрэзкаў, ад індзейскага року да традыцыйнай «стомп данс м'юзык» паўднёва-ўсходніх Злучаных Штатаў, ад Аляскі да Флярыды. Калі я магу быць карысны, каб сустрэць вашы прапановы ў Індзейскай Амэрыцы, калі ласка, паведамце мне. Натуральна, быў бы шчасьлівы паслаць дадатковую інфармацыю або адказаць на ўсе пытаньні».

БЕЛАРУСКА-ІНДЗЕЙСКАЕ ТАВАРЫСТВА

***створана** 3 студзеня 1987 г., абвясьціўшы мэтай беларуска-індзейскае збліжэньне.*

***Галоўныя кірункі дзейнасьці БІТ:** досьледная праца ў галіне індзеяністыкі, гісторыі беларуска-індзейскіх сувязяў; разьвіцьцё кантактаў з індзейскімі і індзеяніцкімі арганізацыямі; падтрымка індзейскага самавызначэньня, палітычны індзеянізм.*

***Сябры БІТ** — грамадзяне некалькіх краінаў Эўропы і Амэрыкі; першы калектыўны сябра БІТ — Індзейскі народ возера Любікон у правінцыі Альбэрта (Канада).*

***БІТ складае** даведнік пра асобаў у Беларусі, якія працуюць з тэкстамі на розных мовах сьвету. Некаторыя дасягненьні БІТ: фармаваньне і індэксацыя бібліятэчнага, бібліяграфічнага і біяграфічнага масіваў, якія складаюць найбуйнейшы ў сьвеце дэпазытар матэрыялаў пра беларуска-індзейскія адносіны; публікацыі пра БІТ і праблемы індзеяністыкі ў выданьнях Беларусі, Эўропы і Амэрыкі; карэспандэнцыя і кантакты ва ўсіх штатах ЗША, правінцыях Канады, большасьці краінаў Лацінскай Амэрыкі; спрыяньне стварэньню мастацкіх твораў ад аповесьці пра індзейцаў мапучэ да індзеяніцкіх фільмаў ды іншае.*

Беларуска-Індзейскае Таварыства зьвяртаецца да ўсіх зацікаўленых людзей з прапановай падтрымаць яго намаганьні, пакінуць сваё імя ў аналах беларуска-індзейскіх адносінаў.

Выканаўчы сакратар БІТ
Алесь Сімакоў

Ці "граеце" Вы на нэрвах Вашага мужа?

Мінулі першыя гады шлюбу, афарбаваныя сьвежым, сапраўдным пачуцьцём сапраўднага каханьня. Але вось атмасфэра ў доме зьмянілася, усё часьцей успыхваюць сваркі, расьце раздражненьне, дый на працы ўсё валіцца з рук. На пытаньне "хто вінаваты?" не сьпяшайцеся адказваць "ён". Чарговы тэст дапаможа Вам – жанчынам – адшукаць тое, што замінае заставацца для мужа адзінай і заўсёды каханай.

I. Як Вы паводзіце сябе ў сварцы: а) абвінавачваеце яго ва ўсім; б) бераце віну на сябе; в) спрабуеце быць аб'ектыўнай?

II. Ці тыпова гэта для Вас: а) у кампаніі грэбуеце меркаваньнем мужа; б) падкрэсьліваеце заўсёды ягоныя вартасьці; в) выслухоўваеце яго ўважліва, не перапыняючы?

III. Колькі часу Вам неабходна, каб сабрацца, калі ён Вас чакае: а) каля трыццаці хвілінаў; б) можа быць, гадзіну; в) 10-15 хвілінаў?

IV. Якое з гэтых сьцьверджаньняў датычыцца Вас: а) увесь час скардзіцеся на жыцьцё; б) зрэдку любіце пашкадаваць сябе; в) імкняцеся хаця б вонкава быць аптымісткай, не выглядаць нешчасьлівай?

V. Ці казалі Вы каму-небудзь, што муж у Вас "пад абцасам": а) некалькі разоў; б) часта; в) усё яшчэ не?

VI. Як Вы паводзіце сябе, калі муж заглядаецца на іншых жанчынаў: а) не зьвяртаеце ўвагі; б) раўнуеце; в) становіцеся недаверлівай, не спускаеце з мужа вачэй?

VII. Ці надаралася Вам: а) раздражняцца, але ўсё-ткі саступаць ягоным капрызам; б) "забыць" пабалаваць яго; в) адчуваць сябе шчасьлівай, паклапаціўшыся пра яго?

VIII. Як Вы паводзіце сябе перад блізкасьцю з мужам: а) жартаўліва адцягваеце час выкананьня ягоных жаданьняў; б) раздражнёна ўхіляецеся; в) тлумачыце, што вельмі стаміліся, нават калі гэта ня так?

Ацаніце свае адказы паводле наступнай табліцы:

Варыянт адказу	Пытаньне							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
а	10	10	5	10	0	0	5	0
б	0	5	10	5	10	5	10	10
в	5	0	0	0	5	10	0	5

Цяпер падсумуйце атрыманыя балы.

60-80 балаў. Няма сумневу, Вы граеце на нэрвах свайго мужа. Калі жадаеце ўтрымаць яго, тэрмінова зьмяніцеся.

30-60 балаў. Становішча не такое крытычнае, але Вам давядзецца зьмяніць свае паводзіны ў тых сытуацыях, за якія Вы атрымалі 10 балаў.

Менш за 30 балаў. Не хвалюйцеся, Вы вывучылі мужчынскую псыхалёгію. Пра такую жонку кожны мужчына можа толькі марыць!

Купон-абвестка

Памяняю 2-пакаёвую прыватызаваную кватэру (вул. Ілімская, р-н Ангарскай-3) на 2-пакаёвую кватэру ў цэнтры плюс даплата. Зьвяртацца на тэлефон 243-56-43 з 10.00 да 21.00

Прапануецца 2-баковы каляровы ПЛЯКАТ-КАЛЯНДАР:
*1-я бачына — на 1997 г. і **мапа старажытнай Беларусі** гадоў Вялікага Княства Літоўскага;*
*2-я бачына — на 1998 г. і **галерэя ўладароў** старажытнай Беларусі 980-1795 г.*
Зьвяртацца на тэлефон:
227-52-69

У ПАПЯРЭДНІХ НУМАРАХ (№1 – 20):

Кошты на менскіх рынках: Камароўка (ІНФ. №1, 7, 10); Рэчавы рынак "Дынама" (ІНФ. №2, 8); Аўтарынак (ІНФ. №3, 12); Кошты на кампакт-дыскі (ІНФ. №4); Кошты на кватэры ў Менску. Кошты на офісы (ІНФ. №5, 17); Кошты на будаўнічыя матэрыялы (ІНФ. №6); Кошты на камптары. Менск (ІНФ. №9); Кошты на філязофска-гуманітарную літаратуру (ІНФ. №18).

Транспарт: Расклад руху пасажырскіх цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФ. №1,15); Расклад руху прыгарадных цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФ. №2, 12); Расклад руху аўтобусаў ад а/с Менск-Цэнтральны і Менск-Усходні (ІНФ. №3, 16, 17); Расклад рэйсаў пасажырскіх самалётаў і ўсё пра аўтазапраўныя станцыі (ІНФ. №5).

Адукацыя: Замежнае навучаньне ў 1996 годзе (ІНФ. №1); Платнае навучаньне ў Менску. Камэрцыйныя ВНУ (ІНФ. №2); Дзяржаўныя ВНУ. Платнае навучаньне (ІНФ. №3-4); ВНУ. Акадэміі (ІНФ. №8-10).

Біржа працы: Аналіз стану рынку працы паводле зьвестак Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва (ІНФ. №1- 9); Новыя вакансіі й працоўныя месцы па Беларусі (ІНФ. №1-20).

Адпачынак: Вучымся гуляць у прэфэранс (ІНФ. № 1-15); Вучымся гуляць у більярд (ІНФ. № 16-20); Тэсты, шахматныя і інтэлектуальныя задачы (ІНФ. №1- 20).

Спажывец: Тэлефонныя коды гарадоў Беларусі, краінаў блізкага і далёкага замежжа (ІНФ. №2); Твае правы, пасажыр (ІНФ. №2); Як купляць і прадаваць кватэру. Што азначае спэцыяльнае маркаваньне (ІНФ. №3); Месячовы пасяўны каляндар (ІНФ. №4); Як вызначыць якасьць мясных і рыбных прадуктаў (ІНФ. №5); Пра новыя даляры. Праўда пра цыгарэты. Штрыхавы код — як яго расшыфроўваць (ІНФ. №6); Як выбіраць абутак (ІНФ. №7); Міжнародная сыстэма гатэляў (ІНФ. №10); Каб вырасла рэпа вялікая...(ІНФ. №11); Як набыць аўтамабіль у Нямеччыне (ІНФ. №18 Заканчэньне); Вучымся эканомна кіраваць аўтамабілем (ІНФ. № 12, 15, 17); Зрабі сам (ІНФ. № 16); Соньнік (ІНФ. № 15, 17, 18 Заканчэньне); Спажывецкі тэст — прасы (ІНФ. № 20)

Інструктар: Друкарня ў кожнай кватэры; За родную школу; Зьбіраемся ў падарожжа (ІНФ. № 19).

Здароўе: Перш чым зьвяртацца да лекара. Як кінуць паліць (ІНФ. №4); Прыродныя атруты (ІНФ. №10); Атлетычныя клюбы, шэйпінг, аэробіка, тэнісныя корты (ІНФ. №18); Комплексная ацэнка забруджаньня асяродзьдзя Менску і вобласьці (ІНФ. № 19).

Гаспадарка: Газ у нашым доме. Як чыстаць цэтлікі на вопратцы. (ІНФ. №5); ЖЭС. Рамонт жытла. Пункты прыёму замоваў на будаўніча-рамонтныя працы (ІНФ. №6); Як мыць і чысьціць посуд. Калі заліло кватэру... (ІНФ. №8); Як пабудаваць садовы домак. Дом і дзялянка (ІНФ. №9).

Грамафон: Старонка вершаванага радка (ІНФ. №6, 8, 11, 17, 19, 20).

Харчаваньне: Якую гарбату мы п'ем. Пра часнык (ІНФ. №7); Бары, рэстарацыі, кавярні Менску (ІНФ. №15).

Спорт: Вынікі спаборніцтваў і інш. (ІНФ. №7, 9, 19).

Бібліятэка: Новыя паступленьні ў кнігарні. Рэцэнзіі (ІНФ. №9, 10, 11, 15, 16, 18-20).

За мяжою: Хто такія ньюёрцы; Ліставаньне з навучальнымі ўстановамі ЗША (ІНФ. №17).

Адвакат: Ахова правоў чалавека. Міжнародная Амністыя (ІНФ. №17).

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫХ НУМАРАХ:

Рынак: Новыя кошты на розныя тавары.

Адукацыя: Адукацыя ў ЗША (працяг).

Грамафон: Новыя вершы нашых чытачоў.

Спорт: Вынікі спаборніцтваў.

БІЛЬЯРД

ЗАНЯТАК 5

(Працяг. Пачатак у N 16)

8. "Ніжні правы бакавік" – удар у ніжнюю кропку на правым баку бітка. У выніку бітак "адцягваецца" назад і ўправа.

9. "Ніжні левы бакавік" – удар у ніжнюю кропку на левым баку бітка. У выніку "свой" шар, сутыкнуўшыся з гуляльным шарам, "адцягваецца" назад і ўлева.

УДАРЫ БІТКАМ У ПРЫЦЭЛЬНЫЯ ШАРЫ

Пры выкананьні ўдараў у прыцэльныя шары неабходна зьверыць сапраўдную кропку прыцэлу (мал. 7). Уявім сабе лінію, якая праходзіць праз сярэдзіну лузы А да цэнтру гуляльнага шара. Кропка m, разьмешчаная на паверхні гэтага шара й зьвернутая ў адваротны ад лузы бок, і ёсьць сапраўднай кропкай прыцэльваньня ("прыцэлу"), бо ў ёй адбываецца неабходнае судакрананьне абодвух шароў дзеля таго, каб прыцэльны шар апынуўся ў лузе.

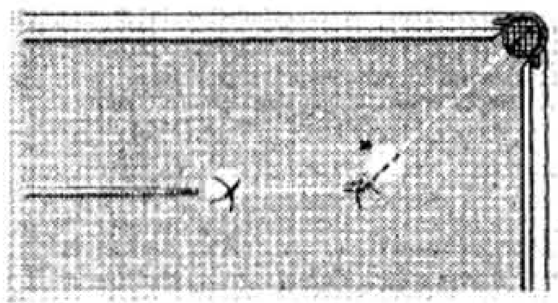

Каб лягчэй было знайсьці кропку m, можна прыкінуць кіем, гэта значыць пацэліць ім гуляльны шар у лузу, а потым цэліць "свой" у знойдзеную кропку. Але так звычайна робяць пачаткоўцы. Дасьведчаныя гульцы адным позіркам беспамылкова вызначаюць кропку прыцэльваньня й наносяць дакладныя прыцэльныя ўдары.

Але для правільнага згуляньня шара вызначыць кропку "прыцэлу" яшчэ недастаткова: трэба ўмець правільна ўдарыць шар. Для гэтага трэба цалкам засяродзіцца на будучым удары, спрабуючы ахапіць вачыма ўяўную траекторыю руху "свайго" і "чужога" і зрабіўшы два-чатыры прыцэльных махі, упэўнена нанесьці ўдар кіем у адпаведную кропку.

Бывае, пачаткоўцы доўга цэляцца, робяць па 5-6 і болей узмахаў кіем, у выніку атрымліваецца недакладны ўдар і шар у лузу не трапляе. Гэта адбываецца таму, што кульмінацыйны момант перад ударам – тыя некалькі сэкундаў, на працягу якіх спартовец напружвае да максымуму сваю ўвагу.

І калі час прыцэльваньня зацягнуць, то яшчэ да ўдару наступае разьняволеньне ўсіх цягліцаў, зроку і ўдар атрымліваецца безвыніковым.

Вось найбольш распаўсюджаныя віды ўдараў біткам у гуляльныя прыцэльныя шары: роўны ўдар, "рэзаны" ўдар ("рэзка"): удар у бартавыя шары; удар у шары, што адбіваюцца бартамі (дуплет, трыплет, труабан, катрбан, зваротны); удар "карамболь"; удар "шарам".

Роўны ўдар мае на ўвазе згуляньне простага шара, гэта значыць шара, які стаіць на лініі, што злучае гэты шар з біткам і лузай (мал. 8). Роўны ўдар пры значнай адлегласьці паміж шарамі лічыцца адным з самых цяжкіх.

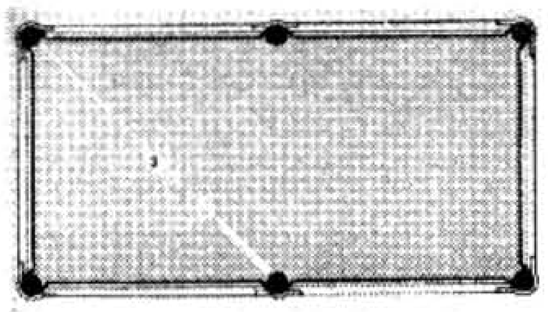

Пры выкананьні роўнага ўдару асаблівая ўвага зьвяртаецца на моц і від удару (з улікам шэрагу прыватных выпадкаў).

Найлягчэй згуляць роўны ўдар "накатам". Значна цяжэй ён гуляецца кляпштосам і яшчэ цяжэй – "адцяжкай". У кожным выпадку канкрэтныя від і моц удару вызначаюцца ўзаемным разьмяшчэньнем шароў і неабходнасьцю выконваць адыгрыш ці выхад.

У агульным выпадку роўныя ўдары ў кутнія лузы наносяцца энэргічна, а ў сярэднія лузы, як правіла, шары згульваюцца мяккім нямоцным (ціхім) ударам. Тут варта ўлічваць, што на ціхім удары нават невялікая памылка ў "прыцэле" не перашкодзіць шару, адзін-два разы адбіўшыся ад губак сярэдняй лузы, усё-ткі трапіць у лузу (мал. 9).

Працяг у наступным нумары

ШАХМАТЫ

1п. Ацаніць пазыцыю пры ходзе белых і чорных.

4п. Ход белых. Як скончыцца барацьба пасьля 1.c6 ці пры іншых варыянтах працягу?

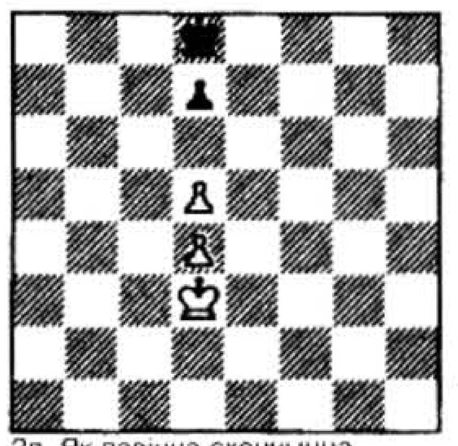

2п. Як павінна скончыцца барацьба?

5п. Ацаніць становішча. Ход белых.

3п. Ацаніць пазыцыю пры ходзе белых і чорных.

6п. З выкарыстаньнем.мэтаду трохкутніка знайдзіце выйгрыш.

Адказы ў наступным нумары

АДКАЗЫ НА ПАПЯРЭДНІЯ ЗАДАНЬНІ

Шахматы

Тлумачэньні:
Кароль — **Кр**;
Гетман (Фэрзь) — **Г**;
Вежа (Тура) — **Вж**;
Вышнік (Слон) — **В**;
Конь — **К**.

1п. 1 Г:g7!! Кр:g7 2. К:d5+ f6 3. К:f6 Вж:f6 4. Kg5! Гc8 5. Вжас1 Кс6 6. Ке4 е5 7. К:f6 Кр:f6 8. f4! Ге8 9. fe++ Кре7 10. Ва3+ Кре6 11. Вжf6+ Кр:е5 12. Вж1:с5 Чорныя здаліся.

2п. 1... Ке1+ 2. Крg1 Гh1+!! 3. Кр:h1 Вжf1+. Белыя здаліся.

3п. 1. Гd8+!! Кр:d8 2. Ке6++ Кре7 3. Вg5+ f6 4. Kd8+! Чорныя здаліся.

4п. 1. Гg4! Гb5 2. Гс4!! Гd7 3. Гс7!! Гb5 4. а4 Г:а4 5. Вже4! Гb5 6. Г:b7! Чорныя здаліся.

5п. 1. Гg6!! fg 2. К:g6+! hg 3. Вжh3+ Гh4 4. Вж:h4X.

6п. 1... Вж:а3! Белыя здаліся.

Забаўкі

1. 44 **2.** 6 **3.** 12 39 147 228 327 84 259 39 28 39

ЗАБАЎКІ

Задача 1

Устаўце фігуру, якой нестае

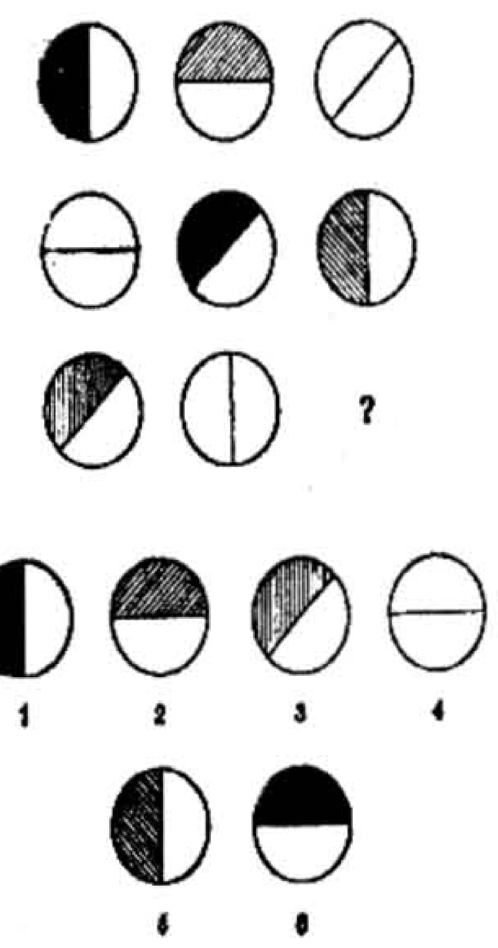

Задача 2

Падстаўце лік, якога бракуе

0 3 8 15 ?

Задача 3

Падстаўце лік, якога бракуе

31/2 4 7 14 49 ?

Адказы ў наступным нумары

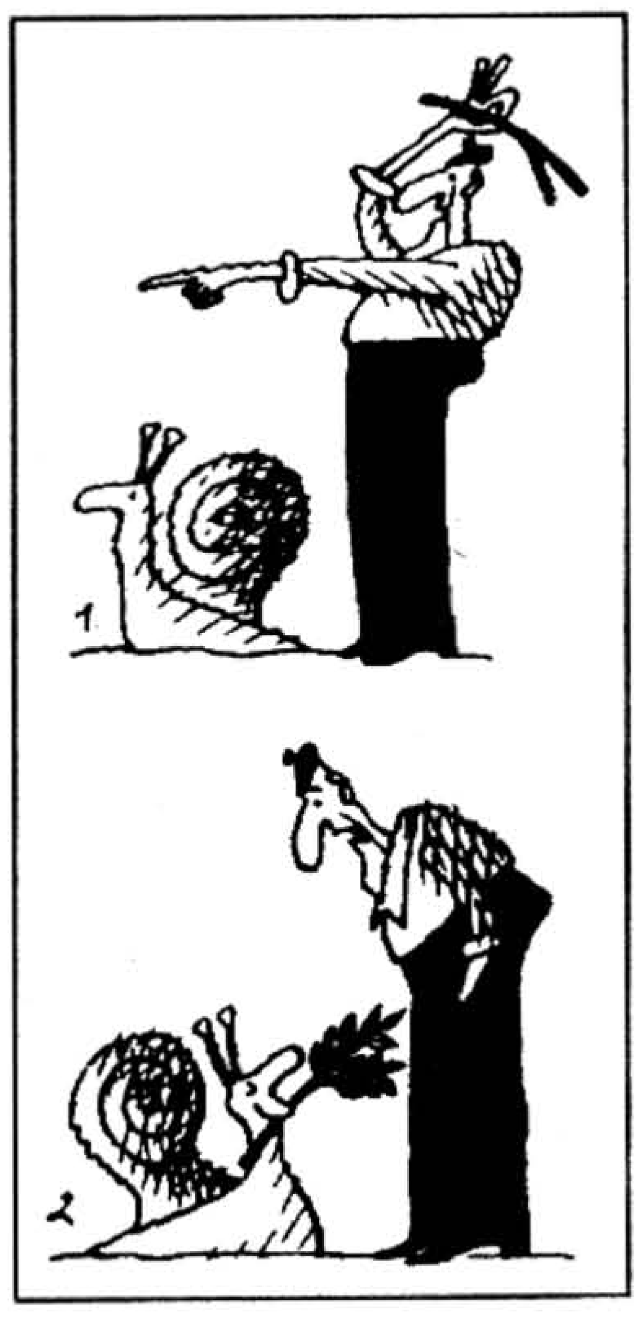

Ганна Матусэвіч

Дзёньнік без канца

5.08. Душа, што аголены электрычны провад — лепш не дакранацца.

6.08. Дзеці пытаюцца, хто такі «пілігрым». У нашым родзе была некалі незамужняя дзяўчына Зоня Суднічанка — цётка майго бацькі па мячу, паводле Арлова. Яшчэ й цяпер пра яе расказваюць нейк паблажліва, хоць яна, відаць, была моцнай натурай. Ейная постаць абрасла недарэчнымі мітамі, і я раблю выснову, што Зоня мела своеасаблівы талент і гэтым вылучалася зь сялянскага асяродзьдзя, якое яе не прымала. Ну, напрыклад, кажуць, што яна зьядала 25 бульбін зараз. Ці мала што на сьвеце бывае... Зоня была надта набожная і ўсё хадзіла па касьцёлах, а перад вайной і зусім засталася служыць у плябані пры Койданаўскім касьцёле. У вайну яна аднак вярнулася ў сваю вёску Камароўшчына, дзе неўзабаве й памерла ад моцнае прастуды.

Дык вось Зоня хадзіла разам з другімі жанчынамі да касьцёлу аж у самую Вільню. Пешшу хадзіла, начавала ў знаёмых. Толькі пілігрымам яе ніхто не называў, а ейны родны бацька ахрысьціў яе «лайдачкай».

7.08. Ну й чаго я дабівалася*, баронячы чалавечыя правы перад каменнай сыстэмай? З канторы СГП-42 пайшлі неблагія людзі: Сімакова Я.М. ды Лобач В.А. Засталіся самыя-самыя. Але добра, што хоць дзьве душы прачнуліся. Кропля й камень крышыць.

Што ні робіцца — усё да лепшага. Пазьняк, як ніхто з нас, нясе цяжкі крыж, хоць ён, памятаю, і пратэставаў супраць слова «крыж». І вось цяпер, калі зло згвалціла нашую бедную зямельку, Бог абараніў гэтага дужага чалавека ад нападу зла.

8.08 ... але добра ўжо й тое, што зь людзей асыпаецца шалупіньне ілжывай набожнасьці.

9.08. Чаму гімн абавязкова павінен быць са словамі? Няхай гучыць музыка, і кожны хай разумее яе па-свойму. Нашто навязваць людзям чужыя думкі? І наогул, хіба можна абняць неабдымнае і выказаць словамі ўвесь бясконцы Космас? І такой музыкай мог бы стаць Палянэз Агінскага.

10-11.08. Расказвалі мне, што Ўладзімер Гілярaвіч, той, што Гаркун і той самы, што падвозіў некалі майго бацьку на матацыкле ў бытнасьць старшынём нашага калгасу «Чырвоны Сьцяг», адшукаваў сваю 50-ку ў Койдынаўскім «Каласку». Ведама, Менску хоць бы тузам дагадзіць. А падтузьнікаў адпускаюць, як і ў часы Івана Жахлівага, на кармленьне ў народзе, зь якога яны й выйшлі. Кажуць, стольки ўжо пыхлівых гасьцей пазьбіралася, што змусілі местачковую міліцыю прыцягнуць да аховы іхніх картэжаў.

Вось і Камушэнка П.Н., начальнік СГП-42, каб надта не адставаць ад савецкіх традыцыяў у сьвяточны дзень будаўніка («быў дзень сьвяты» — ня блытаць!) кінуў па абсмактанай костцы сваім чорным працаўнікам. А чэрнь і радая, што яе абалваньваюць. І хоць «празнавалі» (мушу ўзяць на сябе сьмеласьць увесьці наватвор, бо яны менавіта «празнавалі», а не сьвяткавалі) не з такім бляскам, як Гілярaвіч, але напіліся багата. Аб гэтым засьведчаць і гара бутэлек, і рэшткі закусі, і куча сьмецьця, і асабліва ярка-чырвоная юшка, што шчодра разьліта па лесьвічнай клетцы.

І толькі мне адной горка ўсьведамляць, што мужчына зьяўляецца табе сябрам да першага ж павароту, дзе блісьне чарка, у прывідным сьвятле якой ён забудзецца на ўсё.

13.08. Міколка еў хлеб у нашай спальні на сене. А ўначы, пачуўшы сытны дух, прыходзілі да нас мышы. Прыходзілі не як госьці, не як жабракі, не як малодшыя браты і не як суседзі, хоць мы й жывем разам на адной зямлі.

Мышы зрабілі дзёрзкі налёт, як партызаны, як часам мы, беларусы, калі асьмелімся вылезьці з-пад веніка. Мыш ускочыла мужу на руку, пасьля прайшлася па маёй галаве. Было болей гідка, чым страшна. Няўжо й да нас так ставяцца?

14.08. Я сёньня ўстала ранараненька. Яшчэ ня выкаціўся вогненны шар жыцьця, але чырвань скрозь была разьліта на ўсходзе, і на прасьветленай зямлі ўжо прадчувалася радасьць Быцьця.

15.08. Можа й зашмат мы песьцім сваіх спадчыньнікаў — тыя вырастаюць раздурамі.

Мяне сёньня падвёў сьляпы мацярынскі інстынкт, хоць я ўжо й выйшла з узросту маладых мамаўквахтух. Нейкія жалосныя гукі разносіліся на двары, а мне прымроілася, што гэта Міколка скінуўся зь сена і галосіць-кліча на дапамогу. Лётам кінулася ў гумно — Міколка салодка спаў, а на суседнім панадворку бляялі дзьве маладзенькія козачкі.

16.08. Выбілася са сну і, апанаваная цяжкімі думкамі, усю ноч, як паратунку, чакала раніцы.

І нарэшце яна наступіла: шэрая, непрыветная, захмараная. Але ў гэтую раніцу я, як ніколі, мела асаблівую ўдзячнасьць да пеўня.

17.08. Цікавы чалавек — мой сусед! Ніколі ня бачыла, каб ён сядзеў склаўшы рукі. (Апроч не такіх ўжо й рэдкіх выпадкаў «бягучых гасьцей», як кажа мая мама.) Ён пешшу й хадзіць ня ўмее. Ці на машыне, ці на ровары езьдзіць, а на сваіх дваіх —толькі лётае. А бывае ўшчухарыцца ні сьвет, ні зара ды блукае злосны, што мядзьведзь-шатун. І толькі бурчыць сабе пад нос: «Што гэта мне рабіць?» Ніяк ня можа сплянаваць, за што яму ўзяцца, хоць работы процьма.

А цяпер і я да яго ўпадобілася. Нешта мне недалягае. Можа гэта лёс скіроўвае мяне на нейкі новы паварот?

18.08. Ну чаго я гэтак усхадзілася? Лета на дварэ. Конікі трашчаць у траве, дрэвы, птушкі... і я ЁСЬЦЬ на Зямлі. Няўжо мне гэтага мала?

19.08. Мала! Вось сёньня зь дзецьмі прынесьлі зь лесу кош грыбоў ды вядро ягадаў. А калі падзяліць на ўсіх — то будзе зусім нічога. І я, на жаль, не Хрыстос, каб накарміць усіх галодных...

** Гісторыя змаганьня аўтаркі з кіраўніцтвам СГП-42 распавядалася ў ранейшых нумарах «НН» (Заўвага рэдакцыі).*

Аўген Касьцюшка

Вясельле

27 ліпеня 1996 г. ажаніўся мой родны брат.

Набыты кветкі, даведзены апошнія справы, машына пад'яжджае да дому нявесты. Шмат народу, машын, сваякі хвалююцца, чужыя цікаўна пaглядаюць, гуляюцца купкамі дзеці. Трэба з усімі вітацца, супешваць сваякоў, падбадзёрваць іншых, замацоўваць стужкі колеру італьянскага сьцягу на капоты. Пасьля паласы пахмурнага надвор'я на дзіва шчодра сьвеціць-паліць сонца.

Сабраліся, першая перашкода — выкуп пажылай суседцы за ўваход у пад'езд. Бабка спрытная на язык, разьбіраецца у такіх штучках. Але галоўны выкуп — у самой кватэры. Хоць торг ідзе весела, бойка, адчуваецца нэрвовае напружаньне, бо час падціскае, таму я на эмацыйнай хвалі даю дружцы нявесты буйную купюру, бо «шчасьце брата мне даражэй за грошы», і вось жаніх абдымае нявесту, і па машынах, у ЗАГС.

За чвэрць гадзіны праяжджаем 12 км да месца. Уваходзім у Палац шлюбаў, аздабленьне даволі прыгожае, чыста, утульна, сустракаюць ветлівыя кабеты, запрашаюць у рытуальную залю. Тут яшчэ лепш, кабета-служка вясельнага абраду пачынае казаць пастаўленым голасам выпрацаваныя правільныя словы, фальшу ў голасе няма, тон, міміка, жэсты спакойныя і дарэчныя.

Два прыкрыя для мяне моманты: казала па-расейску і над трыбунай вісеў герб «капуста». Праўда, у думках я разьвесяліўся, бо зь сябрамі жартавалі, што герб Лукашэнкі —клясная ілюстрацыя лёзунгу «Беларусь па-над усім!», там абрыс краіны ў сонечных промнях над ўсёй плянэтай.

Станоўчыя адказы пра згоду на шлюб, урачыстае падпісаньне, абмен пярсьцёнкамі, першы сужэнскі пацалунак пад воклічы «Горка!», віншаваньні і дарэньне кветак маладым. Пасьля праходзім у банкетную залю, расьпіваем шампанскае з цукеркамі, напружаньне пацiху спадае, жарты, сьмех.

Мы былі ў ЗАГСе менш 30 хвілін, далей вясельны картэж на чале з «Кадылякам» маладых крануўся ў падарожжа па горадзе. «Вечны агонь», ускладаем кветкі, далей. Па дарозе ў той дзень сустрэлі з 15 вясельных паяздоў, шлюбная сяўба на Дзень Незалежнасьці. На ўскрайку гораду ў бярозавым гаі танцы з шампанскім пад украінскія вясельныя песьні (я сам іх паставіў, бо беларускіх не знайшоў). Хораша, сонейка, добрае паветра, высокія стройныя бярозы, прыгожыя вясёлыя людзі. Вясельле, пачынаючы ад выкупу, запісваецца на відэакамэру. Едзем у замоўлены рэстаран у другі канец за 30 км па трох мастох (для трывалага шчасьця), спыняемся ля Кургану Славы, дзе спрытны паслужлівы фатограф шчоўкае 8 кадраў, назаўтра ў 7 раніцы, як і абяцаў, прыносіць дахаты па 3 фоткі на кадар і зарабляе 300 тысячаў. Малойца мужык, круцішца, людзям карысьць і сябе ня крыўдзіць.

Ля ўваходу ў рэстаран бацькі (яны ў ЗАГС ня езьдзілі, такі звычай) маладых сустракаюць з караваем і келіхамі. Бацькі кажуць традыцыйныя словы пра заможнае жыцьцё і закаханыя сэрцы, пара навыперадкі п'е з келіхаў, весела б'е іх на шчасьце, ротам кусаюць каравай, хто болей. Жаніх, натуральна.

Дабраліся такі да піра. Заля шыкоўная, стол багаты, з густам афармлены, ажыўлены гул. Тамада спрактыкаваны, займальна вядзе бяседу, кіруе застольлем. Паводле ерархіі, бацькі жаніха, нявесты, пасьля родзічы кажуць тосты-зычэньні маладым. Слухалі ўсе ўважліва, зь цікаўнасьцю, «Го-орка!» не змаўкала. Сама пара, усе пагадзіліся, выглядала гарманічна, «красіва, як у кіно», удалы саюз. Я казаў тост-зычэньне сёмы, адзіны, хто чыста па-беларуску. Мой тост прызналі за лепшы. Далей музыка, танцы, гульня ў тэсты для маладых, падобныя да перадачы «Каханьне зь першага погляду», нязмушанае застольле, гутаркі ў кампаніях, багата сьмешных здарэньняў. Накшталт, як я папярэдзіў старэйшую з афіцыянтак пра шкоднасьць для іхняга здароўя красьці ў вялікіх памерах зь вясельнага стала. Спаць разьехаліся глыбока ўначы.

Другі дзень правілі вузейшым колам, было вальней, болей сяброўская атмасфэра. Агульны кошт такога ладнага вясельля склаў пад 25 млн. БРБ, маладым падарылі трохі больш. Гэта сацыяльныя штрыхі.

Асобна адзначу істотныя зьявы. На шматлюдным вясельлі ў большым паўмільённым месьце фактычна толькі я казаў на беларускай мове, і ўсе нармальна ўспрымалі, нават самі міжволі па-беларуску гутарылі. У другі дзень у мужчынскай кампаніі зайшла гаворка пра мову. Пачаў яе брат бацькі нявесты, 60-ці гадоў, з таго, што хоча паціснуць мне руку за чысьцюткую свабодную беларускую мову, я зь ім і пазнаёміўся на вясельлі. Сваю пазыцыю ён сфармуляваў так: ёсьць сувэрэнная краіна, павінна быць і свая мова. Слушна кажа чалавек, які пражыў больш за паўстагодзьдзя ў СССР, а зь ім пагадзіўся ягоны брат, бацька нявесты, палкоўнік СА на пэнсіі з 30-гадовым тэрмінам службы ў «крэпасьці савецкага інтэрнацыяналізму», і ён нармальна ўспрымае самастойную Беларусь. Быў засумняваўся, як быць з тэхнічнай і навуковай тэрміналёгіяй. Я правёў паралель са становішчам расейскай мовы ў канцы XVIII — пач. XIX ст., калі мовамі навукі і тэхнікі, вышэйшага сьвету лічыліся нямецкая і француская, а расейская — «дзеравенскай», ён зразумеў. Разумныя людзі ўспрымаюць абгрунтаваныя доказы.

Увечары таго ж дня, ужо на кватэры сьведкі жаніха падобная гутарка ўзьнікла на кухні за пляшкаю. Маладыя самастойныя хлопцы, адзін працуе дантыстам, другі сканчае інстытут, трэці ўжо навасьпечаны інжынэр, чацьверты — рабочы, сямейны, і ўсе яны ўспрынялі мой патрыятызм, маю беларушчыну. Была добрая размова, было пачуцьцё еднасьці сыноў адной краіны, а ўсе яны хлопцы сучасныя, крутаватага пакрою. І тым ня менш, калі сустрэлі ў маім вобліку сучасную маладую беларушчыну, яна іх прыцягнула, закранула струны ў душы. Такі штрых: адзін зь іх, моцны хлопец, прапанаваў мне падужацца на руках, я тройчы перамог яго. Згадваю не для пахвальбы, а таму, што беларушчына мусіць мець дужыя рукі і разумныя галовы. Пазьней мне перадалі, што трое маіх знаёмых зь вясельля размаўлялі пабеларуску. Ясна, што там быў элемэнт гульні, але... Пазьней у сьведкі мы прагледзелі трохгадзінавы відэазапіс вясельля. Дакумэнтальна-камэдыйны фільм, цікавейшы за галівудзкія.

Андранік Антанян

Малітвы нямых

У нядзелю пад вечар скончыліся цыгарэты. Начныя крамы й шапікі ў мяне на раёне ня водзяцца. Бабці, што ратуюць насельніцтва ад нікатынавага галаданьня, ужо згарнулі сваю дзейнасьць. Мне не застаецца нічога іншага, як ехаць у цэнтар.

Зайшоў у тралейбус. Заплаціў кандуктару за праезд. Еду — у вакно гляджу. Урбаністычныя краявіды Магілёва апошнія дваццаць гадоў не зьмяняюцца ні ў які бок. Нават чырвоныя шчыты каля мясакамбінату засталіся. Толькі сёньня развучыліся згадваць пра XXVI зьезд КПСС. Пішуць пра тое, што «В согласии и единстве — сила нашего народа». Лёзунг, як і ўсе рэклямныя лёзунгі, — ананімны.

На Пушкінскім праспэкце нехта рэзка піхнуў мяне ў плячо. Нейкі мужык гадоў трыццаці, падстрыжаны нагала, падсоўвае мне пад нос кардонку, на якой друкаванымі літарамі ад рукі напісаны тэкст, які пачынаецца словамі: «Я глухі...» Мужык жэстамі заклікае мяне прачытаць усю ягоную пісаніну. Але я й так здагадаўся, што ён цыганіць грошы. Тэкст быў напісаны без памылак, а жэстыкуляваў ён вельмі неахайна й хаатычна. Я адмоўна матлянуў галавою, і ён пайшоў далей. Ён усяляк намагаўся паказаць сваю ўсхваляванасьць, аднак звычайныя глухія ў такім стане, не кантралюючы сябе, выдаюць у эфір жахлівыя няўцямныя гукі. Гэты ж маўчаў, не раўнуючы як той селядзец. Так сталася, што выйшлі мы зь ім на адным прыпынку ды разыйшліся ў розныя бакі.

Праз паўгадзіны, калі ў маёй кішэні ўжо ляжаў пачок «LM», я зноў на прыпынку чакаў тралейбуса, які завязе мяне ў найпаскуднейшы раён г. Магілёва — Кірава. На прыпынку стаяў той самы мужык, што нэндзіў у тралейбусе. Стаяў ён пад ліхтаром разам зь вельмі высокай і на дзіва прыгожай кабетай і трымаў у руках дзіцёнка. Кабета «пальцамі» выказвала меркаваньне, што ўжо вельмі позна, і тралейбусаў, відаць, болей ня будзе, а пасьля пачала распавядаць, якім чынам церла дзень. Во як. Глухія муж і жонка пад ліхтарным слупом на плошчы Арджанікідзэ гамоняць пра піражкі-тваражкі.

Тралейбус прыйшоў неўзабаве. Глухі з гладка выгаленым чэрапам перадаў сына на рукі жонцы, дастаў з унутранай кішэні зацёртага пінжака сваю кардонку й пайшоў па салёне. Мяне ён абыйшоў увагаю. Людзей ехала шмат, але яму відавочна не шанцавала. Адна кабета папрасіла яго паказаць дзіцёнка. Ён вярнуўся да жонкі й забраў у яе з рук заспанага хлопчыка. Хлопчык пачаў хныкаць. Грошай, праўда, ніхто так і ня даў. Кандуктарка глядзела яму ў сьпіну з грэблівай усьмешкай на ярка нафарбаваных вуснах.

Каля мяне вызвалілася месца. Мужык пасадзіў дзіцёнка каля мяне. Я дастаў з кішэні пару пакамечаных тысяч і аддаў іх Глухому. Падзяка была вельмі эмацыйнай. Раптам тралейбус рэзка спыніўся, «рогі» зьляцелі. Глухі стаў тлумачыць сыну, што ў гэтым тралейбусе едуць дрэнныя людзі, што ён маліўся да Бога, каб Ён яму дапамог, і вось вынік. Праз хвіліну ў салёне пагасла сьвятло. Абарваліся драты.

Дахаты давялося вяртацца пешкам. Я крочыў па абсалютна мёртвым праспэкце й думаў, няўжо сапраўды Бог такі чуйны да малітваў нямых?

Наталка

Апавяданьне

Калі прарэзваюцца

Ледзьве стрываўшы, каб не застагнаць, я адарвала галаву ад падушкі, села на ложку і сама сабе жахнулася: жаданьне зараз жа скончыць гэтае паскуднае жыцьцё дамінавала над усімі астатнімі. Пакуль я курчылася над ракавінай, пакуль, трымаючыся за галаву, грэбалася ў скрыні зь лекамі, пакуль мяне, як хацела, трэсла ліхаманка, жаданьне ператварылася ў цьвёрды намер. Са скамечанай насоўкай у адной руцэ і жменяй таблетак у другой, гаротная, дашчэнту прастуджаная, я напрасткі шыбавала да той мяжы, дзе няма ні памежнікаў, ні парушальнікаў і, па чутках, толькі адзін мытнік. Тымчасам выразны радыёголас зь вялікім задавальненьнем паведаміў, што «ноччу да мінус дзесяці». І напрамак маіх думак рэзка зьмяніўся. Я не магла пакінуць без апекі свае артышокі. Сорт «Дон Анунцыё Сісаль» — гэта такі абсалют, што перад ім адступае нават горыч апошніх хвілін. Але ён зусім не пераносіць раптоўнага пахаладаньня. Мяжа, што была ўжо блізка, зноў адплыла да далягляду. Я выправілася ратаваць абсалют.

На прыпынку супраць Камароўкі было на дзіва мала народу: некалькі чырванатварых цётак, зграйка летуценьніц са скрыпкамі ў футаралах, тып у плашчы з паднятым каўняром (прыцягнуў, багема, гіпсавага каня зь сябе ростам і ўсталяваў на лавачцы) ды зух — мэтар з кепкай на высокіх абцасах. Я, жэрдка ў паліто амаль аднаго з сабой веку, у бурках «бывай, маладосьць» і шэрай хустцы, прыкрываючы твар ад ветру высакапробным скепсісам трыццацігадовай незамужняй жанчыны, стала воддаль.

Каб зразумець, што бацькі гораду па завядзёнцы пусьцілі патрэбны мне аўтобус па іншым маршруце, я мусіла ў костку зьмерзнуць. Нячысты, і ніхто другі, пад'юдзіў мяне перайсці на суседні прыпынак дарогай праз двары. Кінуўшы разьвітальны позірк уздоўж вуліцы, я шмыганула ў арку змрочнага хмарачоса і... аслупянела. Божухны, гэта ж ня Менск! Вільня, Прага, Пітэр Брэйгель-старэйшы! З-пад ног уніз — стромкі горны адхон, і дамкі, дамкі, дамкі... Падмурак аднаго лепіцца да даху другога, каменныя агароджы, стогадовыя дрэвы, сумёты ды на паўнеба палае халодным агнём чысты захад. Я працёрла вочы. Які захад, не гаворачы пра пэйзаж? Я ж выйшла з дому ў дзевяць гадзін раніцы, і зь неба сеялася імжа... Ды і скуль бы такая панарама ў раўнінным і ўраўнаважаным горадзе?

Уніз вілася сьцежка, ці то, лепш сказаць, раскатаная дзецьмі коўзанка. Рыпнуў сьнег, і побач са мною апынуўся той самы зух на абцасах, што таміўся на прыпынку.

— Ну што, — кажа, — паненка, — я вылупіла вочы, —праедземся зь ветрыкам?

Вусы ў нітачку, нос — а-ля шляхта засьцянкова, а ўжо абцасы, абцасы!

— Праедземся, — адказваю, адшукаўшы, нарэшце, голас, — чаму не? Стартуй першы, лавіць бэндзеш, кавалер!

Кавалер блісьнуў зубамі, шматзначна падмігнуў (о, халера, праводзіць да вакзала, самае меншае!), страпянуўся, схамянуўся, пашыбаваў да коўзанкі і раптам трах! бах! —спатыкнуўся, грымнуўся ды, замест таго каб плаўненька скапіцца па коўзанцы, бліскавіцай зьляцеў па амаль адвесным адхоне, ліха скочыў з падгопу і прызямліўся роўненька на вострую жалезную агароджу. Галава па адзін бок, ногі — па другі. І стогне. Няголасна, але пранікнёна. Нешта накшталт «вой-вой-вой» з пэрыядычнасьцю сыгналаў дакладнага часу.

Села я, прабачце, на паліто і асьцярожна, каб, крый Божа, не зваліцца сьледам за зухам, пасунулася ўніз. Коўзанка, раз-другі лягла ў віраж і выкінула мяне на пустынную вуліцу. Ускочыўшы на ногі, я кінулася на стогны і прырасла да сьнегу.

Насустрач мне шпацыравалі пяцёра. Морды — не для апісаньня. Што ж, думаю, торбы сваёй я ім усё адно не аддам. Прыцiснула яе да, зноў жа выбачайце, грудзей і, утаропіўшыся ў зямлю, панеслася наперад. Натуральна, упёрлася рыхтык у самую морду. Я ўправа — яшчэ адна, такая самая. Я ўлева — а там другая, шмат горшая. Стаю. А яны задумлівым паўколам адцясьняюць мяне да высокага, пад два мэтры, муру. Адцясьнілі. Разглядаюць.

— А ну, — лагодна кажа адзін, — прадэманструйце, галуба, што ў вас у торбачцы? — і ў сваю чаргу рухам добрай волі дэманструе мне нож.

— Сьцеражы-ы-ся!! — раўнуў зь нябёс трубны голас. — Кідаю!

Бандыты сыпанулі ў розныя бакі. Я ледзьве пасьпела адскочыць, як гіпсавы конь грымнуўся аб зямлю і разьляцеўся на дробныя кавалкі. За шэдэўрам скульптурнага мастацтва з плоту саскочыў яго ўладальнік — багема з паднятым каўняром.

Пакуль я выбіралася з сумёту, куды трапіла, ратуючыся ад скакуна, бандыты ўжо абкружылі прыбылага. Але той не сумеўся, каго — праз галаву, каго — аб калена, і вось перад ім толькі двое. Што праўда, з нажамі. І цiснуць яго да плоту, як перад хвілінай мяне. Ну, мяркую сабе, надышла пара ўсё ж такі прадэманстраваць, што ў торбе. Не марнатрацячы часу, падляцела ды прыгаломшыла абодвух малатком. Зьбіраючыся на дачу да артышокаў, я, бачыце, прыхапіла тое-сёе з інструмэнтаў, каб адчыніць, калі што, навалоглыя дзьверы.

Бамбізы з нажамі маляўніча працягнуліся ля маіх бурак. Чорная кроў лілася ў Свіслач. Хтосьці крануў мяне за плячо, я адрухова павярнулася і, зьбітая з ног страшэнным хукам, праляцела добрыя тры мэтры ды спаўзла па сьценцы: гэта мяне прывітаў адзін з тых, каго багема з самага пачатку паклаў у снег. Праз хвілю бандыт ізноў апынуўся ў сьнезе й заціх. Багема памог мне ўзьняцца. Вочы мае засьціў крывавы дым, у вушах гуло нешта сярэдняе паміж прыбоем і канцэртам Вагнэра.

— Там! — шапчу, напаўтрызьнячы. — Зух на плоце, «хуткую дапамогу»!

Я паматала галавой і трохі ачуняла. І што ж пабачыла, калі ружовы туман збольшага расьсеяўся? Зух, які, як я думала, аддаваў канцы на вострых жалезных прутах агароджы, цэлы і здаровы, расьцьвітаючы чароўнай усьмешкай, дэфілюе цераз вуліцу, разьвітальна робіць ручкай і зьнікае за рогам!

Налётчыкі ў сьнезе заварушыліся.

— Ведаеце што, — далікатна зьвярнуўся да мяне багема. — Калі вы зможаце, то нам лепш адсюль уцячы.

Адзін з бандытаў узьняўся на кукішкі.

Як мы беглі! Сьвісьцеў-гуў у вушах вецер, адляталі назад камяніцы і ліхтары, палаў захад... Раптам вуліца рэзка павярнула, і раззлаваны трамвай, пад колы якога мы ледзь ня трапілі, вылаяўся званком. Я ашалела азірнулася. «Хлеб, малако», «Белая вежа», людзі, аўтобусы і ніякіх прыкметаў Брэйгеля-старэйшага.

— Скончылася! — узрадавалася я. — Уфф!

— Прапаную па кілішку каньяку, — хуценька адазваўся мой выратавальнік. — «На ростанях». Заслужылі. І, дарэчы, дазвольце назваць сябе, — пратарахцеў чарговы трамвай, і імя я не пачула. — Паводле роду заняткаў — скульптар.

Швэйцар «На ростанях», пабачыўшы нас, адхіснуўся ад дзьвярэй, а шатніца, прымаючы паліто, зьбялела з твару. Люстэрка засьведчыла, што гэта цалкам мая заслуга. Скульптар выглядаў зусім нядрэнна, невялікія драпкі нават рабілі яго няправільныя, але прывабныя рысы больш выразнымі. А вось што да мяне... Перапэцканыя нейкім мазутам

Віктар Шніп

У імгле

Адракліся ад сьвят і сьвятла
і наш дом затапіла імгла,
у якой, як пачвары, на дне
мы варожым на чорным віне,
і гаворым, што дрэнна жывем
і свой дом адурэла клянём.
І нам хочацца сьвят і сьвятла,
і нам мроіцца храмы са шкла,
у якіх нам ніколі ня быць,
бо нам храмы са шкла – разбурыць...
І сядзім мы ў праклятай імгле,
і танцуюць чарты на стале.

***

Ліхтары па вуліцах блукаюць
і ў цямнечы восеньскай шукаюць
дзён мінулых сумнае цяпло.

Дзяўгаюць збрыдлівыя сабакі,
у сьмяцьці шукаючы прысмакі,
марачы пра сучак і жытло.

Алькагольцы лаюцца да ранку,
зноў частуе бізнэсмэн каханку
і яна, як д'ябліца, раве.

І ніхто нікога не хвалюе,
толькі поўня Млечны шлях цалуе,
па якім да Бога чорны крыж плыве.

***

Я хадзіў па бязьлюдным праспэкце
і ў вітрыны-калюгі глядзеў.
І зіму я знаходзіў у леце,
і зімы, як турмы, не хацеў.

Я хадзіў, як вашывы сабака,
мне ад суму хацелася выць,
піць віно і, сьпяваючы, плакаць,
ненавідзець усіх і любіць...

І я выйшаў на людным праспэкце
з той начы, дзе свой дзень я збудзіў,
бо нікога, як Вас, ва ўсім сьвеце
ненавідзіў я так, ні любіў.

***

Я быў туняядцам,
як вецер, які ня ведае дзе яго дом,
але які ведае, што тут яго Радзіма...
Я быў туняядцам,
які хадзіў па горадзе з торбай,
у якой, як птушкі ў гнязьдзе, былі
вершы,
вершы, як дазвол на права жыць
у гэтым горадзе.
І піў я зь сябрамі віно
і сумна было мне,
і неба было, як прорва,
куды мы ляцелі, як цыгарэтны попел.
І неба было, як ратунак
ад гэтай зямлі,
на якой я быў туняядцам.

рожкі

штаны разарваліся ў бойцы, патлы зьбіліся ў каўтун, калодай распухла расьсечаная губа, а пад левым вокам пераліваўся вясёлкай вялізны сіняк. У дамскім пакоі я прывяла сябе ў блізкі да чалавечага выгляд: ліквідавала дзірку, захінула стары швэдар больш маляўнічай хусткай, зрабіла прымочкі для губы і сіняка. І цьвёрда вырашыла ўцячы.

Але скульптар чакаў у вэстыбюлі і бяз доўгіх размоваў павёў мяне ў залю, дзе пры нашым зьяўленьні запанавала глыбокая цішыня. Нейкі юнак, тонкая душа, ускрыкнуў і паспрабаваў схавацца за парт'еру. Забіўшыся ў куток, за самы дальні столік, я назірала, як багема размаўляе ля стойкі з бармэнам і са скрухай думала, што, калі зараз ён прынясе гэтак званы жульен у садысцкіх глячках памерам з напарстак — узвыю. Такога выпрабаваньня сялянская душа мая ўжо ня вынесе. Але не, гляджу — валачэ паднос, на якім зыходзяць смачнай парай дзьве прыстойныя талеркі, а паміж імі красуе пляшка «Белавескай». У мяне нават на душы цяплей стала. А пасьля кілішка духмянай гарэлкі стала цёпла і цёпла... [sic: стала цёпла і цёпла]

сустракаю такі позірк... Я ажно папярхнулася.

— Вы, — кажу, — так на мяне не глядзіце, я да ўвагі не прывыкла, ад зьбянтэжанасьці магу нешта ня тое ляпнуць і сапсаваць вечар.

— Ну што вы, — супакоіў ён, не адводзячы вачэй, — хіба вы здольныя нешта сапсаваць?

Тут я заўважыла, што «На ростанях» — даволі ўтульнае месьцейка: музыка ўперамешку з пасмамі тытунёвага дыму, ліхтарыкі на сьценах...

— У вас такія вочы... — ён узяў мяне за руку.

— Вочы вачыма, — нязломна адказваю, але ўсё астатняе флірту не спрыяе: праца ў тры зьмены і поўная адсутнасьць ілюзій аб вечным каханьні.

— А хто тут гаворыць пра флірт? — зьдзівіўся ён. — Давайце гаварыць аб жыцьці, — ён дастаў цыгарэту і спытаў: — Вы ня супраць?

— Ня супраць тытуню, але супраць размовы.

— Чаму? — зноў зьдзівіўся ён.

— А навошта тая размова? Што агульнага паміж вамі, вольным майстрам-авангардыстам, і мной, маёй працай у цэху, надбаўкай за шкоднасьць і клопатамі аб пляне выпуску жалезак? Гэта намаганьнямі такіх, як я, трымаецца ва ўмовах разрыву эканамічных сувязяў абарона на франтах народнай гаспадаркі — і, як і раней, струменіцца атрута ў рэкі і ў неба... — і раптам, нечакана для самой, у мяне вырвалася: — Але калі б хто ведаў, як мне хочацца дэзэртыраваць з гэтага фронту, наладзіўшы прыканцы добрую такую дывэрсію...

— Людзі — нявольнікі часу, — сказаў ён мякка.

— І яго каты адначасова, — змрочна дадала я.

— Пра гэта можна будзе меркаваць толькі потым.

Замільгалі ліхтарыкі — бар зачыняўся на самым цікавым месцы гутаркі.

Ён паглядзеў на мяне запытальна. Я смыканула плячыма.

— Што ж, можна і да мяне, толькі, папярэджваю, гэта зусім не палац. І ў кухні бялізна разьвешана, сохне.

***

Я павярнула галаву. Ён, не прачынаючыся, мацней прыцiснуў мяне да сябе. «Ну, не чалавек, — падумала я і зь пячоштай пагладзіла растрапаную шавялюру, адчуваючы пад пальцамі маленькія, схаваныя валасамі рожкі. — Ну, асьпід, ну, чорт рагаты... Родны і мілы! Лепшы за ўсіх! І за што мне, Божа, такое шчасьце?!» — і я асьцярожна памацала рожкі на сваёй галаве.

... У нядзелю мой родны завод узьляцеў у паветра. Ніводной ахвяры, а монстар у руінах. Зрабіць гэта было няцяжка. Складанасьцяў не ўзнікала і ні з адным з наступных аб'ектаў, нават з ваеннымі базамі. Рабочая сіла, што вызвалілася, занялася, нарэшце, карыснай працай, і вельмі хутка гэтая зямля ізноў зазьзяла. Што ж, я вельмі рада, але ў мяне зноўку праблемы. Бачыце, ёсьць вельмі шмат кніжак пра тое, як выхоўваць дзяцей, але ніхто ня піша, як выхоўваць маленькіх істотаў з рожкамі, і гэтыя двайняты, далібог, вось-вось пасядаюць нам з татам на галовы.

Адам Глёбус

Сафізмы

Лекі нараджаюць хваробы.

Давер пераходзіць у залежнасьць.

Вялікія людзі — вялікія грэшнікі.

Папулярнасьць — гэта перш-наперш пасрэднасьць, а пасрэднасьць — гэта ўчарашняя выбітнасьць.

Мода — найвялікшы вораг папулярнасьці, бо мода зьмяняецца з кожным сэзонам.

Трэба рабіць непатрэбнае.

Ніхто ня скажа, што першаснае: рэлігія ці атэізм?

Чалавек — істота неразумная... Чым далей жывеш, тым болей пераконваесься ў падобных банальнасьцях.

Тыранія нараджае змагароў, барацьбу, супраціўленьне і нарэшце — водар свабоды.

Сяброўства — гэта адсутнасьць патрабаваньняў.

Сацыяльная роўнасьць заключаецца ня ў тым, што ўсе аднолькава вольныя, а ў тым, што аднолькава прыніжаныя.

Каб чалавек не ленаваўся, ён даўным даўно зьнішчыў бы сябе.

Культура — па-першае, культывацыя зямлі; па-другое, культ асобы, а потым — усё астатняе.

Хітрасьць — кволая форма падману.

Прыгажосьць мае крышку мінорнае адценьне.

Тры ганебныя слупы сучаснага чалавецтва: энэграносьбіты, сродкі камунікацыяў і вынікі дэмакратычных выбараў.

Дэмакратычныя выбары зьнішчаюць герояў лепш, чым тэрарысты і спэцслужбы.

Дэмакратыя — волевыяўленьне падвяселенага нядзельнага натоўпу.

Асноўныя заганы тырана — вера ў сябе.

100 БЕЛАРУСКІХ КНІГ XX СТАГОДЗЬДЗЯ

Новая ерархія

24 чэрвеня «Наша Ніва» надрукавала сьпіс ста найлепшых кніжак XX стагодзьдзя. Гэты сьпіс быў складзены супрацоўнікамі Нью-Ёрскай Публічнай Бібліятэкі і ахопліваў кнігі ўсяго сьвету і ва ўсіх сфэрах жыцьця чалавецтва. У канцы сьпісу мы прапанавалі нашым чытачам стварыць свой сьпіс — ста найлепшых беларускіх кніг XX стагодзьдзя. Сёньня рэдакцыя ўжо атрымала некалькі лістоў з прапановамі. Нехта называе ўсе сто кніг, нехта толькі палову, а нехта і ўвогуле ўсяго адну. Рэдакцыя «НН» разьлічвае да канца гэтага году атрымаць шмат чытацкіх прапановаў, зьвесьці іх у адзіны сьпіс Ста Лепшых Беларускіх Кніг Стагодзьдзя і на Каляды апублікаваць гэты сьпіс з шырокімі рэдакцыйнымі камэнтарамі. Той чытач, чыя прапанова найбольш супадзе з выніковым сьпісам, атрымае ад рэдакцыі каштоўны падарунак. Але самы галоўны вынік будзе ў тым, што мы падвядзем вынік стагодзьдзя і пастараемся зрабіць гэта ўсеахопна і кампэтэнтна.

З тых лістоў, якія ўжо атрымала рэдакцыя, відаць, што ў Беларусі ў нашым стагодзьдзі ствараліся неасрэчныя літаратурныя каштоўнасьці. Напрыклад, усе аўтары абавязкова называюць «Вянок» Максіма Багдановіча, адну з кніг Янкі Купалы і Максіма Гарэцкага. Больш складана выглядае выбар кніг зь неахопнай беларускай мастацкай літаратуры савецкага часу. Калі за клясыкамі даволі трывала замацаваны іхні аўтарытэт, то творы савецкіх пісьменьнікаў вымагаюць усебаковае пераацэнкі, чым наша сучасная літаратурная крытыка практычна не займаецца. Напэўна таму, што сама яшчэ не разьвіталася зь мінулай эпохай. Яшчэ больш складана выглядае справа з пасьлясавецкімі кнігамі. Тут нашыя аўтары — складальнікі сьпісаў кіруюцца найперш суб'ектыўным густам паводле прынцыпу «падабаецца — не падабаецца». Што да крытыкі найноўшых выданьняў, то яна ўвогуле адсутнічае. Магчыма, наша прадпрыемства справакуе крытычную думку, ажывіць яе.

Сярод кніг, якія належаць да літаратуры факту, найчасьцей згадваюць «Геаграфію» Аркадзя Смоліча, «Нарысы» Міколы Шчакаціхіна або «Гісторыю Беларускай (Крыўскай) Кнігі» Вацлава Ластоўскага. У першых дасланых прапановах увогуле не фігуруюць кнігі прыродазнаўчай тэматыкі, паліталягічныя або філязофскія, эканамічныя, сацыялягічныя працы. Беларуская кніга ніяк не разьвітаецца зь іміджам другаснай, «дадатковай», факультатыўнай. Асноўны крытэрый ацэнкі мае больш краязнаўчы, чым навуковы характар. Але, магчыма, такое ўражаньне пакідаюць толькі першыя дасланыя ў рэдакцыю сьпісы і далей сытуацыя выправіцца. Усё ж беларуская кніга XX стагодзьдзя пранікла ва ўсе сфэры жыцьця грамадзтва.

Колькі ўсяго было выдадзена беларускіх кніг у XX стагодзьдзі? Напэўна, тысячаў сто. Выбраўшы зь іх сто найлепшых, мы мусім сфармаваць унівэрсальную бібліятэку нашай беларускай цывілізацыі і новую ерархію нацыянальных культурных аўтарытэтаў.

Крыт.

Кнігі, ад якіх нешта залежыць

Калі браць у глябальным маштабе, то ня так і даўно наш слаўны й народны пісьменьнік сказаў, што беларусы нічога ня маюць. Не прайшло й стагодзьдзя. А тут мне прапануюць стварыць сьпіс, які стане ерархіяй! І я згаджаюся. Што я магу напісаць? Магу шмат чаго.

Што такое для мяне сто найлепшых беларускіх кніжак? Ці былі такія беларускія кніжкі, ад якіх нешта залежала ў гэтым сьвеце? Напэўна, былі.

«Вянок» Багдановіча даў усім ясна зразумець, што на мове беларускай можна ня толькі рыфмаваць, але й пісаць вершы. «Рунь» Гарэцкага — першая кніга беларускай прозы, якую ня сорамна перакласьці на іншыя мовы гэтага сьвету. «Парк» Адама Глёбуса выбіў усе казыры з рук у людзей, якія сьцьвярджалі, што пра горад пісаць беларускія вершы немагчыма. І г.д. Я перакананы, што гэтыя кнігі абавязкова ўвойдуць у сьпіс найлепшых. Што да астатніх...

Купалаўскі вершык «Хлопчык і Лётчык» прачытаў Юры Гагарын. Вывучыў напамяць і пасьля накіраваў свае таленты ў бок авіяцыі й касманаўтыкі. Натуральна, што без Гагарына касманаўтыка мела б нашмат менш сымпатычнае аблічча...

Ковенскі хлопец, сын знатнага літоўскага камуніста, Эндрыкас Юшка, калі езьдзіў «на бульбу» ў Віленскі край, знайшоў на гарышчы кнігу Івана Мележа «Людзі на балоце». Ад няма чаго рабіць прачытаў. Кніга спадабалася яму да такой ступені, што ён вырашыў зьвязаць свой лёс зь Беларусяй. Як вырашыў, так і зрабіў. Пасьля разьмеркаваньня пераехаў у Магілёў, дзе па гэты дзень жыве й працуе...

Для большасьці беларускіх дзяцей першай самастойна прачытанай кнігай сталіся «Палескія рабінзоны» Янкі Маўра. А беларускі нацыяналізм пачаўся з вульгарнага караткевічаўскага пераказу «Сабакі Баскервіляў». Вышэй пералічаныя кнігі могуць выпасьці са сьпісу «ста лепшых» з прычыны гульні выпадку. Але калі існуе нейкі гіпатэтычны аб'ектыўны і самадастатковы Сьпіс, то ў яго яны ўжо ўвайшлі.

Андранік

Шатляндзкая спадніца

Англія заўсёды была для беларусаў прывабнай краінай. Пра гэта сьведчаць, напрыклад, «Дзёньнікі» Тодара Білевіча, вядомага ў свой час навукоўца-філёзафа і вялікага аматара падарожжаў, які наведаў Англію ў канцы 70-х гадоў XVI ст. Ён зазначае, што «ангельскі край вельмі багаты... і прыгожы з выгляду. Тут шмат палацаў, прыгожых на вясковы лад..., звычаі і лад жыцьця вельмі падобныя да нямецкіх. Звычайна п'юць піва, і вельмі добрае. У гэтым каралеўстве ўжо няма ніводнага каталіцкага касьцёла,... толькі адна каплічка ў каралеўскім палацы для самой каралевы, якая каталічка, бо родам партугалка... Лёндра (Лёндан)... нашмат большая за Парыж... уся чырвоная і раўнюсенькая; увышыню ўзносяцца вежы і касьцёлы..., а праз горад цячэ Тама (Тэмза), па якой, што качкі, плывуць рачныя караблі...»

Памятаю, першае маё знаёмства з Англіяй зьвязанае было з кніжкай В.Скота «Эдынбурзкая вязьніца», якая нейкім чароўным чынам прыцягвала мяне ў пяцігадовым ўзросьце. Я хавалася ў кут і спрабавала чытаць. Гэтае адчуваньне таямніцы засталося на ўсё жыцьцё. Так Шатляндыя вызначыла маю цікавасьць да краіны, якую я ніколі дагэтуль не спадзявалася ўбачыць.

Хітроў

Рухаючыся разам зь вялікім натоўпам уздоўж лябірынтаў аэрапорту, усё яшчэ адчуваеш сябе недзе паміж небам і зямлёю. Толькі спыніўшыся каля надзвычай пільнага супрацоўніка эміграцыйнай службы (з выгляду выкапанага Міка Джагера) і старанна адказаўшы на пытаньні, якія няпроста зьнянацку зразумець, бо перашкаджае моцны шатляндзкі акцэнт «Міка», я атрымліваю свой чырвоны пашпарт.

Оксфард

Нечакана цёплы і ўтульны ў промнях пасьляпаўдзённага сонца горад патанае ў бела-ружовых аблоках. Усё квітнее: чарэшні, экзатычныя магноліі, рададэндраны. Кожны куток дыхае гісторыяй. Я пазнаю старасьвецкія вулачкі, камяніцы студэнцкага гарадка, бачаныя ў ангельскім дэтэктыўным сэрыяле пра інспэктара Морса.

З Англа-Саксонскай кронікі вядома, што невялічкае селішча «Окстэнфард» існавала ўжо ў 912 г. Збудаваны на берагох Тэмзы вакол хрысьціянскай бажніцы Meadow Оксфард хутка ператварыўся ў месца, якое прываблівала тутэйшых студэнтаў. Оксфард і цяпер — горад студэнтаў. Тлумы моладзі сустракаеш паўсюль, але асабліва шмат яе на зялёных берагох ракі, дзе ладзяцца пікнікі. Кожны мае магчымасьць спраўдзіць свае здольнасьці — пакіраваць чоўнам з дапамогаю доўгага кія. Чаўны нагадваюць вэнэцыянскія гандолы, але «гандальеры» не заўсёды добра спрактыкаваныя, таму воднае падарожжа часам сканчаецца «масавым купаньнем» — забавай ня самай прыемнай, бо дзьме пранізьлівы сівер.

Бажніцы

У Англіі існуе мноства разгалінаваньняў хрысьціянства, таму нават у невялікай вёсцы сустракаеш некалькі бажніцаў, звонку практычна аднолькавых, бо збудаваных з каменя і нетынкаваных. Вясковы каталіцкі касьцёл, які я здолела адшукаць у мястэчку Чарлбэры, зусім не адпавядаў традыцыйным уяўленьням. Ён ня меў сьпічастых званіцаў або шыкоўнага фасаду. Сьціплы інтэр'ер упрыгожвалі толькі каляровыя вакониыя вітражы. Мясцовы ксёндз, вельмі пажылы ўжо чалавек, узрадаваўся, пачуўшы, што мае наведніцу з далёкай краіны. «Як гучыць прывітаньне па-беларуску?» — пацікавіўся ён. «Добры дзень», — адказваю. «Добры дзень», — чамусьці гаворыць сьвятар на разьвітаньне. Наступнага дня, калі мела адбыцца знаёмства зь вернікамі, уваходжу ў касьцёл і бачу на самым заўважным месцы паштоўку з выяваю алтара Гарадзенскага Фарнага касьцёла з набору, які я падаравала ксяндзу напярэдадні.

На імшы ў Вэстмінстарскім Абацтве нязвыкла бачыць чарнаскурую дзяўчыну ў вельмі стракатым уборы, пару кітайцаў, відаць, мужа з жонкай. Праводзяць вернікаў некалькі сьвятароў, паціскаючы кожнаму руку і пытаючыся пра краіну, адкуль паходзяць наведнікі. Пачуўшы пра Беларусь, айцец вымаўляе мне у адказ: «Oh a long way!» (О, гэта вельмі далёка)...

Кавярні

Увечары ў Оксфардзкім унівэрсытэцкім пабе багата народу —разам і студэнты, і выкладчыкі. У той дзень шмат гаворкі пра Расею: акурат раніцой у газэтах зьявіліся паведамленьні пра чарговую шпіёнскую афэру: «russian spies» — трывожна далятае з розных куткоў. Адзін навуковец, які толькі што вярнуўся з Аўстрыі, апавядае пра славуты аўстрыйскі бюракратызм, а таксама пра візыт у Літву. Ён вельмі ўражаны дамарослым літоўскім снабізмам: лічаць сябе гістарычнымі нашчадкамі Вялікага Княства Літоўскага, а самі нялдольныя нават як мае быць адрэстаўраваць замак. Гэта ён пра Трокі, якія наведаў. Пра Беларусь увогуле няма чаго гаварыць, — кажа ён, — бо абгарадзілася жалезнай заслонаю, так што яму не атрымалася да нас заехаць, хоць жаданьне такое было...

У памяшканьні, якое нагадвае амфітэатар з кухняй усярэдзіне, смажацца разнастайныя мясныя стравы і млеюць апэтытныя гарніры. Па галоўную страву трэба самому спусьціцца ў гэты самы «кратэр». Ежу раскладаюць на абавязкова нагрэтыя талеркі, прычым у неабмежаванай колькасьці. Варта на хвіліну страціць увагу ды своечасова не спыніць кухара — і ўжо маеш столькі індычынага мяса, што не зьясі. Цікава назіраць пры гэтым, як чапурыстыя англікі цярпліва чакаюць, аж пакуль колькасьць мясной стравы на талерцы не дасягне «межаў неразумнага». Пасьля яды з кожнага ўсё адно возьмуць аднолькавую дастаткова вялікую суму, незалежна ад таго, колькі ты зьеў.

Манчэстар

Індустрыйныя раёны паўночнай Англіі асацыююцца з комінамі заводаў, хімічным цяжкім паветрам. У прадмесьці — шэраг ахайна прыгожых і падобных адзін да аднога дамкоў, дзе жывуць рабочыя. Тут многа эмігрантаў, бо жыльлё досыць таннае і лёгка знайсьці працу. Чырвоная цэгла дамоў часам амаль да чарнаты закопчаная. Прыцягвае ўвагу назва, выпісаная на адным з дамоў: «Black brothers and Co». Сапраўды, чарнаскурыя — на кожным кроку. Невыпадкова тут значна часьцей, чымся ў цэнтральнай Англіі, сустракаюцца на вуліцах паліцыянты.

Эдынбург і шатляндцы

«Горад для каханкаў» — чытаеш пра Эдынбург у рэклямным часопісе і пра сябе чамусьці называеш яго горадам-бастыёнам або суворым і велічным ваяром. Эдынбурская крэпасьць, збудаваная на скале, была месцам старажытных селішчаў і зьвязаная з найбольш выбітнымі гістарычнымі падзеямі. Дамінуючы над усім навакольлем, яна і сёньня — сымбаль гораду. Адсюль можна бачыць прыгожую панараму Эдынбургу з купаламі і шпілямі, стромкімі вежамі. Адчуўшы тут, у горадзе, сьвежасьць горнага паветра, раптам пачынаеш разумець, што ж нараджае славуты шатляндзкі вальналюбны характар і каталізуе нацыянальную сьвядомасьць. Гэта —шатляндзкія горы, паветра і гістарычная спадчына, якой яны вельмі даражаць.

Людзі поўначы вельмі адрозныя сваім характарам ад тыповых англікаў. Спачатку здаецца вельмі дзіўным, што шафёр таксоўкі ці ўладальнік невялікага паба пачынае распавядаць табе апошнія цікавосткі, дае парады пра месцы, якія варта наведаць у першую чаргу. Але да гэтага хутка прызвычайваесься і з задавальненьнем прымаеш гэтую нечаканую адкрытасьць. Ужо не здаецца дзіўным, што практычна ўсё адзеньне, выстаўленае ў вітрынах, абавязкова ў шатляндзкую кратачку, усіх магчымых спалучэньняў колераў, а ў жаўнера, апранутага у камуфляжны камбінэзон, на галаве бэрэт у тую ж самую кратачку з пампонам. «А дзе ж знакамітыя шатляндзкія спадніцы?» Мне тлумачаць, што цяпер узгадваюць пра гэтую традыцыю хіба што перад вясельем, вось тады ўжо нацыянальная вопратка амаль абавязковая. Перад ад'ездам, нібыта абвяржэньне гэтых словаў, сустракаю ў цэнтры Эдынбургу маладога шатляндца зь дзяўчынай. Ён апрануты ў шатляндзкі строй, у яе руках кветкі, на тварах — прыязная ўсьмешка. Але гэта было зусім не вясельле.

Сьвятлана Клімовіч

Горадня — Вялікабрытанія — Горадня

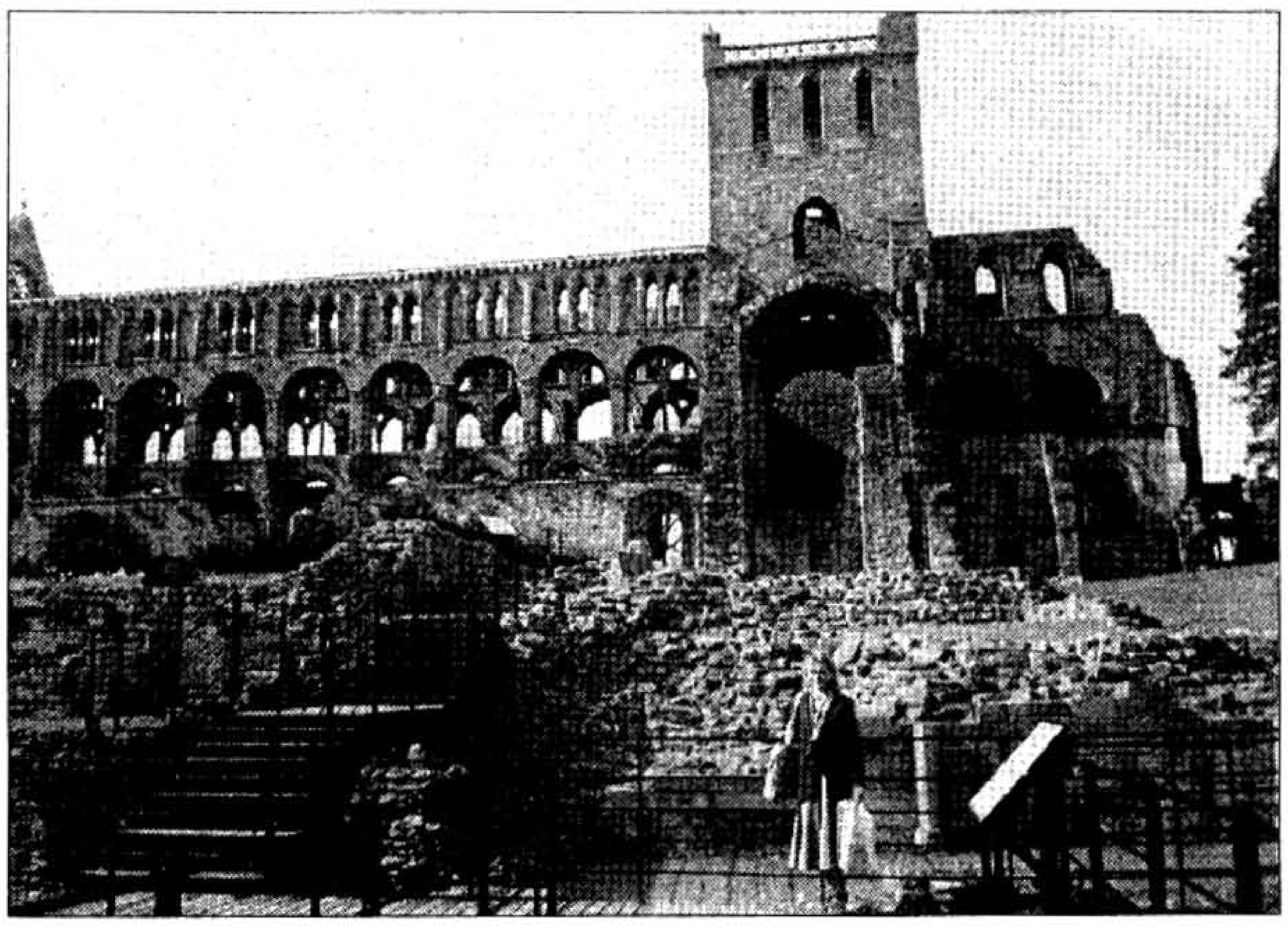

Конкурс

Стары гарадзкі краявід

Чым адрозьніваецца гарадзкая вуліца ад вясковай? На вясковых вуліцах можна сядзець. На прызьбе, на лаўцы, на ўслончыку. Альбо стаяць, абапершыся на штакетнік ці весьніцы, і з усімі вітацца, праводзіць позіркам кожнага мінака, чакаць, калі прыгоняць каровы.

У горадзе на вуліцах не сядзяць, па іх рухаюцца бясконца. Вуліцы гораду — гэта артэрыі колішняе культуры. Па гарадзкіх вуліцах пераносіліся моды, найноўшыя вынаходніцтвы, новая музыка і новае мастацтва. Так было заўсёды. Калі запальваліся першыя газавыя ліхтары, калі зьявіўся першы аўтамабіль, калі разгортвалі шапіто цырку ці калі прыязджаў дэкляматар альбо музыка, пра што паведамлялі публікаткі на ўсіх тутэйшых мовах на адмысловых слупах і тумбах, якія сталі неад'емнаю часткаю беларускіх местаў і мястэчак напрыканцы XIX ст.

Сёньня мы дазнаемся пра мастацтва, моду і навіны ў сваіх дамах, з тэлевізійных, транзыстарных і паштовых скрыняў. А па вуліцах проста перамяшчаемся, з кожным годам усё хутчэй і хутчэй... А было б напэўна прыемна павітацца з чысьцільшчыкам ботаў, з тачыльшчыкам, з фурманам ля параднага і ад хлопца -разносьчыка газэтаў паслухаць, пра што пішуць. Па-нашаму, па-расейску, па-польску, па якому хочаш!.. Карацей, пажыць вуліцаю старога нашага места, па якой хадзілі трубачысты, мніхі, ліхтарнікі, катрыншчыкі, дворнікі...

Што за вуліца на гэтым здымку? Які гэта горад? Гэта апошнія пытаньні нашага конкурсу. Чакаем адказаў.

Сяргей Харэўскі

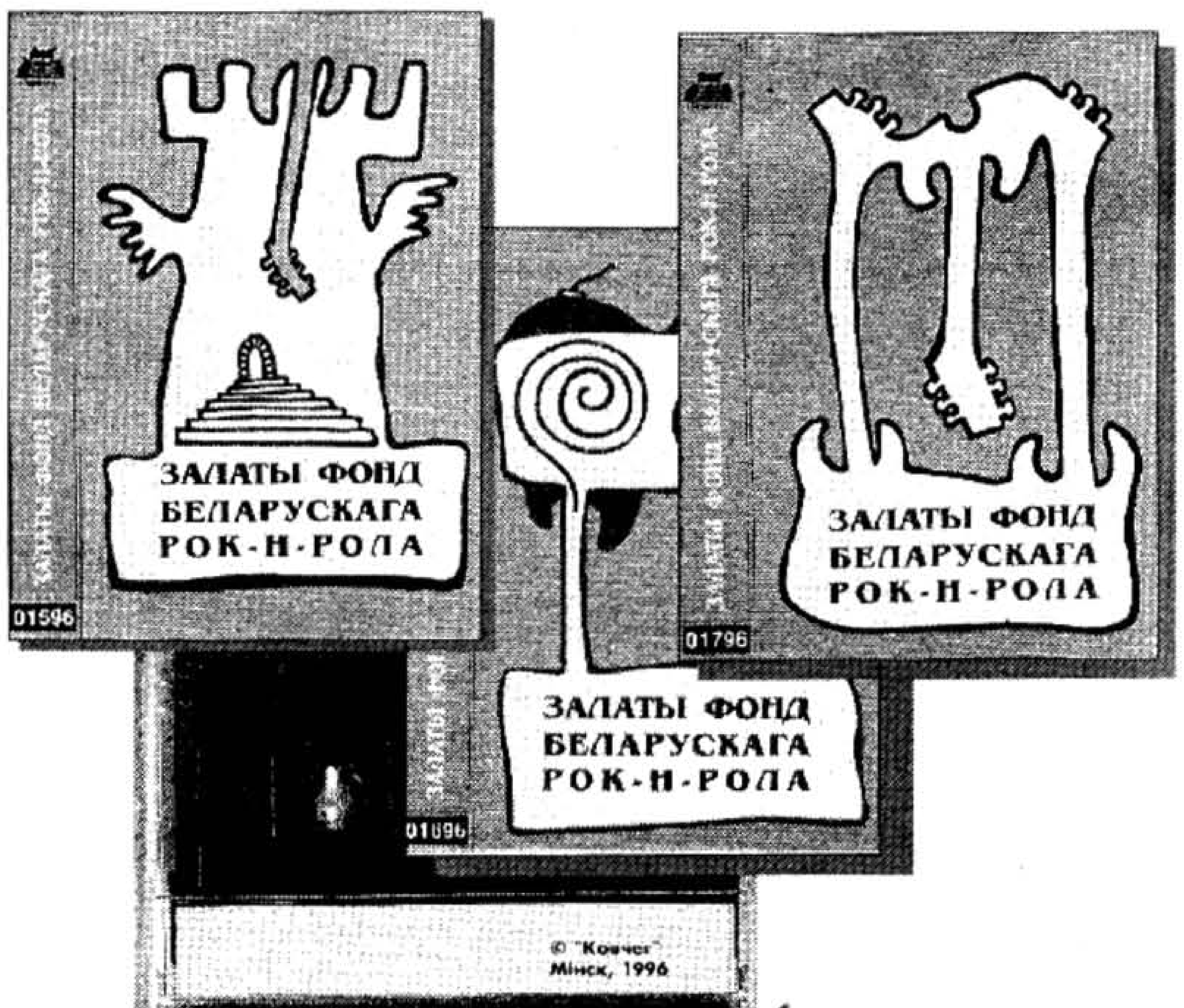

Залаты фонд

Сэрыя касэтаў «Залаты фонд беларускага рок-н-ролу» — гэта працяг перавыданьня старых запісаў, чым выдавецтва «Каўчэг» займаецца на працягу апошняга году. Тры першыя тамы (зь пяці заплянаваных) выклікаюць розныя пачуцьці. Пачнем з прыемнага — з настальгіі.

Некаторыя «старыя» дагэтуль маюць у сваіх калекцыях вінілы «Мелодии» — «Хіт-парад Беларускай Маладзёжнай», — якія выйшлі напрыканцы 80-х. Першыя два тамы сэрыі ўвабралі сапраўды «залатыя» хіты канца 80-х: «На станцыі Койданава» і «Твая Атлянтыда» *Бонды* на вершы Адама Глёбуса, «Вартаўнік» і «Будзе так» *Мясцовага Часу*, «Гуляй, душа», «Я рок-музыкант» і «Так і трэба» *Мроі*, «Радыё Свабода» і «Пляц Францыска» *Уліса*. Усё гэта, разам з больш позьнімі хітамі *Новага Неба* і *Крамы*, дае файнае спалучэньне настальгіі і новых эмоцыяў.

Пачуцьцё нумар 2: зьдзіўленьне. Яго выклікае зьмест трэцяга тому сэрыі. Калі яшчэ *Сузор'е* ці *Заруіто* зь вядомай «Люлілякай» могуць лічыцца залатым фондам беларускага року, то наўрад ці знойдзецца сёньня чалавек, які чмурэе ад «хіта» «Совтрансавто» *(Золотая Середина)*, альбо «Гласность» (што за *Гранит* такі быў?)...

Гэтая недарэчнасьць не псуе, праўда, агульнага настрою. Калі апошнія дзьве касэты будуць мець такога ж узроўню падборку як і першыя, то сэрыя атрымае відавочны посьпех (калі ўлічыць яшчэ, што вырасла маладая генэрацыя аматараў, якія ня чулі ні *Бонды*, ні *Мясцовага Часу*). Хіба што пры набыцьці касэтаў будзе выпадаць том №3.

Андрэй Андрыеўскі

© НАША НІВА Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая Наклад 5100 Нумар падпісаны ў друк 19⁵⁵, 18/8/1996. Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку". Менск, праспэкт Францішка Скарыны, 79. Замова № 4582 Кошт свабодны.